

**UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA**

SIMONA PINTER

**MOČ V SLABOTNOSTI KOT
ANTROPOLOŠKI IZZIV
(2 Kor 4,7-12)
DIPLOMSKO DELO**

Ljubljana 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA

UNIVERZITETNI ENOPREDMETNI PROGRAM TEOLOGIJA

Simona Pinter

MOČ V SLABOTNOSTI KOT
ANTROPOLOŠKI IZZIV

(2 Kor 4,7-12)

DIPLOMSKO DELO

Mentor:izr. prof. dr. Maksimilijan Matjaž

Ljubljana, 2016

Zahvala

Zahvaljujem se mentorju, izr. prof. dr. Maksimilijanu Matjažu za vse spodbude v času študija, pa tudi pri svetovanju in spremljanju pri izdelavi diplomskega dela.

Hvala Brigiti Škof za prevod povzetka v angleški jezik ter prof. Jerneji Kovšca za lektoriranje besedila.

Prav tako gre zahvala vsem, ki so mi na kakršen koli način pomagali in me spodbujali tako pri pripravi samega diplomskega dela kot tudi na študijski poti.

SEZNAM KRATIC

Apd: Apostolska dela

gr.: grško

Heb: Pismo Hebrejcem

heb.: hebrejsko

Kol: Pismo Kološanom

NZ: Nova zaveza

oz.: oziroma

prim.: primerjaj

Rim: Pismo Rimljanom

SZ: Stara zaveza

t.j.: to je

t.i.: tako imenovani

v.: vrstica

1 Kor: Prvo pismo Korinčanom

1 Mz: Prva Mojzesova knjiga

2 Kor: Drugo pismo Korinčanom

KAZALO

SEZNAM KRATIC.....	VI
UVOD	1
1. PREDSTAVITEV DRUGEGA PISMA KORINČANOM	3
1.1 Okoliščine in čas nastanka.....	3
1.1.1 Korint	3
1.1.2 Krščanstvo v Korintu	4
1.1.4 Drugi obisk Korinta.....	6
1.1.5 Drugo pismo Korinčanom – kraj in čas nastanka.....	9
1.2 Naslovljenci in razlogi za nastanek pisma.....	11
1.2.1 Pavlovi nasprotniki v poglavjih 2Kor 10–13.....	13
1.2.2 Kritika in Pavlov odziv.....	15
1.3 Zgradba in vsebina pisma.....	19
1.3.1 Razdelitev po obliki.....	20
1.3.2 Razdelitev po vsebini.....	21
1.4 Avtentičnost pisma.....	22
1.4.1 Poznavanje pisma pri cerkvenih očetih.....	23
1.5 Enotnost pisma.....	24
1.5.1 Delitev pisma na 2 Kor 1–9 in 2 Kor 10–13.....	25
1.5.2 Ponovitev teme v poglavjih 8 in 9.....	26
1.5.3 Vprašanje vstavka med poglavji 2 Kor 2,14 in 2 Kor 7,5.....	27
1.5.4 Problem zaporedja v 2 Kor 6,14 –7,1.....	28
2. ODLOMEK 2 Kor 4,7-12: SLABOTNOST APOSTOLSKE SLUŽBE.....	29
2.1 Starozavezno ozadje.....	30
2.2 Eksegetska analiza odlomka.....	31
2.2.1 Zamejitev besedila.....	31
2.2.2 Zgradba in miselni potek.....	31
2.2.3 Vključenost odlomka v kontekst.....	36
2.2.4 Primerjava 2 Kor 4,7-12 z besedili znotraj korpusa Pavlovih pisem.....	37
2.2.5 Izpostavitve osnovnih Pavlovih pojmov.....	39

3. RAZLAGA ODLOMKA.....	44
3.1 2 Kor 4,7: Zaklad v lončenih posodah.....	44
3.1.1 <i>Metafora lončena posoda, starozavezno ozadje</i>	46
3.2 2 Kor 4,8-9: Božja moč v slabotnosti apostolske službe.....	49
3.3 2 Kor 4,10-11: Delež pri Kristusovem trpljenju in vstajenju.....	53
3.3.1 <i>Kristusov križ kot arhetip služenja v slabotnosti</i>	55
3.3.2 <i>Novo življenje po postavi Duha</i>	57
3.4 2 Kor 4,12: Upanje na prihodnjo slavo.....	58
3.4.1 <i>Upanje kot sad vere</i>	58
3.4.2 <i>Pavlov pogled na odrešenje</i>	61
4. ZGLED SLUŽENJA V SLABOTNOSTI DANES.....	63
4.1 Življenjska zgodba Chiare Luce Badano.....	63
4.2 Življenjska zgodba Etty Hillesum.....	69
4.3 Sklep.....	74
ZAKLJUČEK.....	75
POVZETEK.....	77
ABSTRACT.....	78
REFERENCE.....	79

..

UVOD

V diplomskem delu bomo na podlagi eksegeze odlomka iz Drugega pisma Korinčanom ter njegove vsebinske razčlenitve skušali priti do samega bistva Pavlovega oznanila ter pokazati, kako lahko sporočilo prenesemo v situacijo današnjega časa, pri tem pa bomo videli, kako je svetopisemsko besedilo in njegova tematika vedno aktualno, ne glede na čas ali kraj, ter versko ali kulturno pripadnost. Temeljna eksistencialna naravnost na presežno je v nas položena že od začetka.

V odlomku 2 Kor 4,7-12 Pavel na podlagi lastnih izkušenj opisuje trpljenje in stiske, ki jih doživlja kot oznanjevalec evangelija. Vendar pa se ne ustavi pri tem, ampak pokaže, kako te težke situacije premaguje, saj jih osmisli na Kristusovem trpljenju in vstajenju. Na sebi nosi Jezusovo smrtno obsodbo, samo da bi tudi sam doživel Jezusovo vstajenje. Hkrati s pomočjo metafore o lončeni posodi Pavel prikaže veličino in krhkost služabnika, ki nosi svoj zaklad v lončenih posodah, da se nebi ustavljali pri zunanem, ampak bi bili pozorni na bistvo, to je odrešilna moč Božje ljubezni, ki se za nas daruje na križu, da bi imeli večno življenje. Na podlagi Pavlove izkušnje trpljenja bomo poskušali na konkretnih primerih osmisliti pomen trpljenja tudi za današnji čas.

Človek, ki je odprt za to presežno moč Božjega delovanja, lahko osmisli svoje trpljenje na Kristusovi smrti in vstajenju. Če izroči svoje stiske in preizkušnje Kristusu, ki je sam trpel in umrl za naše grehe, hkrati že deleži tudi na Kristusovem vstajenju. Ta presežnost Božje ljubezni, ki izhaja iz Kristusovega križa, nam daje moč za premagovanje konkretnih življenjskih preizkušenj.

Da bomo lažje razumeli odlomek in njegovo sporočilo, bomo najprej predstavili splošne značilnosti Drugega pisma Korinčanom, v katerega spada naš odlomek. Opisali bomo okoliščine in čas nastanka pisma, pa tudi razloge, zakaj se Pavel v pismu obrača nanje. V zgradbi bomo predstavili osnovne teme pisma, nato pa bomo izpostavili odlomek 2 Kor 4,7-12 ter ga podobneje analizirali. Predstavili bomo njegovo shemo ter ga umestili v kontekst. Nato bomo opisali glavne pojme, ki jih uporablja Pavel in so vzeti iz njegovega razumevanja antropologije, nato pa se bomo ustavili tudi pri metafori

lončene posode, ki jo uporablja že prerok Jeremija. V vsebinski razlagi odlomka bomo nato razdelili besedilo glede na temo, ter ga poskušali s pomočjo bibličnih komentarjev interpretirati ter v njih odkriti glavne pojme Pavlove teologije. Odlomek bomo primerjali tudi z drugimi, ki imajo morda podobno vsebino. Nato bomo na konkretnih primerih pokazali, kako je lahko odlomek aktualen tudi danes.

Pri pisanju naloge bomo uporabili razpoložljivo literaturo in primerjali biblične komentarje.

Naloga bo v teoretičnem smislu – na podlagi pomembnejših znanstvenih komentarjev – ponudila eksegetsko razlago odlomka, ki ob Pavlovi izkušnji kaže splošna načela, kako naj kristjan zmaguje preizkušnje. Uporabnost v praksi pa bo razvita v zadnjem delu, kjer bo na podlagi teh splošnih načel ovrednotena življenjska pot dveh mladih oseb, judinje in katoličanke.

1. PREDSTAVITEV DRUGEGA PISMA KORINČANOM

1.1 Okoliščine in čas nastanka

Pavlovi stiki s Korintom so trajali skoraj desetletje in o dopisovanju s korintsko skupnostjo pričajo sledi vsaj sedmih pisem. V njih skuša Pavel odgovoriti na vprašanja in konkretno problematiko, s katero se je soočala mlada krščanska skupnost v Korintu, v katero je Pavel prinesel novost evangelija. Ta novost je zahtevala tudi spremembo v načinu razmišljanja, značilnem za cvetoče, trgovsko usmerjeno, korintsko mesto. Podrobneje si bomo ogledali stike med Pavlom in Korintom. Pri tem bomo videli, kako so okoliščine, s katerimi se Pavel sreča, vplivale na vsebino samih pisem, s katerimi želi nagovoriti skupnost.

1.1.1 Korint

Mesto Korint, ki ga je Cicero označil za luč vse Grčije, je bilo poseljeno že štiri tisoč let, ko so ga leta 146 pr. Kr. zavzeli in popolnoma porušili Rimljani. Na istem kraju je leta 44. pr. Kr. zrastle rimska kolonija pod vladarstvom Julija Cezarja in s tem je bilo konec grškega mesta. (Savage 1999, 35) Zaradi ugodne geografske lege na morski ožini (isthmus), ki je imela dve pristanišči – na vzhodu Kenhreja v Egejskem zalivu in na zahodu Lehajon v Saronkem zalivu v Jonskem morju – je mesto nadzorovalo glavne prometne tokove med Azijo in Italijo. (Lambrecht 1995, 2)

Že od 6. st. pr. Kr. sta bili pristanišči povezani s tlakovano potjo, imenovana *diolkos*, ki je povezovala Korintski in Saronski zaliv. V antiki je bila prek ožine speljana tlakovana pot, ki je olajšala promet med obema morjema. Poleg pretovarjanja ladijskega blaga je ta pot omogočala tudi, da so ladje odvlekli od enega do drugega morja in jim s tem prihranili nevarno pot okrog polotoka. (Brown 2008, 9)

Področje je zacvetelo kot rokodelsko in trgovsko središče. Tako je bilo pod Avgustovim vladarstvom leta 29 pr. Kr. mesto povzdignjeno v prestolnico rimske province Ahaje. (Lambrecht 1999, 2)

Poleg trgovskih poti je bilo tu stičišče narodov in kultur s priseljenci iz Italije, osvobojenimi sužnji grškega, sirskega, judovskega in egipčanskega izvora. Arheologija omogoča rekonstrukcijo rimskega mesta in potrjuje večkulturno okolje. (Brown 2008, 511) Čeprav je bila latinščina prvi jezik v tej rimski koloniji, kažejo napisi na široko uporabo grščine, ki je olajšala Pavlovo poslanstvo izven sinagoge, prav tako kot je sčasoma omogočila oživitev uporabe grškega jezika in kulture v Korintu v začetku drugega stoletja. (Keener in Westerholm 2013, 48)

Če je bil stari, grški Korint zaznamovan po svojem slovesu glede nemoralnosti, pa je bil rimski Korint znan po kulturnem in verskem sinkretizmu, saj so se tu križali različni miselni in religiozni tokovi. (Lambrecht 1999, 2)

Kljub temu, da so se soočali s težavami še neizoblikovanega, sorazmerno novega in hitro rastočega mesta, je imelo to tudi svoje prednosti, saj so te lastnosti privabliale ambiciozno prebivalstvo, ki je želelo pridobiti na moči in ugledu. V njihovih rokah se je gospodarstvo razcvetelo in to v času, ko so bila sosednja mesta v zatonu. (Savage 1996, 52)

Korintska ekonomija je imela bolj razvejano mrežo kot večina ostalih rimskih kolonij. Poleg poljedelstva je cvetela tudi proizvodnja in predelava brona, ki je mestu prinesla nekaj bogastva, vendar pa je bila v ospredju bolj rokodelska dejavnost. Blaginje v Korintu pa niso bili deležni vsi, bogataši so bili manjšina, medtem ko je bilo revno prebivalstvo v večini. Dvorci in revni predeli so stali drug poleg drugega, kar je še poudarjalo očitno razliko med bogatimi in revnimi. Takšne razlike so vplivale na življenje kristjanov, o čemer govori tudi Pavel v 1 Kor 11,21. (48)

1.1.2 Krščanstvo v Korintu

Cerkev v Korintu je bila sestavljena tako iz judovskih kot tudi iz poganskih spreobrnencev (1 Kor 6,9-11; 1 Kor 8,7; 1 Kor 12,2). Tisti, ki so se spreobrnil ob Pavlu, so bili pretežno iz nižjega in srednjega družbenega sloja, obrtniki in bivši sužnji, manjšina pa je bila bogata in ugledna. (Brown 2008, 512)

Ustanovitelji krščanske skupnosti v Korintu so Pavel, Timotej in Silvan (1 Tes 1,1.7.8). Prvi omenjeni spreobrnjenci pa so družina Štefana (1 Kor 16,15), Krisp in Gaj. Ko je

Pavel prišel v Korint, se je nastanil v hiši Priske in Akvila, kristjanov iz judovstva, ki sta tako kot Pavel opravljala obrt izdelovanja šotorov. (Barrett 1994, 37)

V tej mladi, novonastali krščanski skupnosti, ki je štela okrog 150 do 200 ljudi, so se že kmalu po njenih začetkih pokazala nagnjenja k notranji razdeljenosti. O tem pričajo vrstice v 1 Kor 1,10-14, v katerih Pavel poziva skupnost k edinosti. Ne zagovarja stranke, ki bi komurkoli pripadala, niti ne poudarja svoje nadrejene vloge, saj so vsi oznanjevalci samo služabniki (1 Kor 3,5). Rimski Korint, ki je bil postavljen sredi helenističnega poganskega sveta, je bil pod vplivom poganskih nauk in miselnosti, ki se je pod krinko krščanstva vtihotapila v Cerkev in sprevrčala temeljne resnice nove vere. Poleg Pavla so v Korint prihajali tudi drugi kristjani, vendar niso vsi oznanjali istega evangelija. Za skupnost je bil torej glavni izziv, kako sredi raznolikih vplivov okolja živeti pristno krščansko življenje. (37)

Pavel vidi problem v pojavu gnosticizma. Krščanski shodi so bili še vedno pod vplivom poganskih kultov ter mističnih verstev. Nekateri, ki jih Pavel nagovarja v Prvem pismu Korinčanom, so bili privrženci spekulativne teologije, ki je slonela na spoznanju in modrosti. Pavel je zavračal takšno miselnost, saj grška dualistična filozofija ne priznava vstajenja telesa. (Lambrecht 1999, 4)

V opisu notranje razdeljenosti v skupnosti Pavel uporablja Filonovo izrazoslovje, ko uvaja razliko med zemeljskim in nebeškim človekom. Temeljna točka nerazumevanja med zemeljskim in nebeškim človekom je bilo telo. Nebeški človek je zaničeval telo že zaradi njegove narave, ki jo je doživljal kot slabo, zemeljski človek pa ga je oboževal. Tistim, ki so razumeli telo kot nekaj negativnega, je smrt pomenila le osvoboditev od teže telesa, zato njim ni bilo smiselno verovati v vstajenje (1 Kor 15,12). Tistim, ki so se imeli v tem smislu za »nebeške, duhovne«, je bilo nemogoče sprejeti vstalega Kristusa (1 Kor 12,3), zato Pavel Korinčane neprestano spominja na resnično pomembnost Kristusove osebe (1 Kor 2,16; 3,23; 8,6). (Filipič 2009, 2)

Zaničevanje telesa, razširjeno v korintski skupnosti, se je povezovalo s svobodo od etičnih posledic. Biti svoboden je pomenilo imeti moč, da lahko storiš vse in živiš v telesu tako kot želiš, saj to nima nobene pomembne vloge za duhovnost. Na to miselnost se navezuje tudi znan slogan Korinčanov: »Vse mi je dovoljeno.« (1 Kor 6,12; 10,23), ki je Pavlovo izhodišče za razlago krščanskega pogleda na telo.

Svobodnjaški duh Korinta je torej posledica napačnega odnosa do telesa. Tisti, ki so se imeli za »duhovne«, so pripisovali velik pomen glosolaliji in kakršnikoli obdarjenosti s posebnimi duhovnimi darovi (1 Kor 12–14). Tudi to ima izvor v razdvojenem razumevanju človeške osebnosti. Za Filona je človek, ki je imel Duha in je prerokoval, izražal to z ekstazo, s stanjem, kjer se *intelekt* umika duhu, ki ga presega. (Barrett 1994, 44) Zato Pavel višje od vsega postavi dejavno ljubezen. Iz tega je očitno, da so malo izkrivljene poteze krščanstva v Korintu izhajale iz pretiranega poudarjanja Filonove misli. Ker je bilo v Korintu zelo malo judovskih kristjanov, je najbrž vpliv Filona v to skupnost zanesel Apolo, ki je prihajal iz Aleksandrije in ga je tam lahko dobro spoznal. Iz Apostolskih del (Apd 18,24-28) je znano, da sta ga Ákvila in Priska v Efezu dokončno pridobila za Kristusa in mu dala priporočilno pismo, ko se je odpravljal v Korint. Bil je dober govornik, dobro je poznal Sveto pismo in je bil korintski skupnosti v veliko pomoč, posebno v sporih z Judi. Temeljna intuicija Pavlovega ravnanja izhaja iz zelo preprostega načela, opisanega v 1 Kor 4,20: »Božje kraljestvo ne obstaja v besedah, ampak v moči.« Cerkev ni skupek pojmov, ki dajo obliko miselnosti, ampak je območje božje moči, ki preobraža osebnost. Avtentični oznanjevalci se ne poslužujejo retorične spretnosti, da bi bili čimbolj prepričljivi, ampak izražajo prisotnost duha, ki je dar milosti. Vera se ne rodi iz nekega logičnega razlaganja, ampak iz uvida v Božje delovanje tukaj in zdaj. (Filipič 2006, 3)

1.1.3 Pavlov drugi obisk Korinta

Pavel, ki je po Lukovem poročanju v Apd 18,1-18 prvič prišel v Korint pozimi leta 50/51 na svojem drugem misijonskem potovanju, je našel tam že manjšo krščansko skupnost, sprejela pa sta ga Priska in Akvila, bivša judovska sužnja, ki sta v letu 41 po Kr. zapustila Italijo, ko je cesar Klavdij dal zapreti rimsko sinagogo zaradi stalnih nemirov glede Kristusa. (Lambrecht 1999, 3)

Pavel se je tako najprej obrnil na Jude in oznanjal v shodnici. Po prihodu Sila in Timoteja iz Makedonije, ki sta prišla z novicami o kristjanih v Tesaloniki, se je preselil v hišo Jazona (tj. Judovstvu naklonjenega Nejud) ter začel bolj konkretno nagovarjati tudi pogane. Pavlov obisk v Korintu je pomenil podlago za nastanek krščanstva v tamkajšnji skupnosti. V 1 Kor 3,6; 2 Kor 10,14 Pavel pravi, da je v Korintu on zasadil, položil temelj krščanske skupnosti. (Brown 2008, 512) Iz 1 Kor 1,26-29 lahko

sklepamo, da je bila večina članov skupnosti revnih kristjanov iz poganstva, le manjšina pa bogatih in vplivnih. (513)

Pavel je v mestu ostal od konca leta 49 do poletja leta 51, to je 18 mesecev (Apd 18,11). Za krajši čas se je ustavil v Efezu, nato pa se je preko Cezareje in Jeruzalema vrnil v Antiohijo. Še istega leta naj bi od tam nastopil svoje tretje misijonsko potovanje (Apd 18,23). V tem času je napisal v Korint več pisem. (Brown 2008, 513)

Ko je Pavel bival v Efezu, je prejel pismo od Korinčanov, morda kot odgovor na svoje prvo pismo (1 Kor 16,17). (Plummer 1975, xxiii)

Nato je iz Efeza napisal Prvo pismo Korinčanom okrog leta 54. Čeprav je Pavlovo argumentiranje v tem pismu teološke in kristološke narave, pa problemi v Korintu bolj od vsega zadevajo etično obnašanje kristjanov, zato je 1 Kor v prvi vrsti pismo, ki vzgaja. Cilj pisma je spremeniti moralne vrednote krščanske skupnosti, zato je pisano v svetovalnem stilu. Kot bomo kasneje videli, se blag, opominjajoč ton tega pisma prevesi v Drugem pismu Korinčanom v veliko bolj obrambnega. Problem, s katerim se bo Pavel soočal kasneje, ni samo razdeljenost v skupnosti ali napačno moralno ravnanje, pač pa bodo nekateri postavili pod vprašaj njegovo avtoriteto, zato bo prešel v zagovor svojega apostolskega poslanstva pred napadi nasprotnikov, t. i. lažnih apostolov.

Potem ko je Pavel napisal Prvo pismo Korinčanom, je Timotej, ki se je odpravil iz Efeza preko Makedonije, došel v Korint. Tam je naletel na slabe razmere. Mnogi domnevajo, da je bilo tako zaradi prihoda lažnih apostolov, opisanih v 2 Kor 11,12-15, ki so bili Pavlu sovražni. Timotej se je vrnil v Efez in poročal Pavlu o razmerah. (Brown 2008, 538)

Ta nuja je pripravila Pavla, da je opustil prvotni načrt, ki ga omenja v 1 Kor 16,5-9, in sicer, da bo na potovanju preko Makedonije in Ahaje obiskal tudi korinstko skupnost. Namesto tega se je odpravil iz Efeza ter šel naravnost čez morje, da bi čimprej uredil zadeve v Korintu, kar pa se je končalo kot mučen obisk (2 Kor 2,1).

V Drugem pismu Korinčanom najdemo odlomka, ki nakazujeta na to, da je pred pisanjem tega pisma Pavel obiskal Korint že drugič, saj govori o bodočem tretjem obisku: »Zdaj prihajam k vam tretjič. Napovedal sem že in kakor tedaj, med drugim obiskom, tudi zdaj napovedujem... Če spet pridem, ne bom prizanašal« (2 Kor 13,1-2), ter, Glejte, zdaj se že tretjič odpravljam k vam ...« (2 Kor 12,14). Naslednje vrstice o

drugem obisku govorijo posredno: »Vendar sem sklenil sam pri sebi, da ne bom ponovno z žalostjo hodil k vam« (2 Kor 2,1). Tu sklepamo, da Pavel z besedami »ponovno z žalostjo« ne misli svojega prvega obiska, v katerem je šele ustanavljal skupnost. (Thrall 2004, 50)

Na vprašanje, kdaj je Pavel drugič obiskal korintsko skupnost, nam je na voljo več teorij. Hipotezo, da se je to zgodilo že pred nastankom Prvega pisma Korinčanom, je razvil teolog Friederich Bleek leta 1830. Pri tem se sklicuje na odlomka 2 Kor 12,14 in 13,2, iz katerih je razvidno, da je bil Pavel že dvakrat v Korintu. V 13,2 Pavel napove, da jim ob tretjem prihodu ne bo prizanašal, v 12,13 pa pravi, da jim ne bo v breme, kot jim tudi prej ni bil. Oboje predpostavlja dejanski prejšnji obisk. Nadalje se Bleek pri svoji hipotezi sklicuje na 2 Kor 1,15–16,23, kjer Pavel poda razlog, zakaj ni več hodil v Korint. Bleek sklepa, da se Pavel ne bi tako izrazil, če bi bil tam pred kratkim. Bleekov predlog je torej, da Pavel drugič obiše Korinčane v obdobju svojega prvega obiska, omenjenega v Apd 18,11. Med temi osemnajstimi meseci, ki jih je preživel v Korintu, bi lahko potoval tudi do bolj oddaljenih delov, npr. do Ilirika, (Rim 15,19) ter se nato vrnil v Korint (50–51).

Drugo hipotezo o Pavlovem obisku Korinta predstavi Ewald leta 1857 in sicer trdi, da se je to zgodilo po odposlanju Prvega pisma Korinčanom in pred nastankom Drugega pisma Korinčanom. To teorijo prevzamejo tudi ostali raziskovalci na podlagi prej omenjenih odlomkov iz 2 Kor, kjer se Pavel sklicuje na že opravljeni drugi obisk. Dejstvo je tudi, da v Prvem pismu Korinčanom ta drugi obisk še nikjer ni omenjen (51).

Tretjo hipotezo poda Drescher¹ leta 1897, in sicer da je Pavel drugič obiskal Korint v vmesnem obdobju med napisanim 2 Kor 1–9 in 10–13. V prvem delu (1–9) namreč implicira, da je načrtoval drugi obisk, vendar je ta načrt opustil ali še ni bil izveden (1 Kor 15–17). Ko v 1,15 omeni χάρις – milost, ki jo bodo Korinčani drugič prejeli, se navezuje na ta načrtovan drugi obisk. Vendar pa v drugem delu (10–13) najdemo namige, da Pavel želi obiskati Korint že tretjič, torej lahko sklepamo, da se je drugi obisk zgodil v obdobju med 2 Kor 1–9 in 10–13. (Thrall 2004, 54–56)

¹ Drescher prevzame Semlerjevo teorijo, da je Drugo pismo Korinčanom sestavljeno iz dveh ločenih pisem : 2 Kor 1–9 in 2 Kor 10–13.

Kaj se je zgodilo na tem drugem obisku, vemo le malo. Očitno je Pavla nekdo javno osramotil in spodkopal njegov ugled v skupnosti (2 Kor 2,5-11). Pavel je zato kmalu odšel iz Korinta in se vrnil v Efez ter tam napisal pismo »v mnogih solzah« (2 Kor 2,4), ki je po enih razlagah izgubljeno, spet drugi pa menijo, da so deli tega pisma ohranjeni v 2 Kor 2,3–4,9; 7,8.12. (Plummer 1975, 51)

Pismo je Korinčanom odnesel Tit in tam začel tudi z denarno nabirko za skupnost v Jeruzalemu. Pavel je v tem času po kopnem potoval do Troade (2 Kor 2,12), od tam pa z ladjo do Makedonije. V Filipih se je srečal s Titom, ki mu je prinesel novice o spravi glede spornih vprašanj v Korintu. Pavla je to zelo potolažilo (2 Kor 7,5-3), zato je korintski skupnosti napisal t. i. pismo sprave, ki je ohranjeno v prvih sedmih poglavjih Drugega pisma Korinčanom. (Plummer 1975 xviii)

Ko pisma še ni odposlal, so ga ponovno dosegle žalostne novice iz Korinta. V skupnosti naj bi se spet pojavili novi misijonarji, ki so oznanjali drugačen nauk ter želeli očrniti Pavla (2 Kor 10,10; 11,4). Pavel se je zato odločil napisati zelo ostro pismo, da bi prepričal skupnost, da se vrnejo k pravemu nauku. To lahko razloži spremembo tona v drugem delu pisma – 2 Kor 10–13. (xviii)

1.1.4 Drugo pismo Korinčanom – kraj in čas nastanka

Tako kraj kot čas nastanka pisma lahko določimo precej natančno. Več referenc 2 Kor namreč kaže na to, da je bilo napisano v Makedoniji (2 Kor 2,13; 7,5; 8,1; 9,2-4). Ta izvor potrjuje tudi opomba k pismu, da je bilo pisano iz Filipov. Tudi omemba Makedonije v 2 Kor 11,9 se nanaša predvsem na Filipe. Vendar pa ni nemogoče, da je bil Pavel v Tesaloniki ali Beroji, ko je pisal pismo, saj v 2 Kor 8,1 in 9,2 govori splošno o cerkvah in ljudeh v Makedoniji, ne samo o Filipljanih. (Barrett 1994, 64)

Ko govorimo o letnici nastanka Drugega pisma Korinčanom, moramo predpostavljati njegovo razdeljenost. Kljub temu pa, da je bilo sestavljeno postopoma, tvori celoto in je bilo odposlano kot eno pismo.

Odlomek Apd 20,1-6 vsebuje podatek, da se je Pavel odpravil iz Filipov proti Jeruzalemu spomladi, po dneh nekvašenega kruha (20,6), tj. v velikonočnem času. Pred tem je tri zimske mesece bival v Korintu, kamor je prišel iz Makedonije. Omemba načrtovanega tretjega obiska Korinta v 2 Kor 12,14 kaže na to, da je bilo pismo napisano tik pred tem zimskim obdobjem. Vendar pa se pojavi vprašanje, ali govorimo

o jeseni leta 55 ali 56. Ena možnost je, da sta bili obe kanonični pismi Korinčanom napisani istega leta, Prvo pismo Korinčanom spomladi, Drugo pismo Korinčanom pa jeseni leta 55. Druga možnost pa je, da med nastankom obeh pisem preteče vsaj osemnajst mesecev. Po tej teoriji bi bilo torej Drugo pismo Korinčanom napisano jeseni leta 56. (Murray 2005, 64)

Tisti, ki zagovarjajo prvo teorijo, se opirajo na povezavo med Pavlovimi potovalnimi načrti, omenjenimi v 1 Kor 16,5-8 (Efez–Makedonija–Korint) in povzetkom Pavlovega potovanja v Apd 20,1-3. Tako se izraz *χειμών* iz 1 Kor 16,6, kjer Pavel omeni, da bo morda prezimil v Korintu, nanaša na izraz *μή ναί τρεις* iz Apd 20,3, kjer Luka piše, da je Pavel ostal v Grčiji tri mesece. Po tej razlagi bi bilo približno šest mesecev razmika med nastankom Prvega in Drugega pisma Korinčanom. (64)

Vendar to teorijo postavlja pod vprašaj dejstvo, da 1 Kor 16 ne opisuje preteklih dogodkov, pač pa Pavlove načrte za prihodnost, ki so se, kot je zabeleženo v 2 Kor 1,15-16, kasneje spremenili. Druga težava je, kako vsa potovanja in dogodke (vrnitev Timoteja v Efez, obisk Tita v Korintu in pričetek z nabirko, pojav nasprotnikov ter poslabšanje odnosov med Pavlom in korintsko skupnostjo, Pavlov boleč obisk ter odposlanje pisma v mnogih solzah, Pavlovo oznanjevanje v Troadi in kasneje njegova pastoralna dejavnost po Makedoniji itd.), ki so se zgodili med enim in drugim pismom, postaviti v obdobje šestih mesecev.

Teorija, da je bilo med nastankom pisem vsaj osemnajst mesecev razmika, se opira na Pavlov misijon v Iliriku. Pavel je oznanjeval v tej rimski provinci (Rim 15,19) po bivanju v Efezu (Apd 19) na svojem tretjem misijonskem potovanju in pred prihodom v Grčijo (Apd 20,2b), na kar se morda nanaša stavek iz Apd, da je Pavel potoval skozi tiste kraje in z mnogimi besedami spodbujal vernike. (Apd 20,2a). (64)

Če je nastanek 1 Kor datiran med Pavlovim bivanjem v Efezu in pred nastankom 2 Kor, ki je bilo poslano iz Makedonije neposredno pred obiskom Grčije (2 Kor 12,14), moramo upoštevati še Pavlovo misijonsko dejavnost v Iliriku med prvim in drugim pismom. Pavel piše, da je dopolnil Kristusov evangelij v velikem krogu (Rim 15,19), v premeru od Jeruzalema na jugovzhodu do Ilirika na severozahodu, kar predstavlja mejo, znotraj katere je Pavel oznanjal. Za potovanje do Ilirika in nazaj ter misijonsko dejavnost v Iliriku pa bi Pavel potreboval najmanj dva meseca. (65)

Na podlagi tega lahko zaključimo, da je med nastankom pisem preteklo okrog osemnajst mesecev. Tako je bilo Prvo pismo Korinčanom napisano spomladi leta 55, Drugo pismo Korinčanom pa jeseni leta 56. Vendar pa tega ne moremo z gotovostjo trditi, saj na podlagi različnih navedb in argumentov iz Svetega pisma lahko pridemo do različnih sklepov.²

1.2 Naslovljenci in razlogi za nastanek pisma

Iz kronologije Pavlovih stikov s korintsko skupnostjo vidimo, da so bile okoliščine, ki so privedle do nastanka Drugega pisma Korinčanom, dvojne narave. Po eni strani je povod za nastanek prihod Tita, ki prinese Pavlu veselo novico o spravi ter pozitivnem odzivu Korinčanov na predhodnje pismo v mnogih solzah (7,6-16). Drug povod so zaskrbljujoče novice o novih težavah, ki so se pojavile v korintski cerkvi. (Murray 2005, 51)

V vrstici 12,19 Pavel na najbolj celosten način zaobjame namen, ki ga ima do Korinčanov, in sicer pravi, da je vse v njihovo izgraditev. Ta 'vse' se nanaša tako na Pavlov odnos do njih kot tudi na vse, kar jim je v pismih napisal. Namen pisma torej ni apostolov lastni zagovor, ampak utrjevanje skupnosti (10,8; 13,10) v njihovi veri ter spodbuda k napredovanju in zorenju v krščanskem življenju, sad česar so obnovljeni odnosi do Boga in medsebojni odnosi v skupnosti. Ta vidik podpira tudi Pavlova prošnja (v.13,9) za izpopolnitev skupnosti ter molitev (v. 13,7), v kateri Pavel prosi Boga, da bi bili zmožni zavrniti vse hudo/ zlo (kakov) in se odločati za dobro (to kakov), pravilno ravnanje. (51)

Če upoštevamo, da je Pavel pisal pismo postopoma in ločimo tri glavne dele (1–7; 8–9 in 10–13), vidimo, da ima vsak od teh delov drugačen in konkreten namen, hkrati pa se deli med seboj dopolnjujejo in sestavljajo celoto.

V poglavjih 1–7 izraža Pavel svoje veliko olajšanje in veselje nad spravo in povrnitvijo zaupanja med njim in Korinčani. V 2 Kor 2,5-11; 7,12 Pavel omenja nekoga, ki ga je osebno užalil oziroma mu naredil veliko krivico. Pismo »v mnogih solzah«, ki ga je naslovil na Korinčane kot odziv na ta dogodek, je bilo očitno dobro sprejeto, saj

² Glej Plummer 1975, xix za teorijo šestmesečnega razmika med nastankom pisem.

Korinčani izkažejo svojo nedolžnost v tej zadevi (7,11) ter lojalnost Pavlu (7,7) s tem, da storilcu naložijo pravično kazen (2,6).

V 8. in 9. poglavju je Pavlov namen spodbuditi Korinčane, da bi dokončali obljubljeni nabirko za svete v Jeruzalemu pred njegovim vnovičnim obiskom (8,6-7;10-11; 9,3-5).

Zadnja štiri poglavja (10–13) obsegajo Pavlov natančnejši odgovor tistim, ki so oporekali njegovi apostolski avtoriteti. Pavel želi pokazati, kakšne so razlike med pravimi in lažnimi apostoli (11,7-15; 12,6; 13,3-6), hkrati pa prepričati v pristnost svojega apostolskega poslanstva (10,7-8; 12,11-12; 13,6-7) ter Korinčane spodbuditi k spreobrnjenju ter pripravi na njegov naslednji obisk (12,14). (52)

Če sedaj pogledamo celotno sliko glavnih treh odsekov, vidimo, kako se med seboj dopolnjuje, saj vsak del pripravi na naslednjega. Ko Pavel ponovno vzpostavi zaupen odnos s skupnostjo (opisan v poglavjih 1–7), lahko bolj samozavestno pozove k dokončanju nabirke za cerkev v Jeruzalemu (poglavja 8 in 9). Po omembi svojega načrtovanega ponovnega obiska (9,4) jih spodbudi, kako naj se nanj pripravijo (10–13), da bo čimbolj rodovitna za izgraditev skupnosti.

Poleg treh primarnih razlogov za nastanek pisma, ki smo jih že omenili, pa lahko sklepamo še na vrsto drugih, in sicer:

- Pavel želi obvestiti Korinčane o resnosti stiske v Aziji ter se priporoči za molitev pred podobnimi stiskami v prihodnosti (1,8-11);
- odgovorja na obtožbo, da je ravnal neiskreno, ker se ni držal prvotnih potovalnih načrtov (1,12–2,4);
- spodbuja Korinčane, da končajo s kaznijo in odpustijo tistemu, ki mu je povzročil krivico, tako kot mu je odpustil tudi sam, ter mu izkažejo ljubezen (2, 5-11).
- opisuje pravo naravo krščanskega služenja (2,14–7,4);
- pojasnjuje, kako nujen je prelom z vsakim malikovanjem in poziva k zavzemanju za osebno svetost (6,14–7,1). (54)
- ponovno želi vzpostaviti zaupen odnos s Korinčani, da bi spoznali naklonjenost in ljubezen, ki jo ima do njih.

1.2.1 Pavlovi nasprotniki v poglavjih 2 Kor 10–13

Da bi lažje razumeli Pavlovo razlago in oris apostolske službe, ki temelji na paradoksu, da se Božja moč razodeva v slabotnosti, bomo najprej poskušali odkriti identiteto njegovih nasprotnikov. Velik del pisma namreč predstavlja Pavlov neposreden odziv na njihovo kritiko. Ko govorimo o tem, kdo so bili ti nasprotniki oziroma lažni apostoli, ki so pripadali različnim skupinam in so Pavlu nasprotovali iz osebnih, verskih ali idejnih razlogov, jih lahko na podlagi različnih teorij razdelimo v tri kategorije.

Mnogi strokovnjaki, med njimi tudi W. Kümmel, menijo, da so bili Pavlovi nasprotniki judovski spreobrnjenci, ki so prišli iz Palestine. Ta teorija temelji na odlomku 2 Kor 11,22, iz katerega lahko sklepamo, da gre za Hebrejce. Tu izraz Ἑβραῖοι ne označuje le njihovega judovskega državljanstva, ampak tudi njihov palestinski izvor. (Savage 1996, 4)

V 2 Kor 5,16 se zdi, da se Pavel brani obtožbe o nepoznavanju zemeljskega Jezusa. Takšno obtožbo pa bi lahko izrekli le tisti, ki so Jezusa dejansko poznali in so torej prihajali iz Palestine. Tisti, ki so sprejeli to stališče, se delijo v dve šoli.

Po eni strani nekateri izpeljejo iz 2 Kor 11,22 še dodatne ugotovitve, in sicer, da naj bi šlo za Judaiste. (5) S trditvijo, da so Hebrejci in Izraelci, nasprotniki izražajo svojo zvestobo judovskim verskim tradicijam, predvsem pa zvestobo Postavi. Lahko, da so to Judisti po vzoru Pavlovih nasprotnikov iz Galacije. Če je tako, po vsej verjetnosti Pavlu očitajo nezvestobo Postavi in judovskemu izročilu. Problem tega vidika je pomanjkanje izrecnih dokazov v 2 Kor, ki bi označevali, da je bila Pavlova zvestoba Postavi s strani nasprotnikov sploh pod vprašajem. Nasprotno, v pismu Pavel vedno znova dokazuje, da je zvest judovskemu izročilu. Za razliko od nekaterih ostalih pisem (Gal, Rim) Drugo pismo Korinčanom nikoli ne obravnava vprašanja obreze. Popolnoma je tudi odsoten izraz νόμος – zakon, iz česar bi lahko sklepali, da tu ne gre za problem judaizma. (5)

Po drugi strani E. Käsemann trdi, da nasprotniki niso bili legalistični Judje, ampak delegacija, ki je bila poslana iz Jeruzalema z namenom, da ugotovi, ali je Pavel pravi apostol. Zlasti so skušali ugotoviti, ali je primerno podrejen Jeruzalemskemu apostolatu – ta odredba naj bi po Käsemannu že bila uveljavljena kot tradicija izročila – šele tedaj bi lahko upravičeno trdil, da ima apostolsko avtoriteto. Poleg tega so zanje obstajali

kriteriji pravega apostola, ki jim Pavel ni ustrezal, zato so postavili pod vprašaj njegovo apostolsko avtoriteto.

Tu moramo ločiti dva izraza. Prvi izraz je apostol (ἁπόστολος), ki se v poglavjih 10–13 pojavi le štirikrat. V nobenem od teh primerov ne moremo trditi, da se Pavel brani obtožb, da ni pravi apostol. Sam pravi, da ne želi zagovarjati sebe, niti svoje avtoritete ali apostolstva. Kar brani, je položaj služabnika Kristusa (διάκονος).

Ta drugi izraz je morda bolj primeren za poudarek na njegovi ponižnosti in služenju nasproti avtoriteti. Pavel se želi ponašati kot Božji služabnik (6,4). V tem se bistveno razlikuje od svojih nasprotnikov. Ne želi namreč poveličevati sebe, ampak vse delati v Božjo slavo (2 Kor 4,15; 5,13).

Druga skupina strokovnjakov prepozna Pavlove nasprotnike v gnostičnih judovskih kristjanih. To so krščanski judje iz diaspore, ki dajejo velik poudarek na duhovne darove – glosolalije, videnja, razodetja, itd. Po tej teoriji nasprotniki predstavljajo isto skupino korintskih kristjanov, zaradi katerih Pavel rešuje spore že v Prvem pismu Korinčanom. Želja po obdarjenosti s posebnimi duhovnimi darovi in napačna predstava, ki so jo imeli o njih, je povzročala medsebojno primerjanje in tekmovanje. Zdi se, da je v skupnosti vsak član izpostavljal samega sebe, svoj osebni duhovni dar. Pavel v odgovor na hrepenenje Korinčanov po duhovnih darovih pokaže na pot ljubezni, ki je največje znamenje Božje bližine, večje od vseh »nenavadnih« duhovnih darov, ki si jih tako želijo. Pokaže razliko med duhovnim darom (*pneumatikon*), ki ni vezan na um (*nous*), in darom, ki je združen z umom. Drugemu daje prednost, ker je bolj v prid skupnosti in njenemu izgrajevanju, saj ga je mogoče posredovati drugim.

V Drugem pismu Korinčanom naj bi ti isti gnostično usmerjeni kristjani nadaljevali s kritiko Pavla, in sicer naj bi mu očitali, da je nezmožen prikazati znamenja Svetega Duha. Vendar pa ta vidik izhaja le iz Pavlove lastne izjave, da je tudi on storil znamenja, čudeže in moči (2 Kor 12,11) in nima dejanske podlage v obtožbah nasprotnikov. (8)

Zagovorniki tretje teorije pa vidijo Pavlove nasprotnike v helenističnih judovskih oznanjevalcih, ki so posnemali potujoče preroke ter čudodelnike iz svojega helenističnega okolja. Po eni razlagi naj bi se imeli za božje odposlance ter skušali svoj božanski položaj dokazati s priporočilnimi pismi, z izvajanjem znamenj ter

sprejemanjem denarnih sredstev. Trudili so se posnemati Jezusa, saj so videli v njem mogočnega in vplivnega čudodelnika ter najpomembnejši vzor božanskega človeka. Pavlu so očitali, saj ni ustrezal njihovim predstavam in idealom.

Po drugi razlagi se G. Friederich sicer strinja, da so bili to judje iz diaspore, vendar meni, da gre za privrženca Štefana, ki so opisani v Apostolskih delih (Apd 6–7). (8) Delali so čudeže in znamenja (Apd 6,8), govorili z navdihom modrosti in Duha (Apd 6,10) ter zagovarjali skupno lastnino (Apd 6,1). Vendar se postavlja vprašanje, kako bi Štefanovi učenci prišli v Korint in zakaj bi nasprotovali Pavlu.

Za nobeno od teh teorij ne moremo z gotovostjo trditi, da je prava. Razen nekaterih slučajnih odlomkov, ki bi morda nudili podporo enemu ali drugemu vidiku, je premalo dokazov, ki bi prepričljivo uveljavili kateregakoli izmed njih. Vse, kar lahko o Pavlovih nasprotnikih z gotovostjo trdimo, je to, da so bili judje (2 Kor 11,22), da so prišli od drugje ter posegli v Pavlovo področje (10,12-18) ter oznanjali drugega Jezusa in drugačen evangelij (11,4). Od ljudi so prejeli finančno oporo (11,12) ter se posluževali grobega obnašanja (11,18-20). (9)

1.2.2 Kritika in Pavlov odziv

Določiti je mogoče vsaj štiri področja Pavlovega delovanja, ki ga Korinčani ne odobravajo. Kot prvo očitajo Pavlu njegovo odklonitev, da bi se ponašal. Z veseljem sprejemajo tiste, ki hvalijo sebe (2 Kor 11,19), prezirajo pa Pavla, ki mu ni do samohvale (11,18-21a). Prav tako Korinčani niso zadovoljni z vtisom, ki ga daje Pavlova fizična podoba. Menijo, da so njegova pisma ostra in krepka, njegova telesna navzočnost pa je slabotna (2 Kor 10,10). Nadalje mu očitajo njegovo nespretnost v govoru (10,10). Pavel priznava, da sicer ni več v besedi, vendar to ne pomeni, da je šibek tudi v spoznanju (2 Kor 11,6). In nenazadnje, Korinčani ne odobravajo Pavlovega zavračanja finančne pomoči (11,7; 12,14). S tem se počutijo na slabšem od ostalih Cerkev (12,13), pod vprašaj pa postavijo tudi Pavlovo ljubezen do njih (11,11). Vendar pa Pavlov namen ni bil zavrniti njihovo pomoč, ampak se je želel vzdrževati sam (1 Kor 4,12), da ne bi bil nikomur v breme (2 Kor 12,13).

Kot lahko vidimo, se nobena od teh kritik na prvi pogled ne zdi verske narave, ampak imajo vse obtožbe bolj kulturni prizvok in odražajo družbene predsodke tedanjega časa.

(12) Zato moramo za razumevnje teh očitkov upoštevati ozadje in tudi značilnosti, na podlagi katerih so se ljudje v antiki medsebojno ocenjevali. Prav tako lahko vidimo, da so te očitno posvetne kritike imele pri Korinčanih pomembne verske posledice. Pavlov neuspeh, da bi ustrezal družbenim idealom njegovih spreobrnjencev, je na primer povzročil, da so začeli dvomiti v njegov položaj v Kristusu (2 Kor 10,7; 13,3). Zato moramo podrobneje opredeliti očitke ter razloge zanje ter kako se Pavel na njih odzove.

Že sama pogostost uporabe izraza *καυχ* (ponašati se) in njenih izpeljank v Prvem in Drugem pismu Korinčanom kaže na to, da je Pavel pisal ljudem, ki jim je bilo ponašanje velikega pomena. Če želimo izvedeti, kakšno ponašanje je cenjeno, moramo preučiti nekatere odlomke, ki nam razkrivajo obnašanje Pavlovih nasprotnikov. Njihovo ponašanje je namreč tisto, ki privlači Korinčane.

V odlomku 2 Kor 10,12–18 Pavel obsodi ponašanje z deli, ki so v resnici napori drugih. S takšno samohvalo presegajo mero (v.13), gradijo na tujih temeljih (v.15) in si lastijo zasluge za dosežke drugih (v.16). Brez dvoma ima tu Pavel v mislih nasprotnike, ki so vpadli na njegovo področje službovanja v korintski Cerкви in se hvalili z delom, ki je bilo že opravljeno. (55)

Nadalje Pavel pravi, da so nespametni tisti, ki sami sebe po sebi merijo (v.12). Človek, ki je poklican za apostolsko službo, je samo orodje v Božjih rokah, zato je vse, s čimer se ponaša, v izvoru Božje delo. Vsebina človekovega ponašanja mora biti torej vedno temelj, iz katerega deluje, tj. Bog (v.17). Pavel obsodi nasprotnike, ki se hvalijo čez mero (v.13), saj s tem postavijo sebe v središče in za merilo vsega, zaradi česar postane vsebina njihovega ponašanja prazna.

V odlomku 2 Kor 11,18 Pavel govori o 'ponašanju po mesu'. Izraz *κατὰ σάρκα* (po mesu) lahko označuje predmet samohvale nasprotnikov, tj. njihova judovska dediščina (11,22). Hkrati pa lahko kaže tudi na njihovo držo pri ponašanju, torej bi izraz 'po mesu' pomenil njihovo prevzetnost (v.17). Takšno predrzno zaupanje vase pa predstavlja ravno nasprotje temu, kar je "govoriti v Gospodu" (*κατὰ Κύριον*). (57)

Kašsemann meni, da Pavel v odgovor tudi sam prevzame držo ponašanja zato, da bi branil apostolsko službo. Vendar pa je primarni cilj njegovega ponašanja izgraditev korintske skupnosti (12,19). Pavel pravi, da se bo ponašal s svojimi slabostmi (11,30), kar je nasprotje človeški modrosti (Jer 9,22).

Korinčani prav tako izrazijo neodobravanje s Pavlovo zunanjo podobo, in sicer pravijo: Pisma so ostra in krepka, telesna navzočnost pa je slabotna in njegova beseda zanič (2 Kor 10,10). Če pogledamo celotno kritiko proti Pavlu, se zdi, da mu očitajo neskladnost med tem, kakšno podobo daje Pavel v pismih, in kakšen vtis naredi osebno. Njegova prisotnost, zunanji videz in obnašanje se zdi šibko. Ker so ljudje v antiki dajali velik pomen ravno zunanjemu izgledu in nastopu, jih Pavel s svojim videzom ne navduši. Iz antitez v odlomku 2 Kor 10,1-11 vidimo, da Pavlu očitajo pomanjkanje drznosti in odločnosti, ki so jo pričakovali iz njegovih prepričljivih pisem (ponižen osebno/od daleč drzen; pisma so ostra/beseda zanič ...).

Pavlov odgovor najdemo v 10,11, in sicer pravi, da se njegova beseda v pismih sklada z dejanji v navzočnosti, vendar v obliki, ki je Korinčani ne pričakujejo. Namesto strogosti (13,10) in avtoritete želi priti k njim v ponižnosti (10,1), saj le tako lahko odraža krotkost in ponižnost Kristusa. (68)

Nadalje iz vrstic 2 Kor 10,10 in 11,6 vidimo, da Pavel ne dosega pričakovanj Korinčanov s svojimi govorniškimi veščinami. Po ugotovitvah nekaterih naj bi šibkost v besedi (11,6) pomenila pomanjkanje Pavlove duhovne interpretacije v njegovih govorih, spet drugi pa menijo, da to pomeni premalo spretno ter izpiljeno tehniko klasičnega govorništva. Ni torej nujno, da kritiki zaničujejo Pavlovo uporabo besed ali vsebino nauka. 10,11 nam pove, da očitno hvalijo njegov logos v pismih, zavračajo pa logos v osebi. Ker je malo verjetno, da bi se vsebina Pavlovega nauka iz pisem do njegovih govorov spremenila, je očitno način podanega nauka tisti, ki povzroča med Korinčani razdvojenost in nesoglasje. Morda k temu pripomore tudi njegov skromen videz, ki naredi na poslušalce negativen vtis.

V odlomku 2 Kor 2,1-5 Pavel piše, da njegova beseda in oznanilo nista bila v prepričevalnih besedah modrosti. S tem zavrača metodo agresivnega prepričevanja ter argumentiranja, ki je bila značilna za govorništvo v Korintu. Ne prihaja z vzvišenostjo besede (2,1), ampak v ponižnosti in strahu (2,3). Njegov govor je drugačen od besede prevzetnežev (4,19b). Korinčani od njega pričakujejo odločnost in arogantnost demagoga, Pavel pa v nasprotju z njihovimi pričakovanji pride v slabotnosti, strahu in trepetu ter tako kaže na križanega Kristusa, ki je vsebina njegovega oznanila.

V pismih Pavel večkrat združi dva pojma, in sicer besedo (λόγος) ter modrost (σοφία), ter navaja, da ne oznanja evangelija z modrostjo besede (1 Kor 1,17; 2,1). Torej ne

zavrača kakršnekoli besede, ampak tisto, ki jo oblikuje in opredeljuje modrost. Pavel ne želi, da bi Korinčani polagali svoje zaupanje v modrost sveta (1 Kor 1,20) tj. modrost, ki prihaja iz človeka (1 Kor 2,5) in je odraz človekovega samozadostnega, brezbožnega pogleda na svet, ampak da bi njihova vera temeljila na Božji moči. (73)

Še eno področje, na katerem Korinčani izrazijo nezadovoljstvo, je Pavlova zavrnitev denarne pomoči. Želijo mu namreč plačati za njegovo delo, vendar Pavel odkloni, saj bi rad brez plačila oznanjal Božji evangelij (2 Kor 11,7). V Korintu se vzdržuje tako, da opravlja delo kot izdelovalec šotorov (Apd 18,3). Po drugi strani pa sprejema darove nekaterih drugih cerkva (2 Kor 11,9), kar povzroči kritiko Korinčanov. Da bi razumeli, zakaj se počutijo prevarane (12,16), moramo upoštevati družbeno ozadje tedanjega časa. V okolju, kjer je bilo bogastvo simbol statusa, in materialno obilje pomembno merilo človekove vrednosti, delo z lastnimi rokami pa nedostojanstveno, je bil obubožani apostol kot njihov voditelj zanje velika sramota. Ker Pavel prostovoljno vztraja v revščini, ni presenetljivo, da se Korinčani počutijo manjvredne pred drugimi cerkvami ter dvomijo v Pavlovo naklonjenost do njih (11,11). (87)

Nekateri začnejo dvomiti o njegovih namenih ter ga obtožijo, da pred njimi zavrača podporo, na skrivaj pa se želi okoristiti z denarjem iz nabirke za jeruzalemsko Cerkev. Pavel takšne obtožbe odločno zanika in pravi, da z zavrnitvijo pomoči deluje v njihovo dobro (11,7). Doseči želi, da bi ovrgli materialistični pogled na svet in spoznali, da je vrednost v osebi sami in ne v materialnem statusu (12,14), ter jih spodbuditi k ponižnosti, iz katere izhaja milost »posedovati nič, a hkrati imeti vse« (6,10).

Če povzamemo vsa področja kritike proti Pavlu, ugotovimo, da po eni strani Korinčani poenotijo svoja pričakovanja z družbenimi normami tedanjega časa, po drugi strani pa se Pavel odzove z držo, ki je pravo nasprotje tega, kar pričakujejo od verskega voditelja. Čeprav se Korinčani s tem ne stinjajo, pa Pavel vztraja, da dejansko deluje v njihovo dobro. Gre za konflikt dveh nasprotujočih si vidikov – posvetnega nasproti kristocentričnemu – iz katerega izhaja Pavlov nauk, da se Božja moč razodeva v človekovi slabotnosti.

1.3 Zgradba in vsebina pisma

Drugo pismo Korinčanom vsebuje tri opazne razdelke, in sicer pgl. 1–7, 8–9 in 10–13. Predvidevamo lahko, da so zadnja štiri poglavja nastala brez večjega premora. Nedvomno pa pride do prekinitve med 7. in 8. poglavjem, ko Pavel preide na nabirko za Jeruzalem, ter med 9. in 10. poglavjem, kjer odgovarja na obtožbe obrekovalcev. Glede na hitro spremembo teme in razpoloženja se tudi za prvih sedem poglavij zdi, da so nastala z določenimi časovnimi premori. (Plummer 1975, xx)

Kar se tiče vsebine, se tako kot v 1 Kor tudi tu prepletajo Pavlov nauk in navodila z njegovo osebno noto, vendar je v 2 Kor njegov osebni element bistveno bolj poudarjen, še zlasti v prvi (pgl.1–7) in zadnji (pgl.10–13) enoti. V celotnem besedilu pa pride v ospredje zgled apostolovega ravnanja in njegova avtoriteta. V pismu sicer prevladuje sodna in apologetična retorika. S tega vidika doseže svoj vrh v 2 Kor 5,10: »Vsi se moramo namreč prikazati pred Kristusovim sodnim stolom, da bo vsak prejel glede na to, kar je v telesu storil, ali dobro ali slabo.«

Pavel največkrat uporablja prvo osebo množine, in sicer ima pri tem lahko v mislih sebe skupaj z ostalimi sodelavci ali vsemi apostoli, spet drugič ima v mislih vse kristjane ali celotno človeštvo. V določenih primerih uporabi prvo osebo množine, čeprav se tematika nanaša le nanj, kar lahko razumemo kot t. i. epistolarno množino. Seveda včasih uporablja tudi prvo osebo ednine, kar še poudarja osebni značaj pisma. (Lambrecht 1999, 44)

Vse te značilnosti, dalj časa trajajoče dopisovanje in različne vsebine precej otežujejo jasno razčlenitev pisma. Z vidika epistolografije ima 2 Kor klasično trodelno zgradbo: uvodni obrazec ali *praescriptum* (1,1-14) z zahvalo (v. 3-11) in generalno tezo (v. 12-14), osrednji epistolarni del (1,15–12,18) ter zaključek ali *postscriptum* (12,19–13,13) s priporočilom (12,19–13,10) in sklepnim voščilom (13,11-13).

Glede na vsebino in ton pa lahko v pismu razberemo tri večje enote: t. i. *pismo sprave* (1,12–7,16), priporočilo o nabirki za Cerkev v Jeruzalemu (8,1–9,15) in *polemično pismo*, v katerem se sooči s svojimi nasprotniki (10,1–13,13).

1.3.1 Razdelitev po obliki

A) Epistolarni uvod (1,1-14)

- a) pozdrav – *praescriptum* (1,1-2)
- b) spodbuda – *exordium* (1,3-11)
- c) generalna teza (1,12-14)

I. Pismo sprave (1,15–7,16)

- a) apologija (1,15–2,13)
- b) dokazovanje (*probatio*) (2,14–6,10)
- a1) zaključna apologija (6,11–7,16)

II. Nabirka za svete (8,1–9,15)

- a) *exordium* (8,1-6)
- b) *probatio* (8,7-15)
- c) priporočilo (8,16-24)
- a1) *exordium* (9,1-5)
- b1) *probatio* (9,6-10)
- c1) sklep – *peroratio* (9,11-15)

III. Pismo soočenja z nasprotniki (10,1–13,13)

- a) *exordium* (10,1-6)
- b) zavračanje obtožb (10,7-18)
- c) *probatio* (11,1 – 12,10)
- d) sklep – *peroratio* (12,11-18)

A1) Zaključek – postscriptum– (12,19–13,13)

- a) priporočila (12,19–13,10)
- b) sklepno voščilo (13,11-13) (Matjaž 2015, 40)

1.3.2 Razdelitev po vsebini

. Epistolarni uvod (1,1-11)

- A. Apostolski pozdrav (1,1-2)
- B. Zahvala in spodbuda (1,3-11)

I. Pregled Pavlovih stikov s korintskimi kristjani – pismo sprave (1,12–7,16)

- A. *Pavlovo pojsanilo v povezavi z odloženim obiskom (1,12–2,17)*
 - Pavlov odloženi obisk (1,12–2,4)
 - Pavlovo odpuščanje tistemu, ki mu je storil krivico/ izid pisma v solzah (2,5-17)
- B. *Veličina apostolskega poslanstva (3,1–6,10)*
 - Poslanstvo Duha nad Postavo (3,1-11)
 - Veliko zaupanje novih apostolov (3,12–4,6)
 - Trpljenje apostola in opora v Kristusu (4,7–5,10)
 - Življenje apostola (5,11–6,10)
- C. *Obnovitev zaupanja med Pavlom in Korinčani (6,11–7,16)*
 - Pavlov poziv k spravi (6,11–7,4)
 - Kesanje Korinčanov (7,5-16)

II. Nabirka za Cerkev v Jeruzalemu (8,1–9,15)

- Zgled Cerkev v Makedoniji (8,1-7)
- Kristusov zgled (8,8-15)
- Novo poslanstvo, zaupano Titu in dvema bratoma (8,16-24)
- Poziv k pripravljenosti (9,1-5)
- Poziv k radodarnosti (9,6-15)

III. Pavlov odgovor na oporekanje njegovi apostolski avtoriteti – polemično pismo (10,1–13,10)

- A. *Pavlova avtoriteta in področje njegovega poslanstva (10,1-18)*
 - Odziv na obtožbo strahopetnosti in slabotnosti (10,1-11)
 - Korint kot področje Pavlovega poslanstva (10,12-18)
- B. *Pavlovo ponašanje v nespameti (11,1–12,18)*
 - Razlogi (11,1-6)
 - Ponašanje z zavračanjem finančne opore (11,7-15)
 - Ponašanje s trpljenjem in preizkušnjami (11,16-23)
 - Ponašanje z videnji in razodetji (12,1-10)
 - Znamenja apostola; ljubezen in skrb za korintsko Cerkev (12,11-18)

C. Zadnji opomini v pričakovanju Pavlovega obiska (12,19–13,10)

Sklepni pozdravi in blagoslovi (13,11-13)

1.4 Avtentičnost pisma

Da je Pavel avtor Drugega pisma Korinčanom, so si danes enotni vsi novozavezni kritiki. Dokaze o pristnosti lahko razdelimo na notranje (to so npr. sama vsebina pisma, jezikovne značilnosti in primerjava z ostalimi proto-pavlinskimi pismi ...) ter zunanje (sklicevanje na pismo ter navezovanje na posamezne teme znotraj pisma v delih zgodnjekrščanskih piscev). (Plummer 1975, xxi)

Če podrobneje pogledamo stil pisanja 2 Kor, najdemo primere besednih figur, ki so značilne za avtentična Pavlova pisma, npr. antitetični paralelizem, hiastična struktura, paradoks, elipsa, anakolut in litota. (Plummer 1975, xi)

Ta sredstva pomagajo Pavlu, da dobi besedilo točno določen pomen, hkrati pa vanj vnašajo posebno razgibanost in slikovitost, ko Pavel v svojih nagovorih enkrat velikodušno spodbuja, spet drugič svari ter opominja skupnost. Pri argumentiranju je njegov slog pisanja odločen, intenziven in prodoren, splošno pa v Drugem pismu Korinčanom prevladuje apologetski ton. (Murray 2005, 54)

Sama vsebina nam razkriva značilno pavlinsko teologijo in eshatologijo (npr. opravičenje iz milosti po veri, kristjanovo trpljenje kot deleženje na Kristusovem trpljenju, itd.), ki je prisotna tudi v ostalih devteropavlinških pismih. Vendar pa v ospredju ni doktrinalna ali didaktična narava pisma, ampak gre za izrazito oseben dokument. Obravnava dogodke in odnose, ki so se dotikali Pavla in korintske skupnosti, zato vsebuje številne podrobnosti, ki so dobro znane piscu in Korinčanom, ne pa tudi ostalim bralcem. Velik del pisma se namreč nanaša na trenutno in zelo konkretno situacijo v tedanjem času. Ravno zato je le malo verjetno, da bi bilo to pismo delo posnemovalca ali kasnejšega učenca, ki bi pisal v Pavlovem imenu. (1) V pismu najdemo veliko dragocenih avtobiografskih podrobnosti, med drugim nam Pavel predstavi svojo izkušnjo, kako on sam dojema apostolsko službo (prim. 2 Kor12,10 ter

2 Kor 11,16–12,13). Pogoste so tudi navezave na tri druga Pavlova pisma (1 Kor, Gal in Rim), katerih pristnost po mnenju Bauerja ni bila nikoli vprašljiva. (1)

Čeprav se mnenja strokovnjakov glede kontinuitete in celovitosti pisma lahko razlikujejo, pa med njimi ni resnih razhajanj, ko govorimo o apostolu Pavlu kot avtorju Drugega pisma Korinčanom.

1.4.1 Poznavanje pisma pri cerkvenih očetih

Pri ugotavljanju, kdaj se pojavijo najzgodnješi dokazi o obstoju Drugega pisma Korinčanom kot prepoznanega Pavlovega pisma, so nam v veliko pomoč spisi cerkvenih očetov.

V pismu, ki ga Klemen Rimski okrog leta 96 naslovi na Korinčane, jasno nakazuje na 1 Kor 1,11-13. Poleg te reference najdemo v njegovem pismu še številne druge, ki se nanašajo na 1 Kor in pričajo o tem, da je bilo 1 Kor Klemenu dobro poznano. Ko v pismu graja Korinčane zaradi upora proti avtoriteti, se ponovno sklicuje na 1 Kor in za primer navaja problem strankarstva, vendar pa bi bilo tu mnogo bolj primerno citirati Drugo pismo Korinčanom, saj se Pavel v njem sooča s podobno situacijo upora avtoriteti in ne zgolj spora med strankami. (1) Pomanjkanje navedb iz 2 Kor nam torej kaže na to, da 2 Kor Klemenu in cerkvi v Rimu sredi devetdesetih let 1. st. še ni bilo poznano. (Murray 2005,2-3)

Prav tako se Ignacij Antiohijski v spisih, zapisanih v začetku 2. st. pogosto nanaša na 1 Kor, manjkajo pa reference na 2 Kor. Morda lahko nekaj izrazov, ki jih uporabi, povežemo z 2 Kor, in sicer pravi, da piše v dobri vesti (εὖ συνείδητος εἰ μὴ) do svojih bralcev, ta izraz spominja na 2 Kor 1,12. Nadalje pravi, da ni bil nikomur v breme (ἐβάρησα), kar zase reče tudi Pavel v 2 Kor 11,9 in 12,4. (Thrall 2004,2)

Kakorkoli, podobno izrazoslovje še ne pomeni trdnega dokaza, da se je Ignacij Antiohijski res navezoval na Pavlovo 2 Kor.

Ko pridemo do sv. Polikarpa iz Smirne in njegovega pisma Filipljanom sredi 2. st., pa najdemo tri ali štiri jasnejše namige na Drugo pismo Korinčanom (2 Kor 3,2; 4,14; 5,10 in 6,7). (3)

Ob koncu 2. st. Irenej Lyonski ne le pogosto citira, ampak tudi neposredno uporabi ime pisma »in epistola secunda ad Corinthios.« (Thrall 2004, 2)

Tudi anonimno pismo Diogenetu ob koncu 2. stoletja odraža poznavanje Drugega pisma Korinčanom. Atenagora Atenski v svojem delu O vstajenju mrtvih navaja odsek iz 2 Kor 5,10. Klemen Aleksandrijski, Terulijan in Ciprijan se v začetku tretjega stoletja pogosto opirajo na drugo Pismo Korinčanom. Prav tako najde svoj prostor v Markionovem Kanonu (okrog leta 150) in Muratorijevem Kanonu (v poznem 2. st.). Na podlagi teh in morda še katerih drugih navedb lahko zaključimo, da Drugo pismo Korinčanom postane zelo dobro poznano v zgodnji cerkvi v drugi polovici drugega stoletja. (3)

1.5 Enotnost pisma

Strokovnjaki med vsemi pismi v pavlinskem korpusu še najbolj oporekajo enovitosti Drugemu pisma Korinčanom. Da je to pismo, kot ga poznamo danes, sestavljeno iz več med seboj prvotno ločenih delov, nakaže že J. S. Semler leta 1776, ki se v svojem komentarju do določene mere dotakne glavnih problemov, ki postavijo pod vprašaj integriteto pisma. (Thrall 2004, 8)

Bolj radikalni razlagalci danes ločijo v pismu šest posameznih delov, in sicer: Pismo sprave (1,1–2,13 in 7,5–16), Apologija (2,14–7,4), Nabirka (vgl. 8), Nabirka (vgl. 9), Druga apologija (vgl. 10–13) in Fragment (6,14–7,1). (Lambrecht 1999, 9) Po drugi strani pa mnogi, ki sodijo, da je Drugo pismo Korinčanom enovito, menijo, da je to pismo zadnje od štirih (tako, da štiridelno dopisovanje s Korinčani obsega dve izgubljeni in dve ohranjeni pismi). V podporo enovitosti je tudi dejstvo, da je samo en uvodni obrazec (1,1–2) in en sklepni obrazec (13,11–13). Poglejmo si torej nekaj teorij, ki podpirajo ali pa zavračajo enotnost pisma, vendar imejmo v mislih, da nobena prekinitev v pripovednem slogu ali pri argumentiranju niti sprememba v izrazoslovju ali tonu ne more popolnoma ovreči možnosti, da posamezni deli niso bili tudi v izvorniku del enega – celovitega pisma.

1.5.1 Delitev pisma na 2 Kor 1–9 in 2 Kor 10–13

Ko beremo poglavja 10–13 takoj za poglavjem 9, ne moremo spregledati prehoda na mnogo ostrejši, silovitejši ton, pa tudi velikega nihanja v stilu. Prvi del (1–7) je veliko bolj optimističen, razvija se tema sprave s skupnostjo. Pavel izraža zaupanje, da bo do

popolne sprave tudi prišlo. Iz poročila, ki ga je posredoval Tit v 7,5-16, dobimo vtis, da so nesoglasja med Pavlom in Korinčani poravnana. V poglavjih 10–13 pa je vzdušje drugačno, bolj pesimistično. (Brown 2008, 545) Kontrast postane posebej izrazit v vrsticah 7,4 in 11,19-21 Težko je razumljivo, da bi Pavel poglavji 8 in 9, kjer prosi za denarno pomoč, nadaljeval s tako trdo retoriko, ki ni najboljši način za zbiranje sredstev. Vsak od obeh delov vsebuje tudi različne potovalne načrte: v prvem delu ni videti, da bi kmalu prišel v Korint (1,15-16; 2,1-2), v drugem pa napoveduje skorajšnji tretji obisk (12,14; 13,1). Tudi izbor zaimkov kaže na dvodelnost pisma. V poglavjih 1–9 prevladuje prva oseba množine, v poglavjih 10–13 pa prevladuje prva oseba ednine. (Thrall 2004, 7) Tudi sprememba v Pavlovem razpoloženju ni jasna, še posebej, če upoštevamo veselje ob dobrih novicah, ki jih prinese Tit v 7. Poglavju. (Lambrecht 1999, 8) Mogoča razlaga je, da so poglavja 10–13 reakcija na nasprotovanje Pavlu in ne na spravo z njim. Zagovorniki tega pogleda domnevajo, da so bila ta poglavja napisana pred poglavji 1–9. (8) Tako bi bilo lahko poglavje 10–13 pismo v »mnogih solzah«, omenjeno v 2 Kor 3–4, vendar pa je bolj verjetno, da se je po napisanem in poslanem poglavju 1–9 v Korintu pojavila nova kriza s prihodom lažnih apostolov, kar je Pavla prisililo, da napiše novo pismo, katerega ostanek so danes poglavja 10–13. (545)

Spet druga razlaga je, da so poglavja 10–13 del istega pisma kot poglavja 1–9, vendar pa so bila dodatek, ki ga je spodbudila nova, vznemirljiva vest, ki je prišla do Pavla, preden je odposlal poglavja 1–9. Ločnica med nepričakovanim dodatkom k izvirnemu pismu in novim pismom je nejasna. Dejstvo, da v poglavju 10 ni uvodnega obrazca, morda lažje pojasnimo, če imamo opraviti z dodatkom, vendar pa se potem postavi vprašanje, zakaj se nikjer v njem ne omenja, da so zaskrbljujoče novice dosegle Pavla. Tako bi bilo lažje razumeti, da gre za okrnjeno novo pismo. (545)

Naslednja mogoča razlaga je, da so poglavja 10–13 del istega pisma kot poglavja 1–9 in jih je Pavel predvidel že v trenutku, ko je začel s pisanjem Drugega pisma Korinčanom. (548) Potrebno je domnevati, da se je Pavel odzival na korintske razmere postopoma. Optimistični poudarek v poglavju 7 se torej pojavi ob novici Tita, da se je glavna kriza že unesla. Upornega posameznika, ki je Pavla javno zaničeval, so posvarili in kaže, da se bo stvar uredila. (545) Kljub temu pa grozi nevarnost s strani lažnih apostolov, ki se prezirljivo izražajo o Pavlu. Čeprav se Pavel že bolj zanese na naklonjenost Korinčanov, pa jih mora posvariti ter jim pokazati, kakšne so razlike med pravimi in

lažnimi apostoli. Zdi se tudi, da nekatere navedbe v poglavjih 1–9 kažejo na iste nasprotnike, kot so opisani v 10–13. (546)

Očitno so Pavlovi nasprotniki pridobili na svojo stran večino skupnosti, zato se Pavel odloči, da jih zelo ostro opomni in jih tako prepriča, da se vrnejo k njegovemu nauku. To lahko razloži tako radikalno spremembo tona pisma v pg. 10–13, kar pa tudi sicer pri Pavlu ni neobičajno (prim. nenadno spremembo tona v 1 Kor 8–9; Gal 2–3; Rim 11–12). Polemika v teh poglavjih tako ni namenjena korintski skupnosti kot takšni, temveč Pavlovim nasprotnikom, ki so se vrinili med apostola in skupnost (prim. 10,1sl.). Z ozirom na odnos med njim in skupnostjo tako med 1–9 in 10–13 ni neke bistvene razlike. Pavel želi tako v prvem kot v drugem delu člani skupnosti na vsak način prepričati in pridobiti nazaj. Prejšnja poglavja kažejo apostolovo očetovsko skrb za njegovo skupnost, vendar pa ne more tolerirati osebnih obtožb proti njemu, zato se tudi pojavi sprememba v tonu. Pavlova apostolska avtoriteta je v korintski skupnosti na preizkušnji. Dva različna odseka lahko predstavljata dva različna odziva na problematiko v skupnosti. Ker se je med njegovim pisanjem vzdušje v skupnosti še poslabšalo, je zato drugi del pisma še nekoliko ostrejši. (Thrall 2004, 65)

Enoten zaključek pisma (13,11-13), ki je zelo pozitiven in se v tonu ujema z začetkom (1,1-11), kaže na hoteno poenotenje obeh delov pisma.

1.5.2 Ponovitev teme v poglavjih 8 in 9

Obe poglavji, 8. in 9., obravnavata isto temo in vsako od njiju bi lahko bilo napisano neodvisno drugo od drugega. Tema poglavij je nabirka, ki je namenjena krščanski skupnosti v Jeruzalemu, in ima dva cilja: olajšati stisko jeruzalemske Cerkve ter hkrati izraziti enotnost Cerkve, ki je sestavljena iz judovskih in poganskih vernikov. Pri tem Pavel v 8. poglavju napiše kratko priporočilno pismo za Tita in pove primer makedonskih vernikov, v 9. poglavju pa uporabi primer Korinčanov, da nagovori Makedonce. (Lambrecht 1999, 8) Strokovnjaki sklepajo, da gre za podvajanje ali pa da pripadata poglavji različnim dopisovanjem. To je mogoče sklepati tudi na podlagi 9,1, ki se začne tako, kot da osmo poglavje ne bi obstajalo. Pri tem je osmo poglavje naslovljeno na Korint in ima značaj uradnega priporočilnega pisma, deveto poglavje pa je naslovljeno na vernike v Ahaji in ima spodbujevalni značaj, ki naj pripravi vernike,

da bodo dali obljubljeni prispevek. Pri tem se pozablja, da Pavel naslavlja pismo tako skupnosti v Korint kot skupnostim v Ahaji (1,1). Čeprav na različen način, želi pri obeh spodbuditi njihovo velikodušnost. (Matjaž 2015, 59)

1.5.3 Vprašanje vstavka med poglavji 2 Kor 2,14 in 2 Kor 7,5

Opazimo lahko, da med vrsticami 2,13 in 2,14 ni logične povezave, saj Pavel v v. 13 (»se moj duh ni mogel umiriti, ker nisem našel svojega brata Tita. Zato sem se poslovil od njih in šel nazaj v Makedonijo.« Prim. 2 Kor 2,13) prekine pripoved. Nato se v v. 2,14 začne daljša teološka refleksija, ki je hkrati apologetični ekskurz Pavlove apostolske službe. Tema o njegovem obisku v Makedoniji se nadaljuje v 7,5-7. Zaradi tega nekateri sklepajo, da 7,5 v izvorniku sledi takoj za 2,13 Vprašanje je torej, ali gre pri odseku 2,14–7,4 za kasnejši vstavek.

Če pogledamo besedišče, se nekateri izrazi, ki jih najdemo v 7,5-16, pojavijo tudi v 7,2-4. To bi lahko pomenilo, da je bil 7,5-16 napisan kmalu za 7,2-4.

V vrstici 7,5 Pavel ne uporabi prve osebe ednine tako kot v 2,1-13, ampak prvo osebo množine, kar lahko prekine interval med 2,12-13 in 7,5-16, zato se zdi malo verjetno, da bi Pavel napisal odlomek 7,5 takoj po 2,13. (Lambrecht 1999, 8-9)

Dejstvo je tudi, da Pavel v svojem slogu pisanja večkrat prekine pripoved in jo kasneje nadaljuje, posledica česar je a b a□ paralelna struktura, s srednjim delom (b) krajšim od ostalih dveh (a a□). Tako sta a in a□ paraleli, v katerih najdemo iste ali podobne termine oziroma sopomenke. Za primer lahko vzamemo odlomek 1 Kor 12–14:

A = 1 Kor 12 – splošno o duhovnih darovih

B = 1 Kor 13 – hvalnica ljubezni

A□ = 1 Kor 14 – ponovno o duhovnih darovih (preroštva in jezikov)

V paralelah se pojavi podobno besedišče (o duhovnih darovih), ki pa ga ne najdemo v vmesnem delu. Tako lahko naše poglavje 2 Kor 2,14–7,5 interpretiramo tudi kot celoto s paralelno zgradbo, ki jo Pavel uporabi, da doseže na poslušalcih določen učinek.

1.5.4 Problem zaporedja v 2 Kor 6,14–7,1

Tudi odlomek 6,14–7,1 nekateri strokovnjaki obravnavajo kot vrinek, ki je tuj sobesedilu. Tema o širokosrčnosti v 6,13 se ponovi v 7,2, kar kaže na to, da je 6,14–7,1 prekinitev. (Lambrecht 1999, 8)

Vprašanja se pojavijo še glede besedišča in misli. Odlomek vsebuje številne besede in rabe, ki niso izpričane nikjer v nespornih Pavlovih pismih, npr. Beliar in svetopisemski navedki ob njem. (Brown 2008, 546) Vprašanje je, koga ima Pavel v mislih, ko govori o »nevernikih«, vendar pa se izraz ne zdi tako popolnoma tuj Pavlu, saj so za zanj »neverniki« predvsem tisti, ki so, čeprav člani skupnosti, imeli opravka z maliki in demoni (1 Kor 8,10; 10,20) ter tako s svojim vedenjem izdajajo svojo vero. (Matjaž 2015, 61)

Nikjer drugod v pismih ne srečamo, npr. »... kakor je rekel Bog ...« (6,16), kar ni Pavlov običajni način citiranja Stare zaveze. Edinstvena je tudi formulacija v 7,1: »očistimo se vsakega madeža mesa in duha«, saj se Pavel zaveda, da se človek sam ne more očistiti. Odlomek obsega tudi nekatere izraze, ki so blizu mrtvomorskim rokopisom. Številni strokovnjaki so predlagali, da je bodisi Pavel bodisi redaktor pisma prevzel ta odlomek iz tega vira. Vseeno pa se nekateri razlagalci strinjajo, da je Pavel sam sestavil 6,14–7,1 prav za to sedanjo umestitev. Kljub temu pa ostaja nerešeno, zakaj je ta odlomek postavljen prav sem in kako so menili, da ustreza miselnosti ostalega pisma. (Brown 2008, 546)

2. ODLOMEK 2 Kor 4,7-12: Slabotnost apostolske službe

7 Ta zaklad pa imamo v lončenih posodah, da bi bila ta presežnost moči Božja in ne iz nas. 8 Od vseh strani pritiskajo na nas, pa nismo utesnjeni. Ne vidimo poti, pa jo še najdemo. 9 Pregarjajo nas, pa nismo zapuščeni. Ob tla nas mečejo, pa nismo uničeni. 10 Vedno nosimo v svojem telesu Jezusovo umiranje, da bi se v našem telesu razodelo tudi Jezusovo življenje. 11 Čeprav še živimo, nas zaradi Jezusa vedno pošiljajo v smrt, da bi se tudi Jezusovo življenje razodelo v našem umrljivem mesu. 12 Tako v nas deluje smrt, v vas pa življenje.

Ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἢ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν·
ἐν παντὶ θλιβόμενοι ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι, ἀπορούμενοι ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι,
διωκόμενοι ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλείπομενοι, καταβαλλόμενοι ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι,
πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ·
ἀεὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν.
ὥστε ὁ θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν.

Odlomek 2 Kor 4,7-12, ki ga bomo obravnavali, imamo pred seboj najprej v slovenskem prevodu in nato še v grškem izvorniku. V njem nam Pavel z metaforo na začetku prikaže, kako sijaj Kristusovega obličja prebiva v zelo krhki posodi – osebi oznanjevalca (4,7). Razlog za to je, da se ne bi ustavljali pri zunanji podobi, ampak bi bila v ospredju vsebina, ki je oznanilo evangelija. Pavel nato opiše, s kakšnimi stiskami se pri svojem apostolskem poslanstvu sooča ter kako presežnost moči, ki prihaja od Boga, deluje v stanovitnosti kljub preganjanju. Svoje trpljenje primerja in ga osmisli z deleženjem na Kristusovem trpljenju in vstajenju, Pavlov pogum pa temelji na veri in upanju na odrešenje.

Da bi lažje razumeli bistvo sporočila, si bomo v nadaljevanju odlomek najprej ogledali in analizirali ter izpostavili njegove glavne značilnosti, nato pa ga poskušali razčleniti in razložiti tudi vsebinsko.

2.1 Starozavezno ozadje

Čeprav v odlomku 2 Kor 4,7-12 ne zasledimo starozaveznih citatov ali pa izrecnega sklicevanja na Staro zavezo, pa je vendar tema, ki se je dotika Pavel, prisotna skozi celotno odrešenjsko zgodovino, ki se odvija v stalnem odnosu med Bogom in njegovim ljudstvom. Izraelovo verovanje bistveno zaznamuje močan občutek človekove popolne odvisnosti od Boga. On je Stvarnik tega sveta in vse, kar obstaja, dolguje svoj obstoj zgolj Njemu. Človek je Božja ustvarjanina, ki je od Njega popolnoma odvisen, hkrati pa ima v stvarstvu posebno mesto, saj je ustvarjen po Božji podobi in poklican v dialog s svojim Stvarnikom. Celotno človekovo življenje se gleda skozi perspektivo njegovega odnosa do Boga. Bistvena je torej drža ponižnosti ter odprtost za Božje delovanje. Ko je človek odprt za odnos, mu Bog pošlje rešitev. Tu se srečamo s Pavlovo mislijo, saj z metaforo zaklada v lončeni posodi po eni strani nakazuje na človekovo krhkost, slabotnost ter odvisnost od Boga. Po drugi strani pa poudarja, da se ravno v tej slabotnosti razodeva Božja moč, se pravi, da je zopet v ospredju človekova odprtost in ponižnost in pripravljenost, da zaklad Kristusa deluje v človeku ter kaže na Tistega, ki ga je ustvaril.

V Stari zavezi zasledimo hebrejsko besedo 'anawim, ki je množinska oblika besede 'anaw in se največ pojavlja v psalmih, preroški literaturi ter modrostnih knjigah, skupaj s sorodno besedo ani pa označuje revne, ponižne, stiskane.

Čeprav izraz v izvornem pomenu nakazuje na revne ljudi v ekonomskem smislu, pa se uporaba razširi na vse tiste, ki se ne zanašajo na lastno moč, ampak se v popolnem zaupanju zanašajo na Boga in njegovo delovanje ter verujejo v Božjo moč, ki jih bo rešila iz stisk: to so revni, bolni, zatirani, vdove in sirote. Nasprotje izraza 'anawim ne pomeni le bogatih ljudi (nasproti revnim), ampak označuje tudi tiste, ki so ponosni, in tiste, ki v svoji samozadostnosti zavračajo Boga in Njegovo pomoč. (Brown 2008, 351) Princip služenja v ponižnosti, o katerem govori Pavel, se pogosto pojavlja v starozaveznih besedilih. Za primer lahko vzamemo Abrahama, Mojzesa in Davida, ki jim je skupen ponižen odnos do Boga, hkrati pa so iz tega odnosa vedno znova deležni razodevanja Božje moči. (Savage 1996, 167)

V 2 Kor 4,10 vidimo še povezavo s Psalmom 116. Le-ta izraža zahvalo Bogu, ki rešuje v smrti in stiski, ter trdno vero v Gospodovo pomoč kljub življenjskim preizkušnjam.

2.2 Eksegetska analiza odlomka

2.2.1 Zamejitev besedila

Zamejitev odlomka je prvi korak eksegetske analize. To pomeni, da mu določimo njegov začetek in konec. Besedilo moramo analizirati na ravni kraja, časa, oseb in tem. Te elemente imenujemo elementi koherenotnosti oziroma povezovanja, na podlagi katerih organiziramo neko literarno delo. Začetek novega odlomka nam kaže sprememba enega od naštetih elementov. (Matjaž 2015, 21)

Naš odlomek 2 Kor 4,7-12 lahko na podlagi teme zamejimo med vrstice 4,1-15. V predhodnih vrsticah do 3,18 namreč Pavel govori o razliki med postavo po črki in o novosti postave Duha. Nato med 4,1 in 4,15 opiše kontrast med močjo in slabotnostjo apostolske službe. V nadaljevanju od 4,16 pa govori Pavel o veri, ki jo prinaša skupnost s Kristusom. Če pogledamo stavčne figure, vidimo v 4,1 in 4,16 ponovitev besed "ne omagujemo", kar zaključí odlomek in naredi nekakšno sintezo. Prvi del vrstice 4,1a in vrstice 4,16 a bi lahko brali tudi skupaj.

Če pogledamo še čas, na katerega se nanaša Pavel, vidimo, da od 4,1-12 govori o stiskah apostolske službe v sedanjosti, od 4,16 pa govori o upanju na Božjo slavo v prihodnosti.

2.2.2 Zgradba in miselni potek

Odkritje notranje strukture besedila je prvi korak za njegovo pravilno interpretacijo, saj preko strukture prodiramo od zgolj informativne na globljo raven določenega teksta. Odkritje strukture nam tudi pomaga, da imamo vedno pred očmi njeno osnovno zgodbo in tako v posameznih delih ne izgubimo rdeče niti celote. Pri členitvi in strukturiranju svetopisemske pripovedi je potrebno iskati ključna mesta oz. signale, ki razkrivajo dinamiko, njen napetostni lok in s tem strategijo navdihnjenega avtorja. Samo preko povezovanja teh različnih signalov lahko vstopamo v globlji teološki pomen besedila, ki ostaja prikrit, če poskušamo posamezna mesta razlagati ločeno od sobesedila. (Matjaž 2005, 16)

Analiza teksta mora zato najprej označiti posamezne člene in ugotoviti njihovo medsebojno povezanost. Analiza odkriva znake členitve teksta in s tem določa osnovne enote besedila, ki so hkrati členi neke globalne strukture določenega spisa. Naloga literarno-kritične analize je, da na podlagi različnih znakov členitve ugotovi notranjo strukturo ali partituro besedila. Posluževati se mora najprej jezikovnih in strukturnih argumentov in šele na drugi stopnji vsebinsko-teoloških. (16)

Skoraj celoten odlomek 2 Kor 4,7-12 je sestavljen iz antitez, zato lahko predstavimo zgradbo v dveh sklopih na podlagi le-teh. Na levi strani je prikazano preganjanje in trpljenje apostola, na desni strani pa sadovi vere. Prvi del vsake antiteze se nanaša na v. 7a – krhkost apostola, drugi del pa na v.7b – delovanje Božje moči:

7 **Ta zaklad** pa imamo v lončenih posodah, da bi bila

ta presežnost moči Božja in ne iz nas.

8 Od vseh strani

pritiskajo na nas,
Ne vidimo poti,
9 Preganjajo nas,
Ob tla nas mečejo,

pa nismo utesnjeni.
pa jo še najdemo.
pa nismo zapuščeni.
pa nismo uničeni.

10 Vedno nosimo v *svojem telesu* Jezusovo umiranje,

da bi se v *našem telesu* razodelo tudi **Jezusovo življenje.**

11 Čeprav še živimo, nas zaradi Jezusa vedno pošiljajo v smrt, da bi se tudi

Jezusovo življenje
razodelo v *našem umrljivem mesu*.

12 Tako v nas deluje smrt,
v vas pa življenje.

a.) Temeljne ugotovitve

- *OKVIR odlomka*: v 7b in v.10b: v obeh vrsticah je vsebina podobna. Tako se 'Jezusovo življenje' v v.10b ujema z Božjo močjo v v.7b. Trpljenje apostola dobi

svoj pomen, ker se s tem hkrati razodeva tudi Jezusovo življenje oziroma Božja moč. (Lambrecht 1999, 73)

- *ZAČETEK odlomka: v.7:* Odlomek se začneja z besedo “ta” zaklad, kar povezuje odlomek s predhodnimi vrsticami 2 Kor 4,1-6, na službo oznanjevanja Jezusa Kristusa. Nato Pavel s prisposodbo zaklada v lončeni posodi opiše krhkost apostola, po katerem deluje Božja moč.
- V vrsticah 8-9 nato v katalogu stisk Pavel na podlagi svojih izkušenj v štirih antitezah utemelji, kaj pomeni nasprotje med močjo in slabotnostjo, o kateri govori v 4,7.
- *VRH odlomka: KERIGMA v. 10-11:* utemeljitev oziroma povzetek vrstic 7a; 8-9 na kristološki ravni. Apostol v trpljenju ni sam, ampak je v njem na viden način prisoten so-trpeči Kristus. Iz skupnosti s Kristusom pa apostol že tudi deleži na Njegovem vstajenju. Pavel prikaže, kako sta zemeljski in poveljani vstali Kristus neločljivo povezana.
- *SKLEP odlomka: v. 12:* Beseda “tako” na začetku vrstice 12 nakazuje ločeno enoto od v.10–11 in predstavlja sklep oziroma nakazuje posledico.

I.) Na podlagi teh ugotovitev lahko odlomek razdelimo:

A v. 7: Osnovna teza (Božja moč se razodeva v človeški slabotnosti)

B v. 8-9 Dokazovanje (katalog stisk –na podlagi Pavlove osebne izkušnje)

B': v.10-11 Vrh (Kristološka utemeljitev)

C v.12 sklep

II.) Ko primerjamo vrstici 4,10 in 4,11, lahko prepoznamo paralelno strukturo:

A v.10a: Vedno nosimo v svojem telesu *Jezusovo umiranje*

B v.10b: da bi se v našem telesu razodelo tudi *Jezusovo življenje*

A' v.11a: Čeprav še živimo, nas *zaradi Jezusa vedno pošiljajo v smrt*

B' v. 11b: da bi se tudi *Jezusovo življenje* razodelo v našem umrljivem mesu

III.) Če se ustavimo še pri vrstici 2 Kor 4,11, lahko razločimo hiastično strukturo:

A Čeprav še živimo

B nas zaradi Jezusa vedno pošiljajo v smrt

B' da bi se tudi Jezusovo življenje razodelo

A' v našem umrljivem mesu.

V vrstici 4,11 je še posebej poudarjen kontrast med življenjem in smrtjo. Nasprotje se kaže med »nami, ki nas vedno pošiljajo v smrt« (v11a) in »Jezusovim življenjem«, ki se razodeva v našem umrljivem mesu (v.11b). (74)

b. Retorične figure

V odlomku 2 Kor 4,7-12 najdemo naslednje retorične figure:

- *Metafora*: v. 7: zaklad, lončenih posodah;
- *Antitetični paralelizem*: v. 8.,9.,11.: isto stališče – stanovitnost in moč kljub preganjanju –izraženo na različne načine: pritiskajo/nismo utesnjeni; ne vidimo poti/jo še najdemo; preganjajo/nismo zapuščeni.
Jezusovo življenje/Jezusovo umiranje; smrt/življenje.
- *Stopnjevanje*: pritiskajo, preganjajo, mečejo ob tla, pošiljajo v smrt.
- *Ponavljjanje*: v. 10'-11: v svojem telesu, v našem telesu, v našem umrljivem mesu. Večkrat se ponovi tudi beseda smrt/umiranje in življenje/živeti; razodetje Jezusovega življenja.

c. Opredelitev retorične zvrsti

Določanje retorične zvrsti je pomembno orodje, ki nam pomaga pri sami interpretaciji besedila. Ko ugotovimo, katera zvrst je v tekstu uporabljena, nam to že do določene mere pove, kakšne so okoliščine in njegov namen.

Po klasični grško-rimski retorični teoriji obstajajo tri glavne zvrsti retorike, in sicer so to sodna, svetovalno-odsvetovalna ter hvalilno-grajalna retorična zvrst. Le-te so prisotne tudi v korpusu Pavlovih pisem. (Sampley in Lampe 2010, 26)

Sodna retorična zvrst se ukvarja z obtožbo in obrambo. Čas, na katerega se nanaša, je preteklost, saj obravnava pretekla dejanja, za katere velja obtožba. Pri svetovalno-odsvetovalni retorični zvrsti gre za podajanje nasvetov in prepričanj z vidika koristnosti oziroma škode. Svetovanje se večinoma nanaša na dogodke, ki se bodo zgodili v prihodnosti, lahko pa tudi sedanjosti. Tretja zvrst govornišva je hvalilno-grajalna in vsebuje pohvalo ali grajo. (26)

Pri obravnavanju določene teme besedila lahko pod različnimi zornimi koti vidimo, kako se zvrsti med seboj prepletajo ter se opirajo ena na drugo.

Če izhajamo iz širšega konteksta, kjer prevladuje sodna retorična zvrst, lahko tudi naš odlomek obravnavamo v tej luči. Avtobiografski deli, ki jih vsebuje 2 Kor 4,7-12, imajo v retoričnem smislu namreč dokazovalni značaj, in sicer pomenijo pozitivni dokaz glede spoznanja Kristusa. Zato lahko tu govorimo o sodni retorični zvrsti. Pavel namreč prikaže, kako trpljenje apostola pomeni hkrati že deleženje na Kristusovem trpljenju in vstajenju, in kako ravno iz te skupnosti s Kristusom prihaja stanovitnost apostola kljub preganjanju.

Po drugi strani pa bi lahko odlomek uvrstili v hvalilno-grajalno retorično zvrst, saj prikaže apostola kot ideal, ki ga lahko Korinčani vzamejo za zgled. Pavel kljub preizkušnjam popolnoma zaupa v Božjo moč in s tem premaguje ovire ter v sebi razodeva Kristusovo življenje.

Če pogledamo ožji kontekst, v katerega je vpet odlomek, pa najdemo tudi prvine svetovalne retorične zvrsti, saj Pavel pokaže, v čem se razlikuje od lažnih apostolov ter kakšne vrednote imajo pravi, da bi bili Korinčani sposobni razlikovati ene od drugih.

d. Opredelitev retoričnega območja

V 2 Kor je lepo viden temeljni trikotnik, ki povezuje tri elemente: apostolsko službo, evangelij in skupnost naslovljencev. V retoričnem smislu se s tem trikotnikom ustvarjajo tri odnosne razsežnosti, ki ustrezajo trem retoričnim območjem. Prvo področje retorike je *ethos*, ki se nanaša na avtorja pisma, drugo področje je *pathos*, ki zadeva naslovljence, in tretje področje *logos*, v središču katerega se nahaja evangelij,

predstavljen na različne načine. (Matjaž 2015, 70) Na podlagi tega trikotnika lahko vrednotimo apostolsko službo, ne toliko v smislu psiholoških kriterijev, ampak v luči evangelija in v luči odnosa, ki ga oznanjevalec živi s skupnostjo. Oznanilo ponuja vertikalno razsežnost vrednotenja poslanstva, skupnost pa horizontalno. Obe sta pomembni, če si želimo ustvariti pravilno podobo. V izbranem odlomku 2 Kor 4,7-12 se obe razsežnosti prepletata. Prvo področje retorike, *ethos*, je razvidno v tem, da Pavel govori o sebi, svojih občutjih, osebnem doživljanju, ki se kaže v preganjanju zaradi Kristusa. Ko Pavel v avtobiografskem delu govori o preganjanju in stiskah, ki jih doživlja, po eni strani s tem na paradoksalen način dokazuje pristnost svoje apostolske službe (*ethos*), hkrati pa želi preko teh delov vzbuditi mimesis –posnemanje sebe, in se s tem poveže z naslovljenci (*pathos*). Področje *logosa* pa najdemo v vrsticah 10 in 11, v kerigmi oziroma podanem nauku, da bomo prav tako, kot je Bog Jezusa obudil od mrtvih, obujeni tudi mi in pridruženi vstalemu Kristusu.

2.2.3 Vključenost odlomka v kontekst

Vsak tekst je del širšega konteksta oz. sobesedila. Tekst, ki ga analiziramo, je potrebno omejiti glede na kontekst. Pri analizi konteksta ločimo neposredni kontekst (tekst pred in po odlomku, ki ga analiziramo) in širši kontekst. Širši kontekst določenega odlomka zamejimo na podlagi ključnih besed ali teme: kje v kontekstu se prvič pojavi ključna beseda obravnavanega odlomka, kako se pripravlja in razvija določena tema v kontekstu, kaj odlomek sprejema iz »predbesedila«, kako podaja temo naprej, kje je vrhunec in razplet. Analiza konteksta želi ugotoviti, kakšno vlogo ima odlomek v kontekstu, kako kontekst interpretira odlomek in kakšen vpliv ima odlomek na interpretacijo konteksta. (Matjaž 2005, 18)

a) Postavitev v ožje sobesedilo 2 Kor 4,1–5,10

Odlomek, ki ga obravnavamo, je vpet v sobesedilo 2 Kor 4,1–5,10, kjer Pavel pokaže kontrast med močjo in slabotnostjo apostolske službe. V vrstici 4,1 Pavel govori o izvoru apostolskega poslanstva, ki mu je bilo dano po božjem usmiljenju. Pavlovo oznanjevanje izhaja iz odnosa s Kristusom, iz Njegove smrti in vstajenja, kjer se je na osebni način razodela Božja ljubezen. Hkrati Pavel jasno pokaže, kakšne so razlike med pravimi in lažnimi apostoli. Ti gnostiki oznanjajo sami sebe in so prepričani, da so že

sedaj povsem deležni prihodnjega odrešenja. Nato Pavel opiše svoje srečanje s Kristusom pred Damaskom (4,6), zaveda pa se, da ta sijaj Kristusovega obličja, ki ga je sprejel v svoje telo, prebiva v zelo krhki posodi (4,7). Pokaže, kako presežna moč apostola prihaja od Boga in ne od apostola samega. Ta presežnost moči se kaže v stanovitnosti kljub preganjanju. Pokaže, kako sta življenje in smrt apostola povezana z življenjem in smrtjo Jezusa. S primerjanjem svojega trpljenja s Kristusovim pokaže na kontinuiteto apostolskega poslanstva. V nadaljnih vrsticah pa gre za spodbudo, da je naša trenutna stiska le priprava na prihodnjo slavo. V nizu nasprotij Pavel razlaga, zakaj ne izgubi poguma. Ne ustavi se namreč pri trenutnih stiskah, ampak je njegov pogled usmerjen v prihodnost.

b) Postavitev v širše sobesedilo 2 Kor 2,14–7,4

Odlomek 2 Kor 4,7-12 uvrščamo glede na vsebino samega pisma v prvi del 2,14–7,4, v katerem Pavel opozarja na veličino apostolskega poslanstva, na svoje stiske in upanje zaradi Kristusa ter na spravo s svetom. V tem delu povezuje Pavel svojo službo večji del s krizo v Korintu. Prikaže, kakšna je razlika med pravimi apostolic, ter tistimi, ki trgujejo z Božjo besedo. Pavel v prvem delu pisma predstavi službo Duha nasproti službi “črki”, ter v spomin prikličje Mojzesa, ki si je dal čez obličje zagrinjalo, ko je nastopal pred Izraelom. Kristus pa to ogrinjalo z novostjo Duha odgrinja. V nadaljevanju Korinčane svari, naj se ne povezujejo z neverniki ter spodbuja k poboljšanju. (Brown 2008, 539–540)

2.2.4 Primerjava 2 Kor 4,7-12 z besedili znotraj korpusa Pavlovih pisem

Sinoptična primerjava med posameznimi besedili nam je lahko v veliko pomoč pri odkrivanju temeljnega teološkega sporočila, ki nam ga posreduje pisec. Zato bomo na tem mestu poskušali primerjati nekaj odlomkov, katerih pisec je Pavel, pri tem pa bomo iskali skupne točke besedil glede na samo vsebino. Opazovali bomo, kako se tudi v drugih pismih Pavel dotika iste teme, ki jo obravnavamo v našem odlomku, vendar pod drugačnim zornim kotom, jedro sporočila pa ostaja isto. Za primerjavo bomo vzeli odlomke Rim 5,1-5, 1 Kor 2,1-5 in 2 Kor 4, 7-12.

Rim 5, 1-5	2 Kor 4,7-12	1 Kor 2,1-5
v. 1– opravičeni iz vere	v. 7b – presežnost moči je Božja in ne iz nas	v. 5 – da vera ne bi temeljila na človeški modrosti, ampak na Božji moči
v. 2 – milost, v kateri stojimo in se ponašamo z upanjem na Božjo slavo	v.10 – v svojem telesu nosimo Jezusovo umiranje, da bi se razodelo tudi Jezusovo življenje	v. 2 – v nas deluje oznanilo križanega Kristusa
v. 3., 4 – ponašamo se s stiskami, ki rodi upanje	v. 8–9,11– moč kljub preganjanju	v. 3 – pred vami sem bil slaboten, v strahu in velikem trepetu
v. 5 – Božja ljubezen izlita v naša srca po Svetem Duhu, ki nam je bil dan.	v.7 – Zaklad v lončenih posodah	v. 4 – izkazala sta se Duh in moč

Primerjava:

Odlomki imajo nekaj sorodnih vrstic, ne pa vseh. Če sledimo vsebini, opazimo rdečo nit, ki je skupna vsem trem odlomkom, saj pri vseh Pavel poudarja to, da se ne moremo zanašati nase, ampak smo v popolni odvisnosti od Boga. V Rim 5,1-5 torej opisuje, kako nismo deležni opravičenja iz del Postave. Opravičenje ni nekaj, kar bi bilo naše zasluženje, ampak smo ga deležni zastonj po Božji milosti, prek odkupitve v Kristusu. Posledica tega pa je mir, sprava z Bogom. Ker imamo ta mir, lahko gledamo v prihodnost z upanjem na Božjo slavo. Iz tega upanja pa izhaja, da lahko prenašamo tudi stiske sedanjosti. Če smo v miru z Bogom, nas stiske le okrepijo, naredijo še bolj vztrajne. Božja ljubezen, ki je križani Kristus, nam je bila dana kot zastonjski Božji dar in deluje v nas kot presežnost moči (v lončenih posodah), da smo sposobni premagovati preizkušnje. Tu pridemo do odlomka v 2 Kor 4,7-12. Medtem ko je kontekst malce drugačen, saj govori o apostolski službi, pa Pavel z metaforo o zakladu v lončeni posodi poudarja krhkost apostola, ki se ne more zanašati nase, ampak je v popolni odvisnosti od Božje moči. Samo v odnosu z Bogom je sposoben opravljati poslanstvo. Iz odnosa z Bogom in vere v vstalega Kristusa pa mu je dana tudi moč za premagovanje sedanjih stisk.

Vsebina odlomka 1 Kor 2,1-5 se prepleta z obema predhodnima. Ponovno je v ospredju Pavlov poudarek, da se ne more zanašati nase, na svoje sposobnosti, ampak je Božja moč tista, ki deluje po oznanjevalcu. Pavel tu ne želi oznanjati s človeško modrostjo, ki v svoji pogojenosti ne more doumeti Božje skrivnosti in z vzvišenostjo besede pogosto zavaja, ampak je njegov namen, da pokaže samo osrednje oznanilo, ki je križani

Kristus. Tako je križ glavna vsebina Pavlovega oznanila in hkrati njegova moč v preizkušnjah.

2.2.5 Izpostavitev osnovnih Pavlovih pojmov

Pavel sicer izhaja iz judovstva, vendar pa je oznanjeval in bil vpliven v grško-helenističnem okolju. O skrivnosti človeka razmišlja v kategorijah biblične teologije stvarjenja, čeprav so njegovi izrazi večinoma vzeti iz grškega sveta. Tudi njegova pisma so bila najprej brana v skupnostih, kjer je že prevladovalo grško razumevanje sveta in človeka, zato poskuša s svojim izražanjem nagovoriti oboje – tako Jude kot Grke. (Matjaž 2005, 26)

V odlomku imamo na različne načine kar štirikrat omenjeno besedo "telo", s katero Pavel povezuje judovski in helenistični miselni svet. Pavel sicer ne razmišlja o človeškem bitju kot takšnem, temveč ga presoja v njegovih odnosih do Boga in do sveta, v katerem živi. Človeka opisuje z različnimi izrazi, kot so telo (*soḗma*), meso (*sarx*), duh (*pneŭma*) in duša (*psyché*), ki pa so vsi zaznamovani z duhom grške antropologije. Predstava, da človeka sestavlja duh, duša in telo, je značilna za pozno grško filozofijo, nasprotna pa judovsko-krščanski misli, ki gleda na človeka kot celoto. Razlikovanje v Pavlovi antropologiji je ponavadi takšno, da ima telo nevtralen pomen, meso pa bolj negativnega (šibkost človeka). V vrstici 2 Kor 4,7 pove to z metaforo lončene posode, ki predstavlja krhkost, v vrstici 2 Kor 4,11 pa z besedo 'v umrljivem mesu', kar označuje človeško omejenost, minljivost.

Pavel sicer uporablja izraza telo in meso, ko govori o človeškem telesu kot telesu greha in smrti (Rim 6,6), o Kristusovem telesu iz mesa (Kol 1,22) in Njegovem vstalem telesu (1 Kor 15,44), o zakramentalnem kruhu (1 Kor 10,16-17) ter o Cerкви kot Kristusovem telesu (Rim 12,4-5). (Dunn 1998, 52)

Da bi bolje razumeli Pavlovo antropologijo ter tudi pomen samega odlomka, ki ga bomo obravnavali v naslednjih vrsticah, si najprej podrobneje oglejmo razlago ter Pavlovo uporabo izrazov *soḗma* in *sarx*.

Sōma

Ko Pavel govori o človeškem bitju, je telo (το σωμα) eden izmed najbolj pomembnih izrazov, saj ga v pismih uporabi več kot 50-krat. Pri razumevanju tega izraza nam je v veliko pomoč Prvo pismo Korinčanom, pa tudi Pismo Rimljanom.

V Pavlovi uporabi besede *sōma* se skriva spekter različnih pomenov. Eden izmed njih je 'fizično telo', vendar to termina ne zajema v celoti. Telo je na nek način človek sam, ne le forma ali del človeka. Je celotna oseba, učlovečena v točno določenem okolju. (Dunn 1998, 56) Iz tega vidika poteka med osebo in svetom interakcija – svet oblikuje osebo, hkrati pa oseba vpliva na okolje, v katerem živi. Pavel bolj poudarja enost človeka (judovsko) kot pa sestavljenost. Izogiba se platonskega dualizma, če to pripisuje snovnemu in materialnemu negativni pomen oz. izvor slabega. Lahko rečemo, da je soma več kot telo v fizičnem smislu. Človek skozi telo zaznava sebe, svet okoli sebe in tudi Boga. Ničesar ne more dojeti mimo telesa, čeprav človek ni samo telo. V najširšem pomenu je telo za Pavla sinonim za vse konkretno – življenjsko, po katerem smo v odnosu z drugimi ljudmi in po katerem nam Bog govori in živi med nami.

Pavel mnogokrat govori o telesu in ima pri tem v mislih njegovo fizično delovanje ali pa psihično prisotnost. Padla človeškost, ki se prepušča poželenjem srca, s tem onečaščuje telesa (Rim 1,24). Mož in žena imata oblast nad telesi drug drugega (2 Kor 7,4), pri tem pa spolno dejanje ni le fizični akt. Prisotnost v Duhu za Pavla pomeni telesno odsotnost (2 Kor 5,6). Na svojem telesu nosi znamenja Kristusa (Gal 17) in pri tem najverjetneje misli na posledice preganjanja in trpljenja. Podobno tudi v 2 Kor 4,10 govori o deleženju na Kristusovem trpljenju preko lastnih telesnih stisk.

Spekter različnih pomenov je razviden tudi v odlomku 1 Kor 6,13-20, kjer Pavel uporabi izraz soma 8-krat. Po eni strani omenja fizično telo, ko govori o spolnih odnosih pri prostituiranju (6,13.16.18). V nadaljevanju pa opomni Korinčane, da so njihova telesa tudi udje Kristusa – so več kot le fizično telo. S tem jih želi opozoriti, da ne smejo razumeti telesnosti ločeno od duhovnega življenja. To, kar človek doživlja preko telesa fizično, ga zaznamuje oziroma se odraža tudi na odnosu s Kristusom – lahko ga približa ali pa od Njega oddalji.

Koncept telesa je torej širši od zgolj fizičnega telesa. Pavel izrazi, da je telo tempelj Svetega Duha – fizično telo ni nekaj ločenega od celotne osebe. Končno vabi, da s

telesom slavimo in povečujemo Boga, saj smo bili odkupljeni za visoko ceno (6,20). (Dunn 1998, 58)

Pomembnost učlovečenja je različna tudi v Pismu Rimljanom. Ko Pavel vabi k daritvi teles (12,1), s tem vabi k darovanju samega sebe –osebe kot celote – v vsej svoji človeškosti in konkretnih medsebojnih odnosih, ki zaznamujejo naše vsakdanje življenje.

Opozorimo lahko še na odlomek 1 Kor 12,12-27, kjer je izraz telo omenjen 17-krat, in sicer ga Pavel uporablja kot model človeškega sodelovanja in notranjih odnosov. Tu je v ospredju socialna dimenzija telesnosti. Ker smo utelešena bitja, je telesnost način, ki nas dela sposobne delovati v skupnosti in v medsebojnih odnosih.

V odlomku 1 Kor 15,35-44, ki je tretji po pogostosti uporabe besede telo, Pavel razlikuje med sedanjim telesom in vstalim telesom. Govori o nezadostnosti oziroma nepopolnosti sedanjega telesa. Nato nadaljuje z razlikovanjem zemeljskega in nebeškega telesa. Sedanje telo konča v slabosti, vstalo telo pa ni podvrženo slabostim, ampak je povzdignjeno v slavi in moči. Minljivo telo je podobno Adamovemu, narejeno iz prsti, duhovno oziroma povečano telo pa bo podobno Kristusovemu vstalemu telesu, po Božjem delovanju preobraženo v spravi s seboj in z Bogom. (Dunn 1998, 60)

Sarx

Beseda *sarx* (ἡ σάρξ) oziroma meso je drugi najpomembnejši termin pavlinske terminologije. V Pavlovih pismih se pojavi 91-krat, samo v pismu Rimljanom 26-krat. Hkrati je tudi najbolj kontroverzen izraz zaradi uporabe v različnih kontekstih, posebej ker daje vtis, da je fizična materija telesa sovražnik Boga. Prevladujoč pogled preko preteklega stoletja je bil, da je termin združeval judovsko in helenistično tradicijo. Tipična hebrejska tradicija uporablja termin *basar*, kjer je ideja mesa kot antagonista proti Bogu bolj helenističnega tolmačenja. O tem, kateri pogled prevladuje in kateri poudarki so bolj pomembni pri razumevanju Pavlove teologije, pa se mnenja delijo. (Dunn 1998, 62)

S pojmom *sarx* želi Pavel poudariti človekovo ustvarjenost oziroma to, kar je v njem vidno. Meso pomeni najprej splošno telesno snov in vse, kar je značilno za telesna bitja,

nato vsa živa bitja, pogojena s telesnostjo, končno pa celotno človeško naravo, kolikor jo določajo krhkost, propadljivost in snovnost. Izraz se sicer večkrat meša z izrazom "telo" (npr. 1 Kor 6,16; 2 Kor 4,10; Ef 5,28sl.), vsebuje pa vrsto pomenskih odtenkov. Pavel sooča meso in Duha kot dve razsežnosti, ki pomenita dve nasprotujoči si temeljni izbiri, odražajoči se v konkretnih dejanjih. Gre za globalno držo človeka (Rim 7,5), dve nasprotujoči si resničnosti, za služenje katerima se lahko človek odloči (Rim 8,1-13).

Meso lahko pomeni tudi šibkost človeške narave kakor v izrazu "meso in kri" (*sarx kai haima*). Tako v 1 Kor 15,50 Pavel pravi: »Meso in kri ne moreta podedovati božjega kraljestva, pa tudi minljivost ne podeduje neminljivosti«. Kot že pove vzporedna izjava »minljivost ne podeduje neminljivosti«, gre tu za nasprotje med človeškim življenjem, ki je šibko, minljivo in kratko, ter nebeškim življenjem, ki je močno, neminljivo in večno. »Meso« pomeni nekaj zunanega, kar se kaže očem, v nasprotju z notranjim, skritim, nevidnim; je torej nekaj ranljivega, minljivega; označuje neko temeljno odtujitev človeka samemu sebi, neko neosebno moč nad človekom kot celoto.

Izraz »v mesu« (*en tō sarki*) pomeni naravno, minljivo življenje, ki se razlikuje od duhovnega življenja: »Vem namreč, da v meni, hočem reči v mojem mesu, ni nič dobrega; zakaj dobro hoteti je sicer v moji moči, dobro delati pa ni« (Rim 7,18). Meso je tukaj bivališče greha. Meso tako včasih označuje človeško grešno sebičnost (ki se praviloma razkriva v sprevrženem odnosu do telesa, lahko pa je tudi povsem duševne narave) in končno Bogu sovražno silo, ki človeka zaslužnjuje in vodi v greh (Rim 7,5). V Rim 8,2-13 pomeni izraz »v mesu« biti pod vlado sveta, ki je sovražen do Boga, biti povezan z grehom. Semitski izraz »vse meso« (*pasa sarx*) (Rim 3,20) pomeni »vsak človek« ali »vse človeštvo«. Prav tako izrazi »v mesu« ali »po mesu« lahko pomenijo naravno človeško življenje. V Rim 1,3; 4,1; 9,31 je *kata sarka* pridevnik za Kristusa: Kristus *kata sarka* je Kristus »po telesu«, po rodu. Izraz »po mesu« (*kata sarka*) pa ima lahko tudi negativen prizvok. Meso je z grehom zaslužnjeno telo (Rim 6,6). (Matjaž 2003, 74)

Apostol govori negativno o mesu takrat, kadar človek zaupa v meso (Rim 2,28) in ne v Duha, kadar torej človek deluje »meseno« (*sarkikos oz. sarkinos*). Samo v tem smislu je meso povezano z grehom. Življenje po mesu se razlikuje od življenja »v Duhu« in »v Kristusu«. Želje mesa so v nasprotju z željami Duha, ki je v verniku. Mesen človek je

»nedorasel v Kristusu« (1 Kor 3,1). To je človek, kjer evangeljske vrednote še niso pognale življenjske korenine, ki se zapira pred horizontom božjega. Korinčanom, ki se prepirajo med seboj, pravi: »Bratje, nisem vam mogel govoriti kot duhovnim, ampak kot zgolj čutnim bitjem (*sarkinois*), kot nedoraslim v Kristusu«. Vendar ko gre za odrešenje, ima odločujoč pomen samo Duh (Rim 9,3). V Gal 5,19-26 so opisana »dela mesa« in »sad duha«. »Tisti, ki pripadajo Kristusu Jezusu, so križali svoje meso s strastmi in poželenji vred« (Gal 5,24). Izpostavljeno je nasprotje med mesenostjo in ljubeznijo, ki je dopolnitev postave. »Mesenost« lahko torej razumemo kot človekovo naravno samoljubje, ki ne dopušča prostora pravi svobodi (prim. Rim 7,5; 8,13; 1 Kor 3,3; 2 Kor 1,12; 10,2)..

Ko Pavel govori o Kristusovem mesu, hoče s tem pokazati na njegovo vključitev v vidni svet, v njegovo minljivost in krhkost, ki sta mu lastni zaradi ustvarjenosti in ki sta v nasprotju s tem, kar je lastno Bogu. Tako postane bolj razvidno, da nasprotje meso–Duh ne pomeni nasprotja med dvema razsežnostma samega bitja, temveč med ustvarjenim bitjem in njegovim Stvarnikom (prim. Rim 8,5-17). Iz tega sledi, da Pavlov poudarek na nezadostnosti mesa ni etična, temveč teološka ali soteriološka trditev. To, kar daje življenje, ni druga razsežnost človeka, temveč nekaj popolnoma Božjega, dejstvo, ki kliče človeka, naj po Kristusovem zgledu v zaupanju v Boga presega samega sebe. Meso je torej najbolj pristen izraz ustvarjenosti in nezadostnosti človeka in pridobi pozitivno vlogo v tem, da lahko postane neprestani klic k veri. (74)

3. RAZLAGA ODLOMKA

V tem poglavju si bomo s pomočjo bibličnih komentarjev ogledali vsebinsko razlago in interpretacijo posameznih vrstic odlomka. Ob tem bomo izpostavili pomembnejše motive in teme, ki se pojavijo v določeni vrstici in imajo morda globlji vpliv na samo bistvo sporočila.

3.1 2 Kor 4,7: Zaklad v lončenih posodah

V 2 Kor 4,7 najdemo tako povzetek Pavlovega razumevanja apostolskega poslanstva kot tudi tezo celotnega odlomka, ki se začne v v.7 in konča v v.15:

7 Ta zaklad pa imamo v lončenih posodah,

Ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν ἐν τοῖς τοῦ ἔνθα στρακίνοις σκεύεσιν,

da bi bila ta presežnost moči Božja in ne iz nas.

ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἡ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν.

v. 7a: *“Ta zaklad pa imamo v lončenih posodah”*:

Apostol začne z metaforo zaklada v lončeni posodi, s katerim naslika paradoks apostolske službe. Beseda δὲ (sicer pa) poveže temo s predhodnimi vrsticami, hkrati pa vzpostavi kontrast med »razsvetljenjem Božjega veličastva« (v.6) in človekom kot lončeno posodo (v.7). Tako kot je v 4,1 uporabljen glagol »imamo« v pasivni obliki, ki nam pove, da nam je bilo usmiljenje dano kot zastonjski božji dar, tako je tudi v 4,7 uporabljen εχω, s katerim je izraženo, da zaklada ne posedujemo, ampak nam je bil podarjen v varstvo kot zastonjski dar. Zaklad ni nekaj, kar naj bi človek skrnil ter ljubosumno varoval zase, ampak mu je dan, da ga posreduje naprej. (Murray 2013, 339) Beseda θησαυρός (zaklad, zakladnica) v grščini pomeni utrjen prostor ali posodo za shrambo dragocenih predmetov, zato se nanaša na vse dragoceno oziroma na sam zaklad. Ker je ta beseda v stavku uporabljena z določnim členom (τοῦ του), ima Pavel v mislih točno določeno stvar iz konteksta. V povezavi s 4,1 je to služba oznanjevanja Jezusa Kristusa. Izraz θησαυρός je v Pavlovih pismih uporabljen samo še v Kol 2,3, kjer

Pavel govori o zakladu kot spoznanju Božje skrivnosti, t.j. Kristusa. Zaklad je v najglobljem pomenu besede torej lahko le Kristus, ki prinaša tolažbo v srcih in ljubezen v skupnosti, kar je tudi cilj Pavlovega oznanjevanja (Kol 2,1-4).

Pridevnik ὀστρακίνοσ pomeni »narejeno iz gline«, bolj na splošno pa označuje lomljivost. Za lončene posode je bila značilna krhkost, zaradi cenenosti ter nepriljubljenega videza pa so bile brez vrednosti in lahko zamenljive. Paradoks, ki ga Pavel izraža z metaforo zaklada v lončeni posodi, je v kontrastu med ničvrednostjo in krhkostjo posode ter po drugi strani neprecenljivostjo in močjo vsebine v njej. (Murray 2013, 340)

Vendar z metaforo Pavel ne želi zaničevati človeškega telesa ali nakazati, da je telo zgolj posoda, v kateri je duša (kar je značilno za grški dualizem), saj nadaljuje z izrazi »v našem telesu« in »v našem umrljivem mesu« (4,10-11). Apostol ne doživlja stisk zgolj telesno, ampak kot celotna oseba. To označuje tudi izraz σκεύη (posoda), ki se nanaša na celotno osebo, ki kljub šibkosti in nepomembnosti, ko stoji sama zase, postane v odnosu z Bogom močan instrument pri oznanjevanju evangelija. (Murray 2013, 340)

Metafora o ljudeh kot lončenih posodah sicer izhaja iz starozaveznega sveta, vendar ne vsebuje elementa zaklada, ki je Pavlova novost. Metafora se nanaša na starozavezno podobo Boga, ki kot lončar iz gline ustvarja ljudi in vsakomur določi svoj namen. Preroka Izaija in Jeremija s to metaforo izražata temeljno človekovo pripadnost Bogu, kakor glina pripada njenemu upodabljavcu. Samo, če se glina pusti oblikovati od Gospoda, lahko živi za namen, za katerega je bila ustvarjena.

v. 7b: "da bi bila ta presežnost moči Božja in ne iz nas."

V tem drugem delu vrstice Pavel prikaže namen, ki je hkrati že rezultat oziroma posledica paradoksa. Ker so oznanjevalci evangelija v sebi krhki in slabotni, kažejo na to, da moč oznanila, ki spreminja, prihaja od Boga in ne od njih samih. Tudi moč za prenašanje trpljenja in stisk ne prihaja od njih, ampak od Boga. Pavel z izpostavljanjem tega kontrasta poudarja, da oznanjevalec nujno doživlja v sebi slabotnost ob tako veliki nalogi oznanjevanja. Ravno izkustvo slabotnosti vzpostavlja pravilno naravnost do te službe, saj neprestano spominja, da le Bog sam lahko podarja moč, ki je Kristusova, in je nasprotna moči tega sveta. Za razumevanje nam je lahko v pomoč odlomek 2 Kor 12,1-7, v katerem Pavel opiše, da so mu bila sicer dana spoznanja in videnja, a da mu je

bil hkrati dan v meso tudi trn, satanov sel (12,7). Čeprav ni povsem jasno, kakšno stisko ima Pavel v mislih, ko govori o trnu,³ vidimo, kako to stisko oziroma slabotnost sprejme in ponotranji. Čeprav prosi Boga, da bi mu te stiske odvzel, pa spozna, da je ponižnost nujen pogoj za delovanje Božje moči (v.9). Pavlov opis soočanja s stiskami spominja na Heb 5,7-9, kjer vidimo, kako je bil Kristusov križ potreben za naše odrešenje: »On je v dneh svojega mesa daroval molitve njemu, ki bi ga mogel rešiti iz smrti ..., a je iz tega, kar je pretrpel, dosegel popolnost in postal vsem, ki so mu poslušni, izvir večnega odrešenja.« (Heb 5,7-9). Tudi v Rim 1,16 in 1 Kor 1,18 Pavel povezuje »Božjo moč« z evangelijem in besedo križa.

3.1.1 Metafora lončena posoda, starozavezno ozadje

Simboli imajo v Svetem pismu osrednjo vlogo, ker pisci z njimi na konkreten način izražajo resnico, ki je presežna in je z besedo samo ni mogoče zajeti. Pomen simbola se skozi čas in različne okoliščine pogosto dopolnjuje in razširja, zato je za njegovo razumevanje pomembno slediti uporabi skozi različne pripovedi. Metafora o ljudeh kot lončenih posodah, ki jo uporabi Pavel v našem odlomku, izhaja iz Stare zaveze, zato si pogledjmo, kje in v kakšnem smislu se je pojavila prvič in kakšna je bila njena uporaba skozi različne situacije.

Tema lončarja, ki oblikuje iz gline, daje eno najlepših podob suverenosti Boga nad človeštvom in zgodovino, po drugi strani pa Njegovo stalno ljubečo prisotnost in prežetost z Njim v vseh stvareh, ki kažejo na svojega Stvarnika.

a) Človek, ustvarjen iz prahu zemlje (1 Mz 2,5-7)

27 Bog je ustvaril človeka po svoji podobi, po Božji podobi ga je ustvaril, moškega in žensko je ustvaril. (1 Mz 1,27)

7 Gospod Bog je iz zemeljskega prahu

izoblikoval človeka, v njegove nosnice je dahnil življenjski dih in tako je človek postal živa duša. (1 Mz 2,5-7)

³ Po eni izmed teorij se Pavlov izraz »trn v mesu« navezuje na njegove nasprotnike, spet drugi trdijo, da gre tu za bolezni, s katerimi se je Pavel soočal.

Odlomek z besedo *yatsar*, ki pomeni izoblikovati, predstavlja Boga, ki iz gline oblikuje ljudi, tako kot lončar oblikuje glino. Ta izraz uporablja tudi Jeremija (Jer 18–19). V 1 Mz 1,27 pa vidimo, da je Bog ustvaril človeka po svoji podobi. Izraz *bara* tu označuje ustavrjalno dejavnost Boga. Po božjem stvariteljskem ukazu iz nič nastane nekaj novega ter dobi obliko in svoj namen. Človek je božja stvaritev in kot tak že od začetka v stalnem odnosu s svojim Stvarnikom. Greh Adama je povzročil, da se je odnos z izvorom življenja porušil, Jezusova smrt na križu pa ponovno vzpostavlja spravo in zaupen odnos med Bogom in svetom ter prinaša odrešenje, ali kot pravi Pavel: Prvi človek Adam je postal živa duša, poslednji Adam pa oživljajoči duh. Prvi človek je iz prsti, zemeljski, drugi človek pa je iz nebes. In kakor smo nosili podobo zemeljskega, bomo nosilitudi podobo nebeškega. (1 Kor 15,45)

1 Mz torej uporablja simboliko lončarja in gline, ko govori o človeku kot ustvarjenem bitju, ki je odvisen od Boga, hkrati pa v stalnem odnosu z Njim.

b) Glina je podrejena lončarju (Iz 29,15-16)

16 To vaše sprevrčanje! Mar je lončar cenjen kakor glina, da bi mogel izdelek reči o izdelovalcu: »Ni me izdelal,« ali lonec reči lončarju: »Ničesar ne razume.« (Iz 29,16)

7 In zdaj, Gospod, si ti naš oče! Mi smo glina, ti si naš upodabljavec, vsi smo delo tvojih rok. 8 Ne srdi se preveč, Gospod, ne spominjaj se vekomaj krivde, glej, ozri se vendar, vsi smo tvoje ljudstvo. (Iz 64,7-8)

V prvem odlomku je Bog predstavljen kot lončar, ki ima v mislih točno določen načrt, kaj bo ustvaril iz gline in kaj bo njen namen. Tako je človek ustvarjen po Božji volji in pri tem nima nobenega zasluženja za svoj obstoj in je do Stvarnika v podrejenem položaju. V drugem odlomku pa vidimo, kako je Bog prikazan kot usmiljeni Oče, ki ga lahko v stiskah prosimo za pomoč, tako kot Izaija prosi usmiljenja za uporen narod. Pri tem je pomembna ponižnost in priznanje: »Mi smo delo tvojih rok!« (Iz 64,7).

c) Pustiti se preoblikovati Lončarju (Jer 18–19)

3 Šel sem torej v lončarjevo hišo in glej, lončar je ravno delal pri lončarskem kolovratu. 4 Kadar se mu je posoda, ki jo je oblikoval iz gline, v roki pokvarila, je iz nje naredil drugo, kakor se je lončarju zdelo prav. (Jer 18,3-4)

V tem odlomku so predstavljeni narodi oziroma vsak posameznik kot glina, ki je v rokah lončarja. Bog kot lončar ima nadzor nad kolovratom in ga usmerja ter oblikuje glino, kot se mu zdi najbolj prav. Če vidi na glini kakšne napake, jo preoblikuje, da iz nje nastane nekaj novega, dokler ne dobi oblike in namena, ki je v lončarjevem načrtu. Odlomek lahko apliciramo na različne situacije oziroma preizkušnje v življenju, ki nas privedejo pod Božji kolovrat. Če se mu z zaupanjem prepustimo, nastane iz preizkušenj nekaj novega, bolj podobnega Božjemu načrtu, ki ga ima za nas.

d) Naše telo je lončena posoda, v kateri je zaklad (2 Kor 4,7)

16 Nato je razdelil tristo mož v tri vrste in vsem dal v roke rogove in prazne vrče s plamenicami v sredi vrčev.

Zatrobili so v rogove in razbili vrče, ki so jih imeli v svojih rokah. (Sod 7,7-22)

7Ta zaklad pa imamo v lončenih posodah, da bi bila ta presežnost moči božja in ne iz nas. (2 Kor 4,7-12)

6 Kajti Bog, ki je rekel: »Iz teme bo zasvetila luč«, je zasijal v naših srcih. (2 Kor 4,6).

Tako kot pod vodstvom Gideona po Božjem naročilu Izraelci razbijejo vrče, da zasvetijo iz njih plamenice in jim to prinese zmago v bitki, lahko vidimo podobnost v Pavlovem opisu, ko govori o kristjanih kot lončenih posodah, v kateri je zaklad. Kot je za Izraelce nujno potrebno razbitje vrčev, da jim zasije luč, tako oznanjevalec kot krhka lončena posoda v svojih slabotnostih in preizkušnjah postane prosojen in razodeva Božjo moč ter kaže na Drugega, da se nebi »ozirali na to, kar se vidi, ampak na to, kar se ne vidi. Kar se namreč vidi, je začasno, kar pa se ne vidi, je večno. Če razpade naša

zemeljska hiša, imamo v nebesih zgradbo od Boga, hišo, ki je niso naredile roke in je večna.« (2 Kor 4,18–5,1).

Pavlov citat v 2 Kor 4,6 je vzet iz Starozaveznega opisa stvarjenja v 1 Mz 1,13, ki ga v pismu navezuje na svoje apostolsko poslanstvo. Tako kot je Bog v stvarjenjski dejavnosti iz nič ustvaril in oblikoval človeka, tudi Pavel po dogodku v Damasku s sprejetjem Kristusa doživi to stvarjenjsko preoblikovanje in poklicanost, da razodeva presežnost moči, ta sijaj Kristusa, ki deluje v njem.

S podobo lončene posode, ki spremlja njegovo celotno oznanjevanje Kristusovega evangelija, izrazi Pavel najgloblje izkustvo svojega telesa. V njem so združena ekstremna nasprotja: stiska, slabotnosti, dvomi, krhkost, greh in umrljivost človeškega bitja, hkrati pa izkustvo ljubljenosti, hrepenenja in darov, ki vanj polaga Božje razodetje. Šibkost telesa se v resnici izkaže kot pogoj za rodovitnost apostolovega življenja. Le to je vedno znova ogroženo, a ne zadušeno, v dvomih, a ne obupano, zasledovano, a ne pregnano, potrto, a ne zlomljeno: »Vedno nosimo v svojem telesu Jezusovo umiranje, da bi se v našem telesu razodelo tudi Jezusovo življenje« (2 Kor 4,10). Vendar, kar se mu je sprva zdelo kot pogoj, se zdaj pokaže kot posrednik, kot del oznanila evangelija. Na njem, ki je križan s Kristusom (Gal 2,19) in zaznamovan z njegovimi ranami (Gal 6,17), na trpečem in od bolezni prizadetem apostolovem telesu se izrazi notranji princip rodovitnosti krščanstva: »Kakor smo nosili podobo zemeljskega, bomo nosili tudi podobo nebeškega« telesa (1 Kor 15,49); »če pa smo s Kristusom umrli, verujemo, da bomo z njim tudi živeli« (Rim 6,8). Pavel namreč trdno veruje, da bo Kristus »z močjo, s katero si more podvreči vse, preobrazil naše telo, tako da ga bo naredil podobno svojemu poveličanemu telesu.« (Flp 3,21)

3.2 2 Kor 4,8-9: Božja moč v slabotnosti apostolske službe

V vrsticah 4,8-9 predstavi Pavel niz štirih vzporednih antitez, in sicer:

8 Od vseh strani

ἐν παντί

pritiskajo na nas,
θλιβόμενοι

pa nismo
ἀλλ' οὐ

utesnjeni.
στενοχωρούμενοι,

Ne vidimo poti,
ἀπορούμενοι

ἀλλ' οὐκ

pa jo še najdemo.
ἐξαπορούμενοι

9 Preganjajo nas, διωκόμενοι	pa nismo ἀλλ' οὐκ	zapuščeni. ἐγκαταλείπομενοι,
Ob tla nas mečejo, Καταβαλλόμενοι	pa nismo ἀλλ' οὐκ	uničeni. ἀπολλύμενοι.

v. 8a: "Od vseh strani pritiskajo na nas, pa nismo utesnjeni." (2 Kor 4,8a)

Začetni ἐν παντί (iz vseh strani) se lahko nanaša na vse štiri antiteze, ki opisujejo okoliščine, s katerimi se sooča apostol v svojem poslanstvu. Izraz lahko razumemo v prostorskem ali časovnem smislu (iz vseh strani ali ob vsakem času). (Thrall 2004, 327) Tako glagol θλίβω kot tudi njegov sorodni samostalniθ θλίψις se lahko nanašata na fizično, psihično ali duhovno stisko. Morda se izraz pojavi prvi na seznamu ravno zato, ker na najbolj celovit način zaobseže vsakršno vrsto trpljenja ali stiske. Kljub temu, da težave pritiskajo na Pavla z vseh strani, se nikoli ne čuti utesnjene. Tu se στενοχωρέω nanaša na prostorsko ali duhovno omejenost. Ker v Pavlovem življenju deluje božja moč, se nikoli ne znajde v tako neznosnem položaju, iz katerega ne bi bilo izhoda (1 Kor 10,13). Čeprav povsod in ob v vsakem času stiskan, je Pavel po božjem delovanju vedno sposoben ohraniti vzgon duha. To nam prikaže dogodek, opisan v Apd 18,12-18. Ko se Judje dvignejo zoper Pavla ter ga pripeljejo na sodišče pred Galiona, to ne ustavi njegovega poslanstva, saj so po božjem delovanju obtožbe zavrjene, kar Pavlu omogoči nadaljnje delo v Korintu (Apd 18,18). (Murray 2013, 343)

v. 8b: Ne vidimo poti, pa jo še najdemo.

V drugi antitezi uporabi Pavel besedno igro, in sicer iz enostavne glagolske oblike ἀπορούμενοι (zbegan, zmeden) nadaljuje v sestavljeno obliko ἐξαπορούμενοι (popolnoma izgubljen), s čimer stopnjuje drugi del antiteze. Ker je tak način besedne igre težko ponoviti, prevajalci nudijo več možnih prevodov.

Za ponazoritev te trditve se lahko spomnimo na primer Pavlove izkušnje iz Azije (2 Kor 1,8-10), kjer se je soočal s tako velikimi stiskami, da je, kot sam priznava, obupal celo nad življenjem (1,8). Pri opisu te preizkušnje, ki ga je obtežila čez mero in čez njegove moči, uporabi isti glagol (ἐξαπορούμενοι), kot ga v 2 Kor 4,8 zanika. (Murray 2013, 343) Razlaga tega navideznega protislovja bi lahko bila, da Pavel izhaja iz pretekle izkušnje, ki ga nauči, da ga bo Bog, ki obuja mrtve (1,9-10), rešil iz še tako velike

smrtni nevarnosti. Ko človek ne zaupa več samo v lastne sposobnosti, ampak odstopi prostor Božjemu delovanju, ni nobena situacija brezizhodna.

v. 9a: Preganjajo nas, pa nismo zapuščeni.

Prvotno je izraz διώκω v grščini pomenil lov in se je običajno uporabljal za opis živali, ki lovi plen ali pa sovražnika, ki se bojuje v bitki. Pomen izraza se kasneje razširi in označuje tudi preganjanje – v tem smislu se pogosto pojavi v Pavlovih pismih (1 Kor 4,12; Gal 1,13; Flp 3,6). (Murray 2013, 344)

Dvojno sestavljen glagol ἐ γ-κατα-λειπω ponazarja popolno zapuščenost nekoga, ki je v stiski in je nujno potreben pomoči. Isti izraz je uporabljen v Jezusovem kriku zapuščenosti (Mr 15,34) in Pavlovi izkušnji, opisani v 2 Tim 4,10, ko ga zapusti Dema in vsi morebitni podporniki na njegovem zadnjem sojenju (2 Tim 4,16), vendar pa nadaljuje, da je k njemu stopil Gospod in mu dal moč (2 Tim 4,17). V Stari zavezi je glagol ἐ γκαταλειπω uporabljen za izraz Božje obljube, da nikoli ne bo zapustil svojega ljudstva (1 Mz 28,15). Pavlova izjava v 2 Kor 4,9 tako pomeni, da smo sicer preganjani s strani ljudi, a nikoli zapuščeni s strani Boga.

v. 9b: Ob tla nas mečejo, pa nismo uničeni.

Izraz καταβάλλω se je uporabljal pri rokoborbi (vreči na tla), boksu (podreti na tla) ali v bitkah (udariti). Glagol καταβάλλω ima skupaj z ἄ πολλοί tako širok spekter uporabe, da ni smiselno omejiti izraza na določeno vrsto stiske. Pavel za opis apostolske službe v 2 Kor 10,3-5 uporabi prisposodbo iz vojskovanja, tako da bi bilo mogoče, da takšno metaforo uporabi tudi v vrstici 4,9. A hkrati ni izključeno, da je tu opisoval dogodke, ki so se mu v preganjanju dejansko zgodili. V Apd 14,19 namreč Luka opisuje, kako so Judje v Listri kamnali Pavla ter ga odvedli iz mesta, misleč, da je mrtev (Apd 14,19), v nadaljevanju pa je opisano, kako po Pavlovih spreobrnjenjih deluje Božja moč, da kljub skorajšnji smrti Pavel že naslednjega dne nadaljuje s svojim poslanstvom (Apd 14,20). (Thrall 2004, 328)

Prvi člen vsake antiteze izraža trpljenje, drugi člen pa je učinek Božjega delovanja, posledica česar je lajšanje te situacije. Prvi člen ustreza vrstici 7a, drugi člen pa vrstici 7b.

Nekateri eksegeti vidijo pomen antitez v drugačni luči. Trdijo, da je pri vsaki antitezi drugi del potrebno razumeti kot zadnjo mejo, skrajno točko stiske, opisane v prvem delu, tako da se antiteza bere: »Sicer smo (npr. preganjani), vendar še ne dokončno.« Oba dela se torej nanašata na isti vidik oznanjevalca kot lončene posode, pri tem pa gre za neko kontinuiteto in ne dejanske spremembe oziroma preloma, ki bi ga povzročila Božja moč. Bultmann in Theobald trdita, da to, kar se spremeni, ni dejanska situacija sama, ampak le odnos trpečega do te situacije. Če upoštevamo ta vidik, ne gre za trpljenje, ki bi mu sledilo ločeno dejanje odrešenja, saj se drugi del antiteze nanaša na isto realnost kot prvi del, vendar je predstavljeno iz vidika vere. Takšna interpretacija pa se ne ujema s Pavlovo teološko podlago v naslednjih vrsticah (10-11), pri čemer prva polovica vsake antiteze ustreza Jezusovi smrti, druga polovica pa se ujema z Jezusovim življenjem, ki je razodetje božje moči (v.7b). Za Pavla življenje vstalega Kristusa ni le drugačen pogled na njegovo smrt. Jezusovo vstajenje je bil resnični dogodek, ki naredi radikalno razliko med “prej” in “potem.” Če prenesemo to na antiteze, torej druga polovica, ki se ujema z Jezusovim življenjem, ne opisuje zgolj spremenjenega pogleda na določeno situacijo ali stisko, ampak neko resnično spremembo, oziroma poseg v konkretni situaciji apostola, pri tem pa razkriva presežno Božjo moč, opisano v v. 4,7. (Thrall 2004, 331)

Z opisanimi štirimi antitezami, ki ponazarjajo izjavo iz vrstice 4,7, nam Pavel ne želi prikazati samozadostnosti ali neomajnega poguma, ko se znajde sredi stisk in preizkušenj, ampak se predstavi kot krhko človeško bitje, ki je v popolni odvisnosti od Božje moči. Medtem, ko obstajajo formalne vzporednice s stoiškim vzorcem govora, je splošno sprejeto, da se vsebina Pavlovega razmišljanja ravno v tem razlikuje od stoicizma. Za stoiškega junaka je namreč značilno, da ne glede na težo okoliščin in preizkušenj ostaja trden, neomajen. Po drugi strani pa Pavel priznava, da se v določenih situacijah lahko znajde tudi na robu obupa. Pri stoicizmu je v ospredju samozadostnost ter zavedanje lastne moči, medtem ko je za Pavla le Božja moč tista, ki mu daje oporo in torej ne nekaj, kar bi prihajalo iz njega samega. Temeljnega pomena je torej odprtost oziroma naravnost na Drugega. Takšno Pavlovo razmišljanje je zagotovo odraz njegovega judovskega ozadja, ki posnema trpečega pravičnega v psalmih ter njegovo vero, da Gospod ne zapusti svojih svetih. (Thrall 2004, 330)

Te antiteze ponazarjajo vzorec trpljenja in preizkušenj, ki jih Pavel doživi v času svojega apostolskega poslanstva. Podobne kataloge stisk najdemo še v nekaterih drugih novozaveznih besedilih (Rim 8,35-39; 1 Kor 4,9-13; 2 Kor 6,4-10). Takšni sezname trpljenja so bili značilni za antične spise – zlasti v stoično-cinični diatribi,⁴ grško rimskih upodobitvah stoične sage, judovski apokaliptični literaturi ter v judovskem konceptu trpljenja pravičnega. V 2 Kor 4,8-9 vidijo nekateri povezavo z rokoborbami (v. 9b) ter lovom (v. 9a), spet drugi najdejo v teh vrsticah prvine, vzete iz vojaškega bojevanja (v. 9b). (Murray 2013, 341)

Nemogoče je z gotovostjo trditi, kaj natančno je vplivalo na Pavla pri pisanju teh antitez. Jasno pa je, da bolj kot iz katerekoli literarne oblike Pavel izhaja iz lastne življenjske izkušnje ter spoznava, da se ravno v najtežjih življenjskih razmerah, v slabotnosti in trpljenju razodeva božja moč. Tako prvi del vsake antiteze ponazarja človeško šibkost, drugi del pa božje delovanje, ki se ne kaže zgolj v Pavlovem spremenjenem pogledu na situacijo, ampak pomeni konkreten božji poseg in odrešilno delovanje v življenju apostola.

3.3 2 Kor 4,10-11: Delež pri Kristusovem trpljenju in vstajenju

V nadaljevanju sledi kristološka interpretacija antitez iz 2 Kor 4,8-9. Pavel iz opisovanja svojih izkušenj preganjanja in stisk preide na dogodek Kristusa:

10 Vedno nosimo v svojem telesu Jezusovo umiranje, da bi se v našem telesu
 πάντοτε τῆν ἐν κέντρῳ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ
 razodelo tudi Jezusovo življenje.
 Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡ μὲν φανερωθῆι.

11 Čeprav še živimo, nas zaradi Jezusa pošiljajo v smrt, da bi se tudi Jezusovo
 ἀεὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ
 τοῦ Ἰησοῦ

življenje razodelo v našem umrljivem mesu.
 φανερωθῆι ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡ μὲν.

⁴ Po Epiktetu je pravi stoik tisti, ki je srečen v vsaki situaciji – v bolezni, v nevarnosti, v izgnanstvu, v umiranju. Zaradi podobnosti med temi sezname in Pavlovimi v vrsticah 4,8-9 mnogi strokovnjaki ugotavljajo, da se je apostol opiral na obliko stoično-cinične diatribe.

v. 10: *Vedno nosimo v svojem telesu Jezusovo umiranje, da bi se v našem telesu razodelo tudi Jezusovo življenje.*

Vrstici 10. in 11. tvorita paralelno strukturo, tako da se Jezusovo umiranje v našem telesu v v.10a ujema s pošiljanjem v smrt zaradi Jezusa v v.11a. Oba prva člena vrstic (10a, 11a) povzemata in hkrati pojasnjujeta stiske in preganjanje, ki jih Pavel opiše v antitezah. Zadnja dva člena vrstic se ujemata v Jezusovem življenju (10b, 11b) in pojasnjujeta, od kje Pavlu moč za premagovanje teh stisk. (Murray 2013, 345)

Beseda *nekrōsin* (smrt) se pojavi samo v tem odlomku in v Rim 4,19 in se nanaša na proces umiranja ali omrtvelosti. Lahko je v aktivni (θανάτωσις– ubijanje) ali pasivni (θάνατος–smrt) obliki. Pavel z uporabo izraza *nekrosis* nima v mislih enkratnega dogodka Jezusove smrti, pač pa dlje časa trajajoč proces dogodkov, ki vodijo do le-te.

Jezusovo umiranje je konstantne narave: navzoče je vedno, povsod, v vseh okoliščinah. To ni vezano le na priložnostno trpljenje ali pa enkratni dogodek bližine smrti, ki je pogojen s težkimi zunanjimi situacijami oznanjevanja. Jezusovo umiranje je torej bivanjskega značaja. (Furnish 1984, 283)

V metaforičnem smislu predstavlja obleko, ki si jo človek nadene nase s krstom in jo nosi v svojem umrljivem telesu. Ker je Jezusovo, se v njem razodeva Jezusovo življenje, saj vsebuje razsežnost odrešenjskega dogodka Kristusovega vstajenja od mrtvih. Oznanjevalec je zaradi skupnosti s Kristusom deležen te preobrazbe že v sedanjem življenju. Pozornosti je vredno tudi dejstvo, da Pavel tu ne govori neposredno o umiranju samemu sebi, ampak uporabi podobo nošenja Kristusovega umiranja kakor obleke na svojem telesu, preko česar se razodeva Njegovo življenje. (Murray 2005, 340) Ne želi izpostavljati lastnega jaza in zavedanja trpljenja samega na sebi, prednost daje vstalemu Kristusu, ki živi v njem. lahko nanaša tudi na vsakdanje preizkušnje in stiske, s katerimi se sooča Jezus kot učitelj in s katerimi se Pavel poistoveti v svojem trpljenju pri apostolski službi.

Izraz *periferontes* (nosimo) se nanaša na Pavlovo apostolsko službo oziroma na njegovo misijonsko poslanstvo.

Tako kot pri antitezah prvi in drugi člen sovpadata (stiske/premagovanje stisk), tako Pavel doživlja tudi Jezusovo smrt (10a) in življenje (10b), oboje hkrati prisotno v njegovih preizkušnjah. Pri tem gre za kontinuiteto in deleženje na Kristusovem trpljenju in križu, kot tudi telesno stisko. *hē zōē tou Iēsou* se tu nanaša na vstalega Jezusa, ki

razodeva Božjo moč in se kaže v osvobajanju iz teh stisk, s katerimi se Pavel sooča. (Murray 2013, 347)

v.11: Čeprav še živimo, nas zaradi Jezusa pošiljajo v smrt, da bi se tudi Jezusovo življenje razodelo v našem umrljivem mesu.

Tu se zopet ponovi pomen iz vrstice 10, vendar pa imamo nekaj drugih izrazov. Glagol παραδίδωμι (pošiljati, izročiti) je uporabljen tudi v Jezusovi napovedi smrti, ko pravi: »Sin človekov bo izročen v človeške roke in ga bodo umorili, ko pa bo umorjen, bo po treh dneh vstal.« (Mr 9,31). Prvi kristjani prepoznava v tej "izročitvi" v končnem smislu delo Boga, ki izroča svojega Sina (»On ni prizanesel lastnemu Sinu, temveč ga je dal za nas vse.« Rim 8,32). V podobnem smislu Pavel izrazi prepričanje, da je »Bog apostole postavil na zadnje mesto, kakor da bi bili obsojeni na smrt« (1 Kor 4,9). V vrstici 11 Pavel ne govori samo o soočanju z grožnjo smrti, ampak o dejanski smrtni nevarnosti, ki vodi do Jezusovih znamenj na njegovem telesu (Gal 6,17).

Pavel svojo apostolsko službo razume kot izbranost, milostni Božji klic, da bi se po njem razodeval Božji Sin (Gal 2,20) tako po oznanjevanju kot tudi po deleženju na Njegovem trpljenju. Na tej poti spoznava, da je vstali Kristus prisoten in se razodeva ravno v času, ko nosi v sebi Njegovo umiranje, se pravi v času trpljenja in preizkušenj. Ravno v tem Pavel tudi vidi smisel poistovetenja s Kristusovim trpljenjem, saj s tem razodeva Sina. Svoje stiske doživlja kot ponovitev in kontinuiteto Kristusovega trpljenja na križu. Zato tudi lahko trdi, da trpi s Kristusom (Rim 8,17) ter da na sebi nosi znamenja Kristusa (Gal 6,17). Iz te soudeležbe pri Kristusovem križu pa izhaja, da bomo zraščeni s Kristusom tudi v podobnosti Njegovega vstajenja (Rim 6,6) in končno iz tega odnosa Pavel pravi: »Ne živim več jaz, ampak v meni živi Kristus« (Gal 2,20). Iz te povezanosti s Križanim in Vstalim pa Pavel črpa moč tudi za premagovanje trenutnih stisk. Apostol se tako močno istoveti s Kristusom, da tudi on, čeprav živi sredi tolikih preizkušenj, živi v veri v Božjega Sina.

3.3.1 Kristusov Križ kot arhetip služenja v slabotnosti

Kristusova smrt na križu presega vsako človeško trpljenje v zgodovini in je navzoča v vseh človeških preizkušnjah, zato v sebi nosimo ta temeljni pečat Kristusove daritve, in

hkrati že deležimo na Njegovem vstajenju. Tako ravno preizkušnje postanejo odsev presežne moči, ki je ljubezen, darovana za grehe vseh (Gal 1,4; 2,20).

Pave zato ne želi prepričevati z besedo, ki bi temeljila na človeški modrosti, ki je pogojena in samozadostna, marveč z oznanjevanjem Kristusa – križanega. Kristusov križ tako postane temeljna točka Pavlovega oznanjevanja, saj razodeva božjo moč (1 Kor 1,24), ki je drugačna kakor človeška moč. Križ namreč razodeva zastonjsko ljubezen Boga, ki je daroval svojega Sina, da se nihče ne bi pogubil, ampak bi imel večno življenje (Jn 3,16).

Križ pomeni sprejemanje trpljenja v povezanosti s Kristusom in sprejemanje Božjega mišljenja, ki je v nasprotju z mišljenjem sveta. Jezus pokaže, kako je križ nujno potreben, ko pravi: »Če hoče kdo hoditi za menoj, naj se odpove sebi in vzame svoj križ ter hodi za menoj« (Mr 8,34). Križ pomeni sprejeti težave in preizkušnje, celo smrt zaradi Kristusa. Ko Jezus govori o nujnosti trpljenja, ga učenci pogosto ne razumejo, saj njihovo mišljenje še ni v logiki križa. V Markovem evangeliju Jezus prav: »Če hoče kdo hoditi za menoj, naj se odpove sebi in vzame svoj križ ter hodi za menoj« (Mr 8,34). Križ presega svetno modrost in ji nasprotuje, zato je enim v spotiko, drugim norost, poklicanim pa – tako Judom kot Grkom Božja moč in modrost (1 Kor 1,22). Duhovni pomen križa izhaja iz novega razumevanja Boga v križanem Božjem Sinu. Križ vabi k posnemanju Kristusa, za to pa je nujno potreben nov način razmišljanja. (Plevnik 2004, 51– 52) Ker se človeški modrosti zdi norost, da se lahko preko križa vrši odrešilno dogajanje, je rešitev za človeka prav v odpovedi opredeljevanju Boga s človeško modrostjo in v poslušnosti Bogu, ki jo zahteva sprejem norosti oznanila. (Matjaž 2015, 180)

Pavel v svojih pismih usklajuje mišljenje vernikov s Kristusovim mišljenjem, ki ga označuje križ. Pred Korinčane, ki so se ponašali s svojim duhovnim napredkom, postavlja Kristusov križ kot odraz Božjega mišljenja, ki oporeka njihovemu napuhu (1 Kor 1,18-31). Obrača jih h križanemu Kristusu in jih poziva k ponižnosti. Hkrati apostol poziva Korinčane, naj spremenijo svoje mišljenje in si ne lastijo zasluge za svoj duhovni napredek v Kristusu, kajti vse jim je bilo dano od Boga. (Plevnik 2004, 54)

Križ pa spreminja tudi oznanjevalca evangelija, njegovo gledanje na svet in na njegove vrednote. Pavel ugotavlja: »Kristusova ljubezen nas stiska, saj smo presodili takole:

eden je umrl zato, da tisti, ki živijo, nebi živeli več zase, ampak za tistega, ki je zanje umrl in bil obujen« (2 Kor 5,14). Ljubezen pa lahko stiska, oz. priganja le na način, da dopušča popolno svobodo v izbiri. Pavel v tej svobodi doživlja, da je v njegovem izbiranju in odločanju prisotno le Kristusovo hotenje in Njegova volja, da ga to priteguje močnejše kot lastno hotenje in nagibi, zato čuti, da ga v notranjosti zavezuje, naj živi samo Zanj. Ko na vse načine doživlja stisko: »zunaj boji, znotraj strahovi«, prav sredi stiske doživlja to moč Kristusove ljubezni, zato pravi, da je to le »naša trenutna lahka stiska« (4,17), ki pripravlja »čez vso mero težko, večno bogastvo slave«. (Matjaž 2015,74)

3.3.2 Novo življenje po postavi Duha

Pavel govori o novem življenju, ki se je z dogodkom Kristus začelo v vernikih. To življenje je nova zaveza Duha: »Naša zmožnost je od Boga, ki nas je usposobil za služabnike nove zaveze, ne črke, ampak Duha« (2 Kor 3,6). Pavel v Drugem pismu Korinčanom v ospredje postavlja trditev, da so kristjani živo Kristusovo pismo, ki mu je zaupano. S tem apostol meni, da se je uresničila nova zaveza po napovedi preroka Jeremija, ki ni pisana na kamnite plošče, ampak v srca ljudi (Jer 31,31). Nastopil je čas Duha, ki pomeni sprelom s starim načinom življenja in omogoča življenje v skladu s svetostjo, za katero smo bili poklicani. Postava Duha ne samo zahteva neoporečno življenje, ampak ga tudi omogoča. V Mojzesovi postavi, kljub temu, da je bila sveta, pravična in dobra, je zaradi šibkosti mesa prevladoval greh, ki prinaša smrt. Toda vernik, ki je pod postavo Duha, premaguje greh. (Plevnik 2004, 65– 66)

Novo življenje je upodobljeno po Kristusu. Vernik živi po Kristusovem zgledu in po vzgibih Svetega Duha, kakor pravi Pavel: »Tisti, ki pripadajo Kristusu, so križali svoje meso s strastmi in poželenji vred« (Gal 5,24). Korinčane svari pred nečistovanjem, kajti sedaj so združeni z Gospodom in so postali z njim eno telo in en duh (1 Kor 6,13). Verniki, ki so povezani s Kristusom, so mrtvi glede prejšnjega načina življenja, saj so postali nova stvaritev. (67) Ta odmik od starega življenja je sprejemanje križa, ki zahteva drugačno mišljenje in spremembo vrednot. Duh je tisti, ki odseva človekovo bližino in odnos s Kristusom v konkretnih dejanjih in ne poznavanje postave »po črki«.

3.4 2 Kor 4,12: Upanje na prihodnjo slavo

12 Tako v nas deluje smrt, v vas pa življenje.

ὥστε ὁ θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν.

Vrstica 12a z veznikom *hōste* (tako, da) predstavlja sklep in povzetek v. 8-9, 10a in 11a. V prejšnjih vrsticah Pavel prikaže, kako v njem hkrati deluje Jezusova smrt in življenje, tu pa neposredno nagovori Korinčane in razkriva, kako Jezusovo življenje v njem deluje v dobro drugih. Te besede se navezujejo na 2 Kor 1,4-7, kjer Pavel pravi, da njegove stiske in trpljenje delujejo v tolažbo in odrešenje drugih. Kot opisuje v 4,10 v trpljenju z deleženjem na Kristusovem križu hkrati deluje v njem Kristusovo življenje in tolažba, ki jo posreduje drugim. Podobno sporočilo najdemo tudi v 2 Kor 13,9: »Veseli smo, kadar smo mi slabotni, vi pa močni.« Njegove slabotnosti torej delujejo v dobro drugih in njihovo izpopolnitev (κατάρτισις), kar je tudi Pavlov glavni namen. (Savage 1996, 178)

Sporočilo iz v.12 se razširi in podrobneje opredeli v v.15: »Vse to je namreč zaradi vas, da bi se milost zaradi večje množice pomnožila in s tem obogatila zahvaljevanje v Božjo slavo.« (2 Kor 4,15). Stiske torej utrjujejo skupnost, da se izgrajuje in zori. Božja moč, ki se razkriva v slabotnosti, nas preobraža v podobo in slavo Boga in povzroča, da v zahvaljevanju kažemo na svoj izvor.

3.4.1 Upanje kot sad vere

Pojem upanja v antropološkem pomenu označuje zadržanje, ko človek nekaj pričakuje ali si želi od bodočnosti, ni pa prepričan glede izpolnitve svojih pričakovanj. To je sestavni del za obstoj človekove življenjske sile, vendar pa brez določnejše dopolnitve to upanje ostane le nekaj formalnega. (Grabner-Haider in Krašovec 1984, 740)

Od tega se svetopisemski pojem upanja bistveno razlikuje. Tesna povezanost z vero mu določa tako vsebino kot tudi gotvost. Pojem upanja se sicer ne pojavi velikokrat, vendar pa Sveto pismo, gledano celostno, predstavlja pričakovanje in upanje. Veliko več govori o obljubah in o tem, kar šele bo, kot o izpolnitvah. Za krščansko vero je značilna ta napetost med že-sedaj in še-ne, ki se tako izraža v upanju. Upanje torej ni nek pridevek

k veri, ampak predstavlja notranje načelo vere, zato je enako trdno kot sama vera. Vera trdno ve, da je Bog resničen in da nam bo dal večno življenje, upanje pa pričakuje, da bo ob svojem času razodel svojo resnico. Vera je temelj, na katerem počiva upanje, upanje pa hrani in podpira vero. (740)

Bistveno povezanost vere in upanja lahko v SZ posebno jasno odkrijemo v psalmih (prm. Ps 25,1-3). Zaupljiva molitev je izraz že sedaj učinkovitega upanja, ki daje tudi potrpljenje za pričakovanje, da bo prišla božja pomoč. Ta vzajemenost vere in upanja ima svoj odločilen razlog v Izraelovi veri v Jahvejevo ime, ki se mu je razodelo: »Jaz sem, ki sem.« Pri tem je hebrejski glagol oblika nedovršene navzočnosti, zato moramo to Jahvejevo razodetje razlagati prav tako prihodnostno: »Jaz sem, ki bom.« Izraelski Bog je Bog prihodnosti. Deluje v sedanjosti, vendar se v njej ne izgubi, ampak je daleč pred njo, tako, da ga človek ne more nikoli posedovati. Kot stvarnik sveta in obenem njegov ohranjevalec, Bog deluje v svetu in bo deloval tudi v prihodnosti. Tako že samo Jahvejevo ime in njegov mogočni poseg v zgodovino Izraelovega ljudstva zagotavlja navzočnost njegovega Boga. (740– 741)

Novozavezni pojem upanja – najdemo ga predvsem v pavlinskih pismih – kaže podobne strukturne značilnosti kot starozavezni: upanje in vera spadata neločljivo skupaj. Vera, upanje in ljubezen utemeljujejo krščansko življenje in delovanje (1 Kor 13,13). Prav tako tudi novozavezno upanje izhaja iz neke zgodovinske resničnosti: iz božjega delovanja v Jezusu Kristusu, ki ga je Bog obudil od mrtvih. Ta nova resničnost utemeljuje krščansko upanje (1 Pt 1,3). Polna in celovita izpolnitev odrešenjskega sporočila je še odprta, vendar se krščansko upanje že sedaj izpolnjuje. Kakor se vera nanaša na Jezusovo osebo, tako se tudi upanje nanaša osebno Nanj, ki bo prenovil stvarstvo. To pričakovanje Kristusovega prihoda pa ne pomeni mirovanja, ampak nagiba kristjane k dejavnosti in postane odločilno gibalno krščanske etike. (741– 742)

Tudi Pavel uporablja pojem upanja v smislu dejavnega pričakovanja. Upanje izhaja iz vere, ki označuje odnos med človekom in Kristusom, v katerem je Božja obljuba večnega življenja. Hkrati izraža sedanje nepopolno, nedovršeno odrešenje, ki človekov pogled usmerja naprej, v prihodnost. V tem upanju Pavel pri oznanjevanju evangelija potrpežljivo prenaša preizkušnje in stiske, ki so mu lahke v primerjavi z večnim bogastvom slave (2 Kor 4,17). Tako spodbuja tudi svoje skupnosti ter jih poziva k

pogumu in upanju. Tudi smrt ne pomeni konca Božjega načrta zanje. Bog, ki oživlja mrtve, je v smrti in vstajenju Jezusa Kristusa zagotovil naše vstajenje in bo po Kristusu privedel umrle predse, zato Pavel poziva, naj drug drugega spodbujajo in tolažijo v tem upanju. (Plevnik 2004, 121– 122)

To upanje je usmerjeno na izpolnitev, ki se pojavlja v Kristusovi smrti in vstajenju, poslednji cilj pa je Božje kraljestvo. S tem izrazom Pavel označuje izpolnitev Kristusovega odrešenjskega dela ob Gospodovem prihodu ter združenje vernikov z Njim. Ob tem pa velja poziv: »Čas se je dopolnil in Božje kraljestvo se je približalo. Spreobrnite se in verujte evangeliju« (Mr 1,15). Pavel sicer redko uporabi izraz »Božje kraljestvo«, toda misel nanj je prisotna tudi, ko ne uporablja te besede. Srečamo jo v 1 Kor 15,28, kjer apostol pravi, da je »Bog vse v vsem.« Bog daje upanje, zato so Božja moč, ljubezen in zvestoba podlaga vsega upanja. Ker pa se nam je Bog približal in razodel po svojem Sinu, apostol črpa svoje upanje iz smrti in vstajenja Kristusa. Križani Kristus, ki ga oznanja, je »Božja moč in Božja modrost« (1 Kor 1,24). S Kristusovim vstajenjem je Bog izkazal svojo moč in zagotovil vstajenje vseh, ki verujejo v njegovega Sina. Nadalje vidi Pavel upanje v pričanju Svetega Duha v vernikih. Bog razodeva svojo ljubezen do nas po Kristusu, po katerem se nam je »odprl dostop v to milost, v kateri stojimo in se ponašamo z upanjem na Božjo slavo« (Rim 5,2). Svojo ljubezen pa Bog izkazuje tudi po Svetem Duhu, ki nam je bil dan (Rim 5,5). Bog nas po svojem Duhu potrjuje in nam daje poročstvo zveličanja. Kristjan ima tako razlog za svoje upanje tudi v svojem sedanjem stanju, kjer doživlja Božje odrešenje. Vernik je namreč prejel opravičenje po Kristusu in dar Svetega Duha, po katerem bo Bog priklical v življenje tudi naša umrljiva telesa (Rim 8,11). (Plevnik 2004, 124– 127)

Pavel usmerja vernike preko sedanjega življenja v združenje s Kristusom ob njegovem prihodu na koncu sveta. Vernikovo sedanje življenje, ki ga označujeta vera in upanje, je neprekinjeno pričakovanje Božjega Sina in se bo spremenilo v vstajenjsko, poveličano in večno življenje z vstalim Kristusom. Korinčanom Pavel izrazi prepričanje, da ga bo Bog po Kristusu obudil in pripeljal predse: »Vemo namreč, da bo tisti, ki je obudil Gospoda Jezusa, tudi nas obudil z Jezusom in nas hkrati z vami postavil predse« (2 Kor 4,14). (134)

3.4.2 Pavlov pogled na odrešenje

Izraz odrešenje je verjetno povzet iz Izraelove zgodovine. Najprej označuje na rod vezani in podedovani blagoslov, od katerega so odvisni uspevanje čred in polj ter vojna sreča. Izvor in zagotovilo blagoslova je Jahve. Za posameznika pomeni ta blagoslov zdravje, povečanje družine, udeležbo pri Jahvejevem bogoslužju, visoko starost in mirno smrt. V psalmih se pojavi odrešenje v obliki prošnje. Molivec pozna obljubo očetom in se v sedanji stiski obrača k Bogu, ki naj mu da svoje odrešenje. Jahve se tako imenuje »Bog mojega odrešenja«. Izraelci se dobro spominjajo, kako jih je Bog rešil iz egiptovskega suženjstva. Celotna SZ je v napoetosti med izpolnitvijo in pričakovanjem. Iz izkušnje božjega delovanja pri očetih raste v sedanji stiski zaupanje v večjo božjo pomoč in popolnejše odrešenje. Če odrešenjska doživetja ne ustrezajo upanju, preroki ne odgovarjajo z malodušjem, ampak še z večjim zaupanjem. S tem priznavajo, da je jahve Bog zaveze, čigar moč se nikoli ne izčrpa in konča, ampak vedno na novo ustvarja. Odrešenjsko pričakovanje Izraela je načelno eshatološko; mesijansko pričakovanje in apokaliptika sta le posamezna pojava te osnovne poteze starozavezne vere. Ko bo Jahve dokončno uresničil svoje odrešenej, bot o zavzelo sve veselje (Iz42, 10). Tu je izražena vera v neomajno stvariteljsko moč Jahveja, ki vključuje celotno naravo v srečo odrešenjskega dogajanja. V času odrešenja se razodevata Jahvejeva moč in veličastvo, kajti vsem narodom je zagotovljeno odrešenje, ko se bo stiska ljudstva preobrnila iz prekletstva v blagoslov. V času odrešenja bo Izrael na novo ustvarjen in s postavitvijo novega templja bo sredi pomiloščenega ljudstva zavladal novi red (Ezk 37,27). (Grabner-Haider in Krašovec 1984, 509– 511)

Za NZ je Jezus Kristus nosilec dokočnega odrešenja. Jezusove besede pri zadnji večerji kažejo na kontinuiteto, pa tudi na nov začetek odrešenjskega dogajanja v primerjavi s SZ. Beseda o kelihu, ki je nova zaveza v njegovi krvi, kaže na zavezo s Sinaja, ki jo je sklenil Mojzes s krvjo živali. Nasproti tej sinajski zavezi, ki je obvezovala k poslušnosti postavi, je sedanja v tem nova, da je tukaj odrešenje, ki je z Jezusovo smrtjo že navzoče. Tisti, ki jemlje kelih, je že sprejet v odrešenje. Jezus sam je pri tem hkrati novi Mojzes, ki sklepa zavezo s svojo krvjo, in novi oltar, tj. predstavnik Boga, ki je drugi partner in zagotovilo zaveze. (510)

Pavel pričakuje odrešenje od Stvarnika, ki je vse ustvaril iz nič, ki je obujal mrtve in odpuščal grešnikom. Odrešenje se dogaja z Bogom zoper obstoječe stanje greha, paradoksalni izraz za to pa je Kristusov križ. Le z udeležbo pri Kristusovem ponižanju se spremeni sprememba gospostva, ki se prestavi iz moči teme v kraljestvo Božje ljubezni (Kol 1,13). Odrešenje je torej v veri, ki je obenem neuničljivo upanje na vstajenje (Rim 4,16), hkrati pa vključuje tudi gotovost opravičenja (Rim 5,1-11).

Pavel torej ohrani starozavezno napetost med pričakovanjem in izpolnitvijo. Tudi njegovo oznanilo odrešenja je napoved še nenasvočega, kar pa kristjan željno pričakuje. (510)

V oznanjevanju in sprejemanju evangelija deluje moč Kristusove smrti in vstajenja. Kdor sprejema to oznanilo, postane deležen odrešenja, ki izvira iz dogodka Kristus (Rim 3,22).

Ko Pavel misli na moč Kristusove smrti, pogosto uporablja besedo »odrešenje«. V Rim 1,16-17 označuje svoje oznanjevanje kot moč v rešitev in opravičenje: »Ne sramujem se evangelija, saj je vendar Božja moč v rešitev vsakomur, ki veruje. V njem se namreč razodeva Božja pravičnost.«

Po prepričanju Cerkve in Pavla je Bog z Jezusovo smrtjo na križu rešil vse človeštvo in strl moč greha in smrti. Toda to odrešenje ni navadna osvoboditev, ampak notranja razbremenitev. Po Pavlovem umevanju si greh lasti oblast nad človekom. Kristusova smrt pa je spremenila to stanje v človeku. Kdor se po veri pridruži Kristusu, pride pod njegovo oblast in se tako reši pritiska, ki izhaja iz greha in vodi vanj. Pavel oznanja Božje odrešilno delo po Kristusu, ki prinaša odrešenje in upanje vsakomur, ki veruje. Verniki so na poti odrešenja, saj v njih po svojem blagohotnem načrtu deluje Bog. To pa zahteva odgovor človeka in pripravljenost sodelovati, zato Pavel spodbuja, da bi si prizadevali za svoje odrešenje (Flp 2,12). (Plevnik 2004, 43– 44)

4. ZGLED SLUŽENJA V SLABOTNOSTI DANES

V zadnjem poglavju bomo predstavili zgodbi dveh mladih deklet, katoličanke Chiare Luce Badano in judinje Etty Hillesum, katerih življenje je bilo na prvi pogled povsem običajno. Pa vendar sta obe na svoji poti pustili pečat ter postali zgled številnim. Čeprav sta živeli v različnih situacijah, pa jima je bila skupna temeljna odločitev in pripravljenost sprejeti nase preizkušnje ter jih izročiti Bogu. Skozi opis njunih življenj bomo videli, kako ta ista Božja moč, ki deluje v Pavlu, preobraža in deluje ne glede na čas tudi danes.

4.1 Življenjska zgodba Chiare Luce Badano

Chiara Luce Badano se je rodila 29. oktobra 1971 v manjšem italijanskem mestu Sasselu, ki leži 60 km severno od pristaniškega mesta Genova. Dekličino otroštvo je potekalo brezskrbno in mirno. (Zanzucchi 2010, 13)

Zelo zgodaj je imela prvo izkušnjo z vero in cerkvijo, saj jo je mama peljala v cerkev in ji z navdušenjem pripovedovala zgodbe o Jezusu, Jožefu in Mariji. Že od ranega otroštva je Chiara kazala velikodušen značaj. V božičnem pismu Jezusu ga ni prosila za igrače, temveč da bi ozdravil babico Gildo in vse tiste, ki se slabo počutijo. (Zanzucchi 2010, 14)

Zelo zgodaj je bila soočena tudi z odrekanjem in postavljanjem meja staršev. Večkrat je slišala odgovor »ne«. »Zavedali smo se nevarnosti, da bi jo razvadili in želeli že od začetka postaviti stvari na svoje mesto. Vsako priložnost smo uporabili, da bi si zapomnila, da ima v nebesih Očeta, ki presega in je večji od naju staršev. Tako sva ji želela prepričati, da bi trmoglavila,« pravi njena mama.

Mejnik v njenem življenju se je zgodil, ko je bila stara 9 let. Udeležila se je srečanja, ki je takoj postalo temeljnega pomena zanjo: srečanja z Gibanjem fokolarov. Od nekaterih prijateljic je izvedela za velik ideal, ki človeku spremeni življenje, če ga izbere. Izvedela je za ljudi, ki si prizadevajo za zedinjen svet in ki živijo evangelij. Ta ideal se je je zares dotaknil na srečanju deklic iz Gibanja fokolarov septembra 1980. Odkrila je povsem

nov način življenja in razmišljanja in je bilo kot krona njeni želji po Bogu. Začutila je, da tam Gospodova ljubezen prekipeva in se preлива na tistega, ki ga izbere za ideal svojega življenja. Kot sad pa prinaša edinost in navzočnost, ki jo je Jezus obljubil tistim, ki bodo združeni v njegovem imenu. (Zanzucchi 2010, 19)

Ko je bila stara 10 let, se je prvič brez staršev udeležila poletnega srečanja Gibanja fokolarov v svetišču Madonna del Pozzo. Zaskrbljeno mamu je v pismu potolažila z besedami: »Mama, nisem sama, tu je Jezus.« Iz tega pismenca Chiare mami se že kažejo nekatere prvine, ki so kasneje, predvsem v dveh letih bolezni, dozorele z vso močjo: izbor Boga in izbor edinosti ter prednost, dana živetemu evangeliju.

Ne smemo zaobiti tudi njene posebne izkušnje, ki jo je doživela na mednarodnem kongresu fokolarov, stara slabih 13 let. V pismu Chiari Lubich je napisala: »To je bil zame prvi kongres in moram povedati, da je bil čudovita izkušnja, saj sem ponovno odkrila zapuščenega Jezusa na poseben način, doživljala sem ga v vsakem bližnjem, ki je šel mimo mene. Letos sem se ponovno odločila, da bom poskusila videti zapuščenega Jezusa kot svojega ženina in ga sprejela z veseljem in predvsem z vso možno ljubeznijo.« (Zanzucchi 2010, 23)

Zapuščeni Jezus je eden izmed stebrov duhovnosti edinosti, je kot želja, da bi dali smisel in podoživeli trenutek, v katerem je Jezus najbolj trpel, ko je na križu zaklical: »Moj Bog. Moj Bog, zakaj si me zapustil? « Tam je ključ edinosti med ljudmi na zemlji in tudi med zemljo in nebom. Tam je povzetek Jezusovega trpljenja in njegove smrti ter ključ njegovega vstajenja. Takrat komaj dvanajstletna Chiara je s tem spoznanjem v polno zadela skrivnost krščanstva. (Zanzucchi 2010, 22–24)

Poleti leta 1988 so se pri Chiari prvič pokazali znaki bolezni. Najprej so zdravniki mislili, da gre za zlomljeno rebro in so ji predpisali boleča zdravljenja. Ker pa se je bolečina ponavljala, so se odločili za temeljitejše preiskave. Zdravniška diagnoza je bila pretresljiva: kostni rak z metastazami, v tistem času popolnoma neozdravljiv. Novico o težki bolezni je sprejela, ne da bi izgubila pogum, kljub mnogim vprašanjem, ki so se ji porajala. Začele so se številne preiskave, čakanje, izboljšave, ponovni padci, pa zopet bivanje v bolnišnici. Vse to je sprejela kot priložnost, da je stalno živela sedanji trenutek. Začelo se je intenzivnejše zdravljenje, kirurški poseg, dolga kemoterapija, ki je Chiari povzročala zelo slabo počutje, vendar s tem ni obremenjevala drugih. (Zanzucchi

2010, 36– 37) Njena mati pripoveduje v zvezi s tem o Chiarinem odločilnem trenutku: »Že nekaj časa je vedela, da stvari slabo kažejo in da ima težko obliko raka. Kljub vsemu je ohranila neomajno upanje, da bo ozdravela. Kakšen dan po posegu je zdravnika naravnost vprašala za pravo diagnozo. Tako je izvedela za resnico o svojem slabem stanju in tudi, da bo zaradi kemoterapije ostala brez las. Morda je prav zaradi te podrobnosti razumela resnost bolezni: njeni lasje so ji veliko pomenili. Bili smo v Torinu, pri prijateljih, ker so poseg naredili v bolnišnici Kraljica Margerita. Še sedaj jo vidim, kako je prišla na vrt, zavita v svoj zeleni plašč. Nepremično je gledala v tla, približala se je, zdelo se je, da je odsotna, in je vstopila v hišo. Vprašala sem jo, kako je šlo. In ona: »Sedaj ne, sedaj ne govori.« Vrgla se je na posteljo, z zaprtimi očmi. In petindvajset minut je minilo tako. Zdelo se mi je, da bom umrla. Nisem vedela, kaj naj naredim, a edini način, da ji stojim ob strani, je bil, da molčim in trpim z njo. Chiara je bojevala pravi boj. Potem se je dvignila, se mi nasmehnila in rekla: »Sedaj lahko govoriš.« Odločitev je sprejela, rekla je svoj da. In se ni več vrnila nazaj.« (37)

Chiara je kasneje pisala Chiari Lubich: »To bolezen mi je Jezus poslal ob pravem trenutku, da bi ga ponovno našla.« Zanj je bil značilen nasmeh, ki ga v prvih mesecih bolezni ni izgubila, še celo bolj žareč se je vrnil na njene ustnice. Chiara je tedaj že vedela, kam gre. Filozof Emile Cioran se je spraševal, če je kdo sploh kdaj videl veselega svetnika. Chiara je to bila. (38)

Med mnogimi dogodki iz tega njenega obdobja omenimo tudi njen zadnji božič. Pripravila je darila za družino in prijatelje. Pomembno ji je bilo, da naredi zabavo in da jo obkrožajo bližnji. Vendar se ji je stanje iz minute v minuto slabšalo in zdravnik je že poslal rešilni avto ponjo. Vendar Chiara ni hotela iti: »Nočem preživeti božiča v bolnišnici. Če moram umreti, Jezus, želim, da bi bilo to doma.« Na mamino besedo, da je božja volja, da gre v bolnišnico, je odšla. Zelo je trpela, telesno in duhovno. Naslednji dan popoldne je oddelek obiskal nadškof Torina, kardinal Saldarini. Ko je opazil poseben Chiarin obraz, jo je vprašal: »V očeh imaš prečudovito luč. Kako to?« Ona mu je odgovorila: »Trudim se ljubiti Jezusa.« (Zanzucchi 2010, 39)

Prepričana o svoji usodi, ki pa je po drugi strani ni želela spreminjati, je Chiara z mamo in prijatelji fokolari pripravljala „poročno slavje“, to je svoj pogreb, vse do najmanjših podrobnosti. Sama je naročala, kako naj naredijo belo obleko z rožnato obrobo. Izbrala je glasbo, pesmi in berila. Lahko bi rekli, da so bili njeni zadnji dnevi življenja, ko je

bila negibna in neprestano odvisna od dodatnega kisika, resnično njeni zadnji trenutki zaročenke „pred poroko“, kot je sama rada ponavljala. (Zanzucchi 2010, 51)

Chiara je svoje doživljanje zadnjih dni opisovala z besedami: »Včeraj sem že bila tam, pred vrati, a vrata se še niso odprla. Ne jočite za menoj. Odhajam k Jezusu, da začnem drugačno življenje. Ne želim, da bi ljudje na mojem pogrebu jokali, ampak da bi z vsem srcem peli.« (Zanzucchi 2010, 47) V nedeljo, 7. oktobra 1990, ob štirih zjutraj je Chiara Luce prispela.

Chiara Luce je bila dolgo pričakovan otrok. Enajst let sta namreč starša molila, da bi dobila otroka in tako se jima je 29. oktobra 1971 rodila hčerka. Mama poudarja, da je njeno rojstvo utrdilo povezanost med njima. „*Globoko v duši sva oba čutila, da Chiara ni samo najina hčerka, ampak predvsem božji otrok in kot tako sva jo morala spoštovati,*“ dodaja mama. Pričevanje edinosti družine se je najbolj pokazalo v trenutkih Chiarine nepričakovane in nenadne bolezni. (Zanzucchi 2010, 20)

Njen oče Ruggero je dejal: »V Chiarini bolezni smo videli Božjo roko: »hčer sem odkril v novi luči, takšno, kakršne nisem poznal. Odnos, ki ga je imela z Jezusom, nam je pomagal, da smo delali notranje korake, ki so bili potrebni. Prinašala nam je vedrino. Ko je bila že zelo slabotna, nismo dovolili, da bi nas prevzel obup, ker je bil v njej vedno Jezus. Spominjam se, da smo skupaj meditirali in si potem izmenjali vtise. Nenadoma je rekla: »Kadar je Jezus med nami, smo najsrečnejša družina na svetu.« In tisto noč je prepevala pesmi gen, tako da me je bilo strah, da bo zbudila sosede. Toda nisem si je upal prekiniti.« (Zanzucchi 2010, 41)

Prvi Chiarin življenjepisec Roberto Bertucci poudarja neobičajen odnos, ki je nastal med njo in starši. Mati Maria Teresa in oče Ruggero sta se oblikovala v istem duhu edinosti in z njo stkala odnos nenavadne usklajenosti in globoke edinosti. Prav onadva sta spremljala in spodbujala Chiaro v življenju, predvsem v času bolezni.

Chiara Luce je dan za dnem svoje trpljenje sprejemala kot obraz Križanega in Zapuščenega Jezusa, svojo izkušnjo pa je živela skupaj s starši. Mamo je tudi prosila, naj ji ob smrti obleče belo obleko, ker se bo takrat poročila z Jezusom. „*Vso to pot je prehodila kot pot zaljubljenosti v Boga,*“ poudarja mama. „*Ko me boš pripravljala za pogreb, si neprestano ponavljaj: Chiara zdaj gleda Jezusa,*“ je nekoč dejala mami. Malo pred smrtjo pa ji je rekla: „*Bodi srečna, ker sem jaz srečna.*“

Ob Chiarinem odhodu v nebesa je njen oče Ruggero ponavljal misli: "Bog nama jo je dal, Bog nama jo je vzel. Blagoslovljen naj bo Bog. Ne vem, ali nama bo uspelo narediti še kaj v življenju, a morda sva eno mojstrovino le ustvarila." To priča, kako zdrava krščanska družina prinaša zelo velike sadove. (Zanzucchi 2010, 41)

Najprej se je na družbeni ravni čutila Chiarina izredna povezanost in hkrati svetniški vpliv na skupino fantov in deklet iz Skupnosti fokolarov. Chiaro in njeno družino so obdajali s pozornostmi, pomočjo, ljubeznijo in pripravljenostjo pomagati, če bi se pokazala potreba.

Vendar so njihova pričevanja vedno podobna pričevanju fantu iz skupine Fernandu Garetu: »Na začetku smo imeli občutek, da gremo k njej, da bi ji pomagali. A zelo hitro smo spoznali, da ne moremo biti brez nje, ker nas je privlačila kakor magnet. Vedno, ko smo vstopili v njeno sobo, smo začutili, da moramo "naravnati dušo". In to veselje zaradi kratkih trenutkov, preživetih z njo. Čutili smo se vržene – ne da bi imeli kakršne koli zasluge – v čudovito pustolovščino Božje ljubezni. Kljub temu, da ni govorila izrednih stavkov, ni pisala dolgih strani dnevnika. Chiara je preprosto ljubila.« (Zanzucchi 2010, 40)

Ljubila je in bila ljubljena. Tako je nekaterim skupine pisala:»Močno čutim vašo edinost, vaše žrtve, vaše molitve, ki mi omogočajo, da trenutek za trenutkom obnavljam svoj „da“ Jezusu.« Ustanoviteljica fokolarov Chiara Lubich ji je izbrala novo ime: Chiara Luce. Luce – kot luč ideala, ki premaga svet. (Zanzucchi 2010, 40)

Chiara je imela tudi druge tesne prijatelje, ki so bili priča njene posebnosti. Gianfrancu Piccardu je ob odhodu v Benin v okviru človekoljubne akcije izkopavanja vodnjakov za pitno vodo izročila vse svoje prihranke, ki jih je dobila v dar za svoj zadnji rojstni dan rekoč: »Jaz jih ne potrebujem, imam vse.«Vsak večer ob desetih so se povezali v mislih in molitvi. Ena njenih prijateljic opisuje njuno zadnje srečanje z besedami: »Ko sva si dali roko, se mi je zdelo, kot bi šla mimo mene neskončna ljubezen bitja, ki je že popolnoma v Bogu.« (Zanzucchi 2010, 41-42)

Njeno posebno poslanstvo so nadalje čutili tudi zdravniki. Številna pričevanja kažejo, da je vzbudila radovednost zdravnikov, ki so z zanimanjem opazovali dekle in njene starše. "Opazovali smo jih," je zaupal zdravnik iz bolnišnice Kraljica Margerita, "ker

nismo mogli razumeti, zakaj niso bili obupani. Bili so trije, a videl sem eno samo osebo.” Eden drugi njen zdravnik, Antonio Delogu, pa je dejal: »S svojim nasmehom, s svojimi velikimi svetlimi očmi je dokazovala, da smrti ni. Samo življenje je.« Mauro De Gerolamo, prav tako njen zdravnik, ki je bil agnostik in je mnogokrat prišel k njej, je dejal: »Odkar sem spoznal Chiaro in njene starše in sem videl, kako živijo, se je v meni nekaj spremenilo. Tu je načelnost; kar je tu krščanskega, mi je zelo všeč.« (Zanzucchi 2010, 43–45)

Pravo nebeško ozračje so doživljali vsi, ki so bili nazadnje ob Chiari. To je bil trenutek končnega vzpona, komaj mesec izjemnega zorenja v odnosu z Bogom, z Jezusom Kristusom, njenim ženinom. V pričevanjih ji pripisujejo stalen mir, čeprav sredi bolečin, ki si jih je težko predstavljati in jih opisati. Komaj je govorila, skoraj ni več pisala, potopljena v Božjo voljo sedanjega trenutka. (Zanzucchi 2010, 47)

Danes njen zgled zbuja zanimanje po celem svetu. Združenja, župnije, šole in škofije organizirajo dogodke, da razširjajo Chiarin vzor življenja. Glas o Chiari Luce se širi naravno in preprosto, počasi, a zanesljivo. Na pobudo škofa iz mesta Acqui Terme, monsinjorja Livia Maritana, ki je stalno spremljal Chiaro v času njene bolezni in opravil pogrebni obred, se je pričel proces beatifikacije. Chiara Luce je bila razglašena za božjo služabnico. Oktobra 2000 je bil proces predan Kongregaciji za zadeve svetnikov v Vatikanu. 3. julija 2008 je bila Chiara Badano razglašena za častitljivo, 15. decembra 2009 pa je papež Benedikt XVI. objavil odlok o čudežu in doseženo beatifikacijo. (Zanzucchi 2010, 58)

Izkušnja Chiare Luce je bila in je brez dvoma „nalezljiva“, saj je zgled tisočim mladim in starim, ki se srečujejo z boleznijo in trpljenjem. Chiara uči junaštva v lastni vsakdanjosti ter da ni potrebno delati izrednih stvari, temveč da je izrednost v tem, da človek zna sprejemati življenjske preizkušnje.

Nenazadnje globoka edinost, ki jo je Chiara živela s starši, omogoča tudi mnogim očetom in materam, da z več moči in poguma nosijo težo soočenja s smrtjo lastnih otrok. Združenje „Otroci v nebesih“ zbira družine, ki so doživele udarec zaradi odhoda sina ali hčerke. Tudi Chiarina starša sta pričevalca na njihovih srečanjih. (Zanzucchi 2010, 72–74)

Na srečanju o smislu bolečine v človeškem življenju, ki so ga organizirali v Liguriji, je Chiarina mati Maria Teresa podarila svojo osebno izkušnjo. Pred tem se nikoli ni zahvalila Jezusu za bolečo izkušnjo, kar je bila Chiarina bolezen. Takrat pa se je v njej nekaj prelomilo: »Jezus mi je dal razumeti veličino bolečine v Božjih očeh. Zdi se mi, da je to največje pričevanje, ki nam ga je pustila Chiara Luce: ona je tako živela in uči tudi nas, da živimo na isti način.« (Zanzucchi 2010, 74)

4.2 Življenjska zgodba Etty Hillesum

Esther (Etty) Hillesum je bila rojena 15. januarja 1914 v mestu Middelburg, v nizozemski provinci Zeeland. Leta 1932 je zapustila gimnazijo svojega očeta in odšla v Amsterdam študirat pravo, kjer je tudi diplomirala. Istočasno je študirala tudi slovanske jezike, nemščino, francoščino, pa tudi ruščino, ki jo je tudi poučevala tako kot njena mati. (Les Amis d'Etty Hillesum 2015)

Ob začetku 2. svetovne vojne leta 1940 se je začela zanimati za psihologijo, kar je pripeljalo do tega, da je februarja 1940 spoznala nekdanjega Jungovega učenca Juliusa Spierja. Spier je bil psiholog in znan po psihološkem znanju branja črt z dlani. Emigriral je iz Berlina in je bil prav tako Jud. Kmalu je postal njen prijatelj, ljubimec in mentor. Na njegov predlog in pod njegovim vplivom je 9. marca 1941 pričela z raziskovalnim pisanjem lastnega dnevnika. (Les Amis d'Etty Hillesum 2015)

V dnevniku gre za poglobljeno samoraziskovanje, hkrati pa odpira celo vrsto občečloveških vprašanj. Ob tem se je v njej prebujal čut za religioznost. Etty je vse bolj postajala „iskalka Boga“ in to jo je nazadnje pripeljalo k izkušnjam, ki potrjujejo, da Bog zares obstaja. Na besedo Bog naletimo že v njenih zgodnjih zapisih. Postopoma pa je začela opisovati nepreklicno trajno izkustvo božje navzočnosti. V svojih zapisih se z Bogom pogovarja neprestano in brez vsakršnih zadržkov. Čeprav ni bila povezana z nobeno sinagogo ali cerkvijo, je doživela pristno, zelo globoko povezanost z Bogom. Zapisala je: »Kadar molim, nikoli ne molim zase, ampak zmeraj za druge. Včasih je moja molitev tudi malce nor in otročji ali pa smrtno resen dialog z nečim najgloblji in meni, z Bogom.« (Hillesum 2008, 9)

Etty se je 15. julija 1942 zaposlila na judovskem uradu, kjer je dobila službo na oddelku za pomoč deportirancem. Tam je delala kot strojepiska. Ker ni bila zadovoljna, se je prostovoljno prijavila za premestitev v prehodno taborišče Westerbork, kjer je pomagala taboriščnikom, ki so čakali na deportacijo v Auschwitz. Avgusta je dobila uradni poziv in brez omahovanja sprejela delo in odpotovala v Westerbork. Ni se hotela izogniti usodi, ki je že doletela druge Jude. Čutila je, da bo njeno življenje res osmišljeno samo, če se ne bo izneverila ljudem, ki jim preti najresnejša nevarnost in če bo lahko pomagala lajšati bremena drugih ljudi. Preživele priče iz taborišča so potrdile, da je Etty vse do zadnjega izžarevala svetlobo izredne osebnosti. (Hillesum 2008, 9) V svojem 29. letu starosti je novembra 1942 skupaj s celotno svojo družino umrla v Auschwitzu, kamor so bili deportirani. Zapustila je dnevnik in 72 pisem. (The way 2003)

Ettyjino pisanje opisuje neverjetno izkušnjo Boga v času, ko so mnogi obupavali. Kdo bi še lahko govoril o vseмогоčnem Bogu z izkušnjo taborišča?

Etty je pomagala vsakemu in ni bila naklonjena le kakemu posamezniku. Ampak preden je lahko pomagala komur koli, je morala pomagati sebi. Njen prijatelj psiholog Spier ji je na začetku njenega življenjskega preobrata naročil, naj ljubi sebe in naj se sprejema, le tako bo lahko napredovala. (The way 2003)

Lahko bi za hip pomislili, da je Etty razmišljala o Bogu v smislu, kot to imenuje Jung: kot koncept nezavednega in bi potemtakem bil le njena projekcija. Vendar sama v svojih zapisih zelo pogosto jasno omenja razliko med njeno voljo in božjo voljo: Ne moja volja, tvoja volja naj se zgodi. Tako 16. julija 1942 v dnevniku beremo: »Imaš kakšne drugačne načrte z menoj Bog? ... Kakšni so Tvoji načrti z menoj?« (The way 2003)

Skozi njene zapise vidimo, da nič in nihče ni mogel omajati njene vere v Boga kot tudi ne njene izkušnje notranje svobode. To je obrodilo še dodaten rezultat. Namreč Etty se iz pasivne opazovalke spremeni v aktivno „božjo pomočnico“. V svojem dnevniku 12. julija 1942 zapiše: »Pomagala ti bom, da ne omagaš v meni, vendar ti ne morem vnaprej zagotoviti, da mi bo uspelo. Mi smo tisti, ki smo dolžni pomagati tebi, s tem pa lahko pomagamo tudi sebi. In samo nekaj je, kar lahko še rešimo v tem času kot edino stvar, ki ostaja dejansko pomembna – košček tebe v nas. Morda te lahko poskušamo obuditi v opustošenih srcih soljudi.« (Hillesum 2008, 183)

Skozi njen dnevnik jasno vidimo, da je zapisovala svojo komunikacijo in božje vodstvo, kar je bila svojevrstna zelo globoka molitev. Njen osebni odnos z Bogom ji je dajal možnost izkustva miru, ki ga ni mogoče pridobiti preko pomena smisla sodobnega sveta. (Les Amis d'Etty Hillesum 2015)

Etty se je bila tako pripravljena soočiti z največjimi grozotami v zgodovini človeštva. Situaciji je gledala naravnost v obraz: najhujši zločini, in spoznavala majhnost, golost človeškega bitja, ki so ga premetavali kot smet. Bolj kot je njena vera rastla, manj se je bala strahu. Lahko trdimo, da je vse manj prepuščala, da bi lahko kdor koli vzvaloval njeno „duhovno vodo“, ki jo je negovala vsakodnevno. Napisala je: »Če resnično veruješ v Boga, se moraš v celoti prepustiti in živeti v veri. Nikoli ne skrbi, kaj bo jutri. Če imamo kaj vere, potem jo moramo imeti ves čas.« (Les Amis d'Etty Hillesum 2015)

Da bo slika o globoki Ettyjini veri še bolj jasna, bomo predstavili odlomek iz njenega dnevnika iz dne 15. septembra 1942:

»Moj Bog, morda je bilo vsega, kar se je nagrmadilo, vseeno preveč. Zdaj me bolezen opominja, da ima človek tudi telo. Dolgo sem mislila, da lahko duh in srce nosita vse breme obstoja. Toda zadnje čase se oglašča moje telo in me opominja: Ustavi se! Šele zdaj zares čutim, koliko vsega si mi dal nositi. Ogromno lepega, pa tudi težkega. Vselej ko sem privolila v to, da vzamem nase težke stvari, se je breme pretvorilo v nekaj lepega. Lepoto in veličino pa je bilo včasih še težje nositi kakor trpljenje, kajti njuna moč je bila neizmerna. O Bog, neverjetno je, da lahko majhno človeško srce pretresajo tako silovita čustva! Toliko je zmožno pretrpeti, toliko ljubiti. Neizmerno sem ti hvaležna, moj Bog, da si izbral moje srce in mu v tem času naklonil posebno milost, da je lahko prestalo vse te preizkušnje. Najbrž je celo dobro, da sem zbolela ...

Ob izgubah ljudi čutim potrebo samo še po tem, da bi se pogovarjala s teboj. Ljudi pa imam strašno rada, kajti v vsakem človeku čutim del tebe, moj Bog. Iščem te vsepovsod in pogosto najdem pri soljudeh košček tebe. Poskušam te izkopati iz skritosti v njihovih srcih, moj Bog. Toda zdaj potrebujem veliko potrpljenja, ogromno potrpljenja in prisebnosti, kajti zelo bo težko. Najboljši, najplemenitejši del mojega prijatelja, človeka, ki me je prebudil zate, je že pri tebi ...

Najbrž bi morala zaspiti za mnogo dni in vse prepustiti pozabi. Včeraj mi je zdravnik rekel, da živim preveč ponotranjeno, premalo na zemlji in skoraj na meji onostranstva,

moje telo pa vsega tega ne more prenesti. Morda ima zdravnik celo prav. Zadnje leto in pol, moj Bog! In zadnja dva meseca, ki sta bila kot celo življenje ...

Zakaj neki ne bi smela živeti v onostranstvu? Saj vendar obstaja nebo – zakaj torej človek ne bi živel v njem? Toda pravzaprav je prej obratno: nebo živi v meni, vse živi v meni ...

Rada bi čimprej spet ozdravela. Toda iz tvojih rok, moj Bog, bom sprejela vse, tako kot pride. Vem, da je to zmeraj dobro. Izkušnja me je naučila, da človek s prenašanjem bremen spreminja vse težke stvari v nekaj dobrega ...

Samo potrpežljivo moram čakati, da bodo v moji notranjosti dozorele besede, ki bodo lahko pričevale o vsem tistem, kar kliče k pričevanju – o tem, moj Bog, da je dobro in lepo živeti na svetu, ki si ga ustvaril, kljub vsemu, kar ljudje na njem storimo slabega drug drugemu.« (Hillesum 2008, 205–207)

Ettyin oče dr. Louis Hillesum je bil učitelj klasičnih jezikov in je gojil stike v svetu znanosti. Večji del svojega časa v svojem življenju je namenil študiju in knjigam. Nekaj časa je služboval v Tielu in Winschotnu, leta 1924 pa se je z družino preselil v Deventer, kjer je bil najprej pomočnik ravnatelja tamkajšnje gimnazije, leta 1928 pa je postal njen ravnatelj. (Hillesum 2008, 8)

Njena mati Rebecca je bila po rodu Rusinja in je prebegnila na Nizozemsko po enem izmed mnogih ruskih pogromov. Oba sta bila juda, vendar z različnimi karakterji. Etty je prejela po očetu intelektualno zanimanje, po materi pa njen strasten temperament. Zakon Ettyjinih staršev so zaznamovale mnoge razprtije. Po Ettyjinem rojstvu sta dobila še dva sinova: Jacoba (Jaap) in Michaela (Misha), oba izrazito nadarjena. (Les Amis d'Etty Hillesum 2015) Misha je bil genialen glasbenik in so ga uvrščali med najboljše evropske pianiste. Posebna nadarjenost pa je pri njem izzvala velika notranja trenja, zaradi česar je bil občasno celo hospitaliziran v sanatoriju za duševne bolnike. Jaap pa je postal zdravnik. (Hillesum 2008, 8)

Na verskem področju je bila družina odrezana od svojih korenin. Edina konkretna povezava z judovstvom je bil Ettyjin star oče, ki je bil rabbi v severni provinci Nizozemske. Nekaterne kulturne povezave z judovstvom pa so pri Etty kljub temu ostale: učila se je hebrejščine in se v mladosti za kratek čas priključila mladinski zionistični skupini. (Les Amis d'Etty Hillesum 2015)

7. septembra 1943 je bila vsa družina deportirana v Auschwitz. Predvidevajo, da je pri tem šlo za kazenski ukrep. Ettyjin brat Misha se namreč ni hotel okoristiti s statusom »Juda s posebnimi zaslugami na področju kulture« z uradno oznako, ki mu jo je priskrebel Willem Mengelberg. Postavil je namreč pogoj, da morajo biti deportacije oproščeni tudi njegovi starši. Organizacija Rdečega križa je 30. novembra 1943 sporočila, da je celotna družina Hillesum umrla. (Hillesum 2008, 9)

Družinska zgodba nam da slutiti, da je Etty ob koncu vplivala na vse člane. Še posebej odločitev njenega brata Mishe. Ni pa ohranjenih nobenih zapisov, kako so preživeli zadnje mesece v taborišču v Auschwitzu, saj je njen zadnji dnevnik izginil in ga je verjetno pisala prav tam.

Sadovi Ettyjinega življenja in povezanosti z Bogom se kažejo v vsakem, ki se poglobi v njena dela. Za časa njenega življenja nam iz zapisov ni poznano, kako je vplivala na družbo. Vsekakor pa nam skozi zapise pokaže svojo pot, ki nam je lahko v marsičem vzgled. Ettyjino življenje in njen pogled na življenje nas nagovarjata tudi danes. (Les Amis d'Etty Hillesum 2015)

V Ettyjinem dnevniku najprej vidimo vztrajno samoraziskovanje, ki dobiva v mnogih točkah univerzalno razsežnost. V dnevniku sicer govori o sebi, obenem pa odstira tudi človeške zmožnosti vsakogar izmed nas, kjer koli in kadar koli. (Hillesum 2008, 7)

Vsakodnevno življenje prinaša mnogo situacij, v katerih imamo možnost kontrole nad tem, kako reagiramo na vse te turbulence. Človek mora poiskati tovrstno znanje v sebi. Etty pravi: »Notranji svet je ravno tako resničen kot zunanji. Moramo se tega zavedati. Ta notranji svet ima prav tako pokrajine, neskončne regije in tudi možnosti.« (Les Amis d'Etty Hillesum 2015)

Ne smemo spregledati, da je Etty našla ključ v ljubezni. Zapisala je: »Ne vidim nobene druge rešitve, kot je ta, da se poglobimo vase. Ne verjamem, da lahko spremenimo karkoli na tem svetu, dokler ne spremenimo sebe. In to zgleda je edina lekcija, ki sem se je naučila v tej vojni. Pogledati moramo vase in nikamor drugam.« Etty je bila prepričana, da je ljubezen do sebe odgovor (Les Amis d'Etty Hillesum 2015)

Z vero, močjo in pripravljenostjo ne ukvarjati se s problemi prihodnosti nas Etty nagovarja: »Pripravljena sem na karkoli, na kjerkoli na tem svetu, kamor koli me morda Bog pošilja. In pripravljena sem pričevati v vsaki situaciji, da je življenje lepo, polno

pomena. In da ni Bog povzročitelj za stvari, ki se nam dogajajo v sedanosti, temveč smo akterji mi sami.« (Les Amis d'Etty Hillesum 2015)

Etty nam svetuje premagovati strah z vero v Boga in s poslušanjem, kaj nam Bog pravi v naši notranosti. Bog nam osmišlja življenja in nas opogumlja, da vnašamo harmonijo v naše domove, kjer so tolikokrat razdori in konflikti. Bog nam pomaga zaupati v človeštvo, da najdemo moč živeti v sedanosti. Opogumlja nas, da ga lahko slavimo in smo hvaležni za življenje kljub vsemu. Morda najpomembnejši razlog pogovora z Bogom, hoja z njim in za njega pa je ljubezen. (The way 2003)

4.2.1 Sklep

V tem poglavju smo lahko sledili življenjskima potema dveh mladih oseb, ki vsaka v svojem času in na svoj način živita to, o čemer piše Pavel v našem odlomku 2 Kor 4,7-12. In sicer nam pokažeta, kako lahko ne glede na težo preizkušenj in stisk le-te osmislimo, če jih izročimo Bogu.

Obe zgodbi smo predstavili tako, da lahko vidimo, kakšen vpliv in kako se je Božja Ljubezen po njiu manifestirala na družbeni, družinski in osebni ravni. Že samo izhodišče, iz katerega izhajata, nam kaže na to, da lahko Bog deluje po nas ne glede na našo versko pripadnost, če smo le odprti zanj. Chiara je namreč izhajala iz katoliške družine, medtem ko je Etty judinja. Razhajata se tudi v tem, da ima na Chiarino vero že od otroštva odločilen vpliv družina in cerkvena institucija, medtem ko Etty sreča Boga ter se v njej postopoma prebuja čut za religioznost v kasnejšem obdobju njenega samoraziskovanja. Vendar je kljub temu, da ni bila povezana s cerkvijo, doživela globoko povezanost z Bogom.

Od nas je torej odvisno, kako bomo sprejeli določeno situacijo in če se bomo obrnili po pomoč k Njemu. Evangelij, ki sta mu Etty in Chiara sledili, je bil obuditev prijateljstva z Bogom. Obe sta se na nek način obrnili in poglobili vase in le tako lahko slišali božje besede ter prejeli božjo milost notranjega miru. Takšna vera v Boga je mogoča vsakemu, ki prisluhne božjemu glasu. Morda se na prvi pogled zdi, da obstaja razlika med njunimi potmi, saj se Chiara obrača k Jezusu Kristusu, medtem ko Etty Jezusa ne omenja. Vendar pa je Sveti Duh tisti, ki deluje v obeh in ju povezuje v Sveto trojstvo. In sad tega je Ljubezen, ki je v polni meri prisotna pri obeh.

ZAKLJUČEK

Skozi diplomsko delo se srečamo z različnimi metodami in zornimi koti, pod katerimi skušamo osvetliti svetopisemski odlomek 2 Kor 4,7-12 iz Pavlovega pisma, naslovljenega na Korintsko skupnost ter sporočilo odlomka prenesti v sedanji čas. V prvem delu naloge iz preučevanja zgodovinskih okoliščin ugotovimo, kako je situacija v Korintu, v kateri se je na misijonskem poslanstvu znašel Pavel, vplivala na samo vsebino pisma.

Korint kot cvetoče mesto, prepleteno z različnimi kulturami, filozofskimi tokovi ter trgovskim zaledjem, je željno uspeha, a hkrati tudi božje besede in novosti evangelija, ki jim ga prinese Pavel. Vendar pa se kmalu pokažejo njegovi nasprotniki, ki odražajo miselnost korintske skupnosti ter se v kritiki ustavljajo pri zunanosti oznanjevalca. Tako se Pavel v odlomku obrača nanje in jim z metaforo o zakladu v lončeni posodi pokaže, kako je vsebina oznanila tista, ki rešuje in ne on sam ali njegova zunanja podoba.

Odkrivanje avtentičnosti in enotnosti pisma pod različnimi vidiki eksegetov ter preučevanje jezikovnih značilnosti, nam je pomagalo osvetliti notranjo strukturo besedila, pri tem pa smo prišli do ugotovitve, da je pismo nastajalo postopoma in ga na podlagi tega lahko ločimo na tri glavne dele, vsak od teh delov pa ima drugačen in konkreten namen. Pa vendar se ti deli med seboj dopolnjujejo in sestavljajo celoto, s katero želi Pavel doseči, da bi se skupnost izgrajevala in zorela v dejavni ljubezni. V poglavjih 1–7 želi Pavel ponovno vzpostaviti zaupen odnos s skupnostjo, ki je bil omajan zaradi lažnih apostolov. Nato je v 8. in 9. poglavju Pavlov namen spodbuditi Korinčane, da bi dokončali obljubljeni nabirko za svete v Jeruzalemu. Zadnja štiri poglavja pa obsegajo Pavlov natančnejši odgovor tistim, ki so oporekali njegovi apostolski avtoriteti. Ko se tako ustavimo pri identiteti Pavlovih nasprotnikov ter njegovem odzivu nanje, nam to postopoma odkriva Pavlov nauk ter njegovo razlago in oris apostolske službe, ki temelji na paradoksu, da se Božja moč razodeva in deluje v človeški slabotnosti, kar je tudi bistveno sporočilo našega odlomka.

Pavel sam je priča tega Božjega delovanja, saj se pogosto znajde v stiskah, pa vendar nikoli ne zapade v tolkšen obup, da bi ga te stiske premagale. Razlog za to je Božja ljubezen, ki deluje kot Božja moč po križenem Kristusu v vsakem, ki trpi. Iz te dariteve Božje ljubezni Pavel tudi sam črpa moč za premagovanje trenutnih stisk.

V osrednjem delu naloge smo se nato poglobili v sam odlomek 2 Kor 4,7-12 in njegovo strukturo ter na podlagi bibličnih komentarjev poskušali razčleniti in pojasniti posamezne vrstice. V odlomku nam Pavel predstavi apostolsko službo oznanjevanja, pri čemer se poslužuje slikovite metafore o zakladu v lončeni posodi, ki predstavlja človeško krhkost ter majhnost v primerjavi z vsebino oznanila, ki je dogodek Kristus. Pri iskanju starozaveznega ozadja odlomka ter tudi metafore o lončeni posodi, lahko pridemo do zaključka, da gre pri temi, ki se je dotika Pavel, za kontinuiteto skozi celotno odrešenijsko zgodovino. Le-ta se odvija v stalnem odnosu med Bogom in njegovim ljudstvom. Človek je Božja ustvarjanina in kot tak v popolni odvisnosti od Boga, vendar pa se ob odprtosti do Božjega delovanja lahko – tako kot glina v rokah lončarja – oblikuje v nekaj izrednega, za kar je bil poklican. To sporočilo lahko preko Stare zaveze in Pavlovega odlomka prenesemo tudi na današnji čas.

Danes lahko vidimo, kako želi imeti človek po eni strani vse pod nadzorom. Zato napreduje v znanstvenih odkritjih, na področju medicine in tehnologije, samo da bi se izognil ali pa odrinil stran to, kar je očitno. Da je sam po sebi popolnoma nemočno, krhko bitje, ki nima nobenih zaslug za svoj obstoj, pa tudi nadzora ne nad tem, kakšne ovire in preizkušnje bo moral premagati na svoji življenjski poti. To krhkost lahko še posebej občuti, ko je sam pred eksistenčno preizkušnjo. Človek, če prej ne, pa v soočanju s smrtjo, je postavljen pred to dejstvo. Pa vendar ni sam, saj je Bog v zastonjski ljubezni daroval svojega Sina, da bi nam odvzel naše breme. Kristus nam v preizkušnjah prihaja naproti, od nas pa je odvisno, ali bomo to pomoč sprejeli ali ne. Če sprejmemo svojo majhnost, nemočnost pred Bogom, lahko še tako težke preizkušnje obrodijo nekaj lepega. Pa ne samo to, ampak nam Pavel prikaže, da je Božja ljubezen ravno v preizkušnjah najbolj dejavna in vidna, saj prek njih v odnosu s Kristusom kažemo na svojega Stvarnika. To lahko vidimo na primeru Chiare Luce Badano in Etty Hillesum, ki morata ne glede na versko pripadnost izreči svoj »da«, da prek trpljenja po njima deluje Božja Ljubezen, kar je lahko v pomoč in oporo tudi drugim ljudem, ko se znajdejo v podobnih življenjskih preizkušnjah.

POVZETEK

Diplomsko delo nosi naslov Moč v slabotnosti kot antropološki izziv (2 Kor 4,7–12). Na začetku je predstavljeno Drugo pismo Korinčanom ter njegove splošne značilnosti. Obravnavane so okoliščine nastanka pisma. Opisana je situacija v Korintu, s katero se sooča Pavel, pa tudi vpliv različnih kultur ter religij, ki se prepletajo in ustvarjajo izziv za Pavlovo apostolsko poslanstvo. Ustavimo se pri kraju in času nastanka pisma ter naslovljencih, na katere se obrača Pavel. Kot apostol je deležen različnih kritik nasprotnikov, zato v pismu naslovi tudi njih, saj skuša razjasniti morebitne nesporazume. Nato je glede na vsebinske in oblikovne značilnosti predstavljena zgradba pisma, iz nje pa vidimo tudi osnovne teme oziroma vprašanja, ki se jih dotika Pavel. V jedru diplomskega dela je nato izpostavljen odlomek 2 Kor 4,7-12, na katerega se nanaša osnovna teza. V njem je prikazano, kako presežnost moči, Kristus, vstopa v konkretne življenjske situacije in preizkuša človeka, ki se v svoji krhkosti in zavedanju lastne nemoči obrača po presežnem. Človeku, ki se v zavedanju lastne majhnosti in bede odpre za Božje delovanje, pride na proti Kristus in z njim sotрпи. Pri deleženju na Kristusovem križu in trpljenju pa je človek hkrati že deležen Kristusovega vstajenja. Da bi sporočilo odlomka čimbolj dojeli, smo najprej z eksegetsko analizo obravnavali odlomek. Predstavili smo njegovo shemo, jezikovne značilnosti, ga razčlenili po obliki in vsebini ter ga umestili v kontekst. Odlomek smo primerjali še z drugimi, ki imajo podobno tematiko. Opisali smo glavne pojme, ki so nam morda lahko pomagali pri razumevanju sporočila, ter se ustavili še pri metafori lončene posode. Nato smo razčlenili odlomek glede na vsebino in jih skušali razložiti s pomočjo bibličnih komentarjev, nato pa še na podlagi poznavanja Pavlove teologije. S tem smo skušali priti do jedra Pavlovega oznanila, ki nam govori, da so sedanje stiske le trenutne in nas pripravljajo ter izgrajujejo v upanju na odrešenje. Pavlovo izkušnjo trpljenja in njegov nauk smo v tretjem delu prikazali na konkretnih primerih življenj dveh deklet, ki sta kljub različnim situacijam v polnosti živeli svojo poklicanost.

Ključne besede: Pavel, eksegeza, moč, slabotnost, telo, preizkušnje, lončena posoda, Etty Hillesum, Chiara Luce Badano

ABSTRACT

The title of the thesis is Power in weakness as an anthropological challenge (2 Cor 4,7-12). The Second letter to the Corinthians and its main characteristics are presented first, describing the background of the creation of the letter. Situation in Corinth, which Paul was facing, is described and the influence of various cultures and religions, creating challenges to the Paul's apostolic mission. Descriptions of the place and the time of the creation of the letter are given, and the addressees to whom Paul is turning. As an apostle he was facing various critics of the opponents, whom he also addressed in the letter. The structure of the letter and its characteristics are shown, presenting the main themes and questions of Paul. In the main part of the thesis is exposed the second chapter of Paul to the Corinthians (2 Cor 4,7-12) to which the main thesis refers. It is shown how the transcendent power, the Christ, enters in the life situations and ordeal of humans, who acknowledging their weakness and powerlessness turn to him. A person who in the awareness of his smallness and misery opens himself to God's guidance, is met by Christ who shares his pain.

Joining the cross of the Christ and suffering signifies joining the resurrection of the Christ as well. To fully comprehend the message of the chapter the exegetic analysis was done. First scheme and linguistic characteristics of the chapter were presented then it was divided by form and content and put into the context. Chapter is compared with others who contain similar themes. Main notions are described which helped us in message comprehension and a detailed look at the metaphor of the clay pot is given. The chapter has been divided to lines according to the content and explained by the help of biblical commentaries as well as on the ground of knowledge of Paul's theology. This led us to the core of Paul's announcement, which tells us that current distress is only temporary, building and preparing a person in his hope of salvation. Paul's experience of suffering and his doctrine is shown in the third part on the examples of the lives of two women, who in their own specific context managed to fully live their vocation.

Key words: Paul, exegesis, power, weakness, body, ordeal, clay pot, Etty Hillesum, Chiara Luce Badano

REFERENCE

- Brown, Raymond E. 2008. *Uvod v Novo zavezo*. Celje: Mohorjeva družba.
- – –. 1999. *The birth of the Messiah*. New York: The anchor bible reference library, Doubleday.
- Barrett, Charles Kingsley. 1993. *The second epistle to the Corinthian*. London: Baker Academic.
- – –. 1994. *Paul: The introduction to his thought*. Luisville, KY:Westminster/ John Knox.
- Dolphin Lambert. 1996. *Pots, potters and clay*. <http://www.ldolphin.org/clay.html>. (pridobljeno 21.5.2016).
- Dunn, D.G. James. 1998. *The theology of Paul the apostle*. London/ New York: T&T Clarck.

- Filipič, Mirjana. 2009. *Eksegeza Pavlovih pisem 1.del*, Ljubljana: Teološka fakulteta.

- Grabner-Heider, Anton in Jože Krašovec. 1984. *Biblični leksikon*. Celje: Mohorjeva družba.

- Hillesum, Etty. 2008. *Pretrgano življenje: dnevnik Etty Hillesum 1941-1943: pisma iz Westerborka*. Ljubljana: Modrijan.

- Lambrecht, Jan. 1999. *Second Corinthians*. Collegeville, Minnesota: The Liturgical Press.

- Les Amis d'Etty Hillesum. 2015. <http://www.amisdettyhillesum.fr/Anglais/biography.html> (pridobljeno 21.5.2016).

- Matjaž, Maksimilijan. 2003. *Eksegeza Nove zaveze, Pavlova pisma*: Ljubljana-Maribor: Teološka fakulteta.
- – –. 2004. *Metodologija eksegeze*: Ljubljana- ,Maribor: Teološka fakulteta.
- – –. 2015a. *Eksegeza Pavlovih in drugih pisem; Prvo pismo Tesaloničanom, Prvo in Drugo pismo Korinčanom*, Ljubljana: Teološka fakulteta.
- – –. 2015b. *Klic v novo življenje: Prevod in komentar Prvega Pavlovega pisma Korinčanom*: Znanstvena knjižnica Teološke fakultete v Ljubljani
- Plevnik, Jože. 2004. *Apostol Pavel: s Kristusom v Božjo slavo*, župnijski urad Ljubljana-Dravlje.
- Plummer, Alfred. 1975. *A critical and exegetical commentary on the second epistle to st. Paul to the Corinthians*. Edinburg: T&T Clark.
- Sampley Paul J. in Peter Lampe. 2010. *Paul and rhetoric*. New York/ London: T& T Clark biblical studies.
- Savage, Timothy B. 2004. *Power through weakness: Pauls understanding of the Christians ministry in Second Corinthians*. Cabridge: Cambridge University Press.
- Thrall, M.E. 2004. *The second epistle to the Corinthians (Volume I.)*. London-New York: T&T Clark International.
- The way. 2003. <http://www.theway.org.uk/Pleshayono%20on%20Etty.pdf> (pridobljeno 21.5.2016).
- Ukessays. 2003. <https://www.ukessays.com/essays/theology/the-spiritual-motivations-of-etty-hillesum-theology-religion->

essay.php<https://www.ukessays.com/essays/theology/the-spiritual-motivations-of-etty-hillesum-theology-religion-essay.php> (pridobljeno 21.5.2016)

- Westerholm S. 2011. *The Blackwell companion to Paul*. ZDA/ Oxford: Wiley Blackwell publishing.
- Zanzucchi, Michele. 2010. *Imam vse: Chiara Luce in njenih osemnajst let*. Ljubljana: Novi svet.
- *Sveto pismo stare in nove zaveze: Slovenski standardni prevod iz izvirnih jezikov*. 1996. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.